

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

**ΘΕΜΑ: "Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗΣ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ"
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"**

της φοιτήτριας,
Χριστοφόρου Θέτιδας

A.M. 9962

Τριμελής επιτροπή:
Θεοδωροπούλου Ελένη
Σαΐτη Άννα
Γεωργιτσογιάννη Ευαγγελία

Αθήνα, 2003

ΠΤΥ
ΧΡΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	12
2.1.	12
2.2.	17
2.3.	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	25
3.1.	25
3.1.1.	25
3.1.2.	25
3.1.3.	26
3.2.	28
3.2.1.	28
3.2.2.	29
3.2.3.	31
3.2.4.	32
3.2.5.	46
3.2.6.	46
3.3.	48
3.3.1.	48
3.3.2.	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	66
4.1.	66
4.1.1.	66

4.1.2.	Ερωτηματολόγιο.....	66
4.1.3.	Χρόνος διεξαγωγής.....	67
4.1.4.	Στατιστικές μέθοδοι.....	67
4.2.	Ανάλυση αποτελεσμάτων.....	67
4.3.	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	68
4.3.1.	Αποτελέσματα από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων.....	68
4.3.2.	Σχολιασμός.....	104
4.4.	ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ.....	108
4.5.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	114
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:	ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	119

	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	124
--	--------------------------	------------

	Παραρτήματα.....	131
1.	Πίνακες συσχετίσεων.....	132
2.	Ερωτηματολόγιο.....	138

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1:	Ποσοστά αριθμού ερωτηθέντων.....	68
Γράφημα 2:	Ποσοστά ηλικίας ερωτηθέντων.....	68
Γράφημα 3:	Ποσοστά μορφωτικού επιπέδου ερωτηθέντων.....	69
Γράφημα 4:	Ποσοστά τόπου διαμονής.....	69
Γράφημα 5:	Ποσοστά χρόνων διαμονή.....	70
Γράφημα 6:	Ποσοστά τόπου καταγωγής.....	70
Γράφημα 7:	Ποσοστά οικογενειακής κατάστασης.....	71
Γράφημα 8:	Ποσοστά για το αν έχει/δεν έχει παιδιά.....	71
Γράφημα 9:	Ποσοστά αριθμού παιδιών.....	71
Γράφημα 10:	Ποσοστά ηλικίας πρώτου υιού.....	72
Γράφημα 11:	Ποσοστά ηλικίας δευτέρου υιού.....	72
Γράφημα 12:	Ποσοστά ηλικίας τρίτου υιού.....	72
Γράφημα 13:	Ποσοστά ηλικίας τετάρτου υιού.....	73
Γράφημα 14:	Ποσοστά ηλικίας πέμπτου υιού.....	73
Γράφημα 15:	Ποσοστά ηλικίας έκτου υιού.....	73

Γράφημα 16: Ποσοστά ηλικίας πρώτης κόρης.....	74
Γράφημα 17: Ποσοστά ηλικίας δεύτερης κόρης.....	74
Γράφημα 18: Ποσοστά ηλικίας τρίτης κόρης.....	74
Γράφημα 19: Ποσοστά ηλικίας τέταρτης κόρης.....	75
Γράφημα 20: Ποσοστά ηλικίας πέμπτης κόρης.....	75
Γράφημα 21: Ποσοστά ηλικίας έκτης κόρης.....	75
Γράφημα 22: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι.....	76
Γράφημα 23: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο δεύτερος υιός από το σπίτι.....	76
Γράφημα 24: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο τρίτος υιός από το σπίτι.....	77
Γράφημα 25: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο τέταρτος υιός από το σπίτι.....	77
Γράφημα 26: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο πέμπτος υιός από το σπίτι.....	78
Γράφημα 27: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο έκτος υιός από από το σπίτι.....	78
Γράφημα 28: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι.....	79
Γράφημα 29: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η δεύτερη κόρη από το σπίτι.....	79
Γράφημα 30: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η τρίτη κόρη από το σπίτι.....	80
Γράφημα 31: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η τέταρτη κόρη από το σπίτι.....	80
Γράφημα 32: Ποσοστά λόγου που έφυγε το πρώτο αγόρι από το σπίτι.....	81
Γράφημα 33: Ποσοστά λόγου που έφυγε το δεύτερο αγόρι από το σπίτι.....	81
Γράφημα 34: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τρίτο αγόρι από το σπίτι.....	82
Γράφημα 35: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τέταρτο αγόρι από το σπίτι.....	82

Γράφημα 36: Ποσοστά λόγου που έφυγε το πέμπτο αγόρι από το σπίτι.....	83
Γράφημα 37: Ποσοστά λόγου που έφυγε το έκτο αγόρι από το σπίτι.....	83
Γράφημα 38: Ποσοστά λόγου που έφυγε το πρώτο κορίτσι από το σπίτι.....	84
Γράφημα 39: Ποσοστά λόγου που έφυγε το δεύτερο κορίτσι από το σπίτι.....	84
Γράφημα 40: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τρίτο κορίτσι από το σπίτι.....	85
Γράφημα 41: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τέταρτο κορίτσι από το σπίτι.....	85
Γράφημα 42: Ποσοστά σπουδών πρώτου αγοριού.....	86
Γράφημα 43: Ποσοστά σπουδών δευτέρου αγοριού.....	87
Γράφημα 44: Ποσοστά σπουδών τρίτου αγοριού.....	87
Γράφημα 45: Ποσοστά σπουδών πέμπτου αγοριού.....	88
Γράφημα 46: Ποσοστά σπουδών πρώτου κοριτσιού.....	88
Γράφημα 47: Ποσοστά σπουδών δευτέρου κοριτσιού.....	89
Γράφημα 48: Ποσοστά σπουδών τρίτου κοριτσιού.....	89
Γράφημα 49: Ποσοστά σπουδών τέταρτου κοριτσιού.....	90
Γράφημα 50: Ποσοστά σπουδών έκτου κοριτσιού.....	90
Γράφημα 51: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πρώτο αγόρι.....	90
Γράφημα 52: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το δεύτερο αγόρι.....	91
Γράφημα 53: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το τρίτο αγόρι.....	91
Γράφημα 54: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το τέταρτο αγόρι.....	91
Γράφημα 55: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πέμπτο αγόρι.....	92
Γράφημα 56: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το έκτο αγόρι.....	92
Γράφημα 57: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πρώτο κορίτσι.....	92

Γράφημα 77: Ποσοστά για δαπάνη ενδυμασίας.....	101
Γράφημα 78: Ποσοστά για δαπάνη σπουδών.....	101
Γράφημα 79: Ποσοστά για δαπάνη διασκέδασης.....	102
Γράφημα 80: Ποσοστά για δαπάνη άλλων εξόδων.....	102
Γράφημα 81: Ποσοστά για έξοδα που τα παιδιά των ερωτηθέντων θεωρούν πιο αναγκαία.....	103

ΠΙΝΑΚΕΣ 19: Πληθυσμός, οικονομική κατάσταση και

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Πληθυσμός Κύπρου ανά πόλη.....	18
Πίνακας 2: Πληθυσμός ευρωπαϊκών χωρών για το 1998.....	19
Πίνακας 3: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων κατά τομέα.....	23
Πίνακας 4: Σύνολο διαζυγίων και ποσοστό μεταβολής από τον προηγούμενο χρόνο (1997-2000).....	33
Πίνακας 5: Αριθμός διαζυγίων κατά αριθμό των εξαρτώμενων παιδιών για το 2000.....	33
Πίνακας 6: Λόγοι διαζυγίου και ποιος είναι υπαίτιος.....	34
Πίνακας 7: Δημογραφικοί δείκτες Κύπρου, 1997-2000...	34
Πίνακας 8: Δημογραφικοί δείκτες (συνέχεια).....	35
Πίνακας 9: Δημογραφικοί δείκτες (συνέχεια).....	35
Πίνακας 10: Ποσοστά πληθυσμού κατά ηλικία και φύλο- 2000.....	35
Πίνακας 11: Σύνολο γεννήσεων κατά ηλικία (1999,2000).....	36
Πίνακας 12: Σύνολο γεννήσεων κατά ηλικία σε γάμο (1999,2000).....	36
Πίνακας 13: Σύνολο γεννήσεων κατά επίπεδο μόρφωσης μητέρας και πατέρα.....	37
Πίνακας 14: Ενήλικες που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα κατά ηλικία και φύλο, 1999.....	43
Πίνακας 15: Ενήλικες που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα σύμφωνα με το επίπεδο μόρφωσης, 1999.....	43
Πίνακας 16: Ενήλικες που καταδικάστηκαν για σοβαρά	

Πίνακας 3: Αδικήματα σύμφωνα με την οικογενειακή τους υπόσταση, 1999.....	44
Πίνακας 17: Εγκληματικότητα ανηλίκων, σύμφωνα με τον τρόπο διαβίωσης τους, 1999.....	44
Πίνακας 18: Παρακολούθηση της έκτασης της βίας στην κυπριακή οικογένεια, 2000.....	45
Πίνακας 19: Ποσοστό γεννητικότητας στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση, 1990-2001.....	48
Πίνακας 20: Μονογονεϊκές οικογένειες, 1995.....	50
Πίνακας 21: Ποσοστό καπνιστών ηλικίας 18-24 σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.....	51
Πίνακας 22: Ποσοστό ανεργίας ανδρών, 2/2002-1/2003.....	52
Πίνακας 23: Ποσοστό ανεργίας γυναικών, 2/2002-1/2003.....	52
Πίνακας 24: Ποσοστό ανεργίας νέων, 2/2002-1/2003.....	53
Πίνακας 25: Ηλικία του 1/2 των νέων ατόμων που εντάσσονται στην εργασία, ανά χώρα.....	53
Πίνακας 26: Ποσοστό αναλογίας ηλικιωμένων στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση, 1990-2000.....	54
Πίνακας 27: Μέσος όρος ζωής ανδρών στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση ξεχωριστά, 1990-2000.....	56
Πίνακας 28: Μέσος όρος ζωής γυναικών στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση ξεχωριστά, 1990-2000.....	56
Πίνακας 29: Χαρακτηριστικά ατόμων ηλικίας 17-25 που εξακολουθούν να ζουν στο πατρικό τους σπίτι.....	58
Πίνακας 30: Ποσοστά ατόμων που δε ζουν στο πατρικό σπίτι, τα οποία είτε είναι παντρεμένα, ή απλά έχουν φτιάξει μια σχέση, στην Ευρώπη.....	59
Πίνακας 31: Ποσοστά γυναικών με παιδιά, σύμφωνα με την ηλικία των γυναικών.....	59

Πίνακας 32: Ποσοστά ανδρών και γυναικών που έφυγαν από το σπίτι, με βάση την ηλικία τους.....	60
Πίνακας 33: Άτομα ηλικίας 21-25 που έφυγαν από τα σπίτια τους, αναλόγως με τη χώρα.....	60
Πίνακας 34: Μέση ηλικία ατόμων που γεννήθηκαν το 1960 και έφυγαν από το σπίτι.....	61
Πίνακας 35: Ποσοστό ατόμων που φεύγουν από το σπίτι τους, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις σπουδές τους στην Ευρώπη.....	62
Πίνακας 36: Ποσοστά ατόμων που φεύγουν από το σπίτι τους πριν, κατά τη διάρκεια, μετά τον πρώτο τους γάμο.....	63
Πίνακας 37: Ποσοστά ατόμων που έφυγαν από το σπίτι κατά ηλικία και λόγο.....	65
Πίνακας 38: Ποσοστό Δείγματος ανά πόλη.....	66
Πίνακας 39: Φύλο ερωτηθέντος συσχετιζόμενο με άλλες μεταβλητές.....	108
Πίνακας 40: Ηλικία ερωτηθέντος συσχετιζόμενη με άλλες μεταβλητές.....	108
Πίνακας 41: Τόπος διαμονής ερωτηθέντος συσχετιζόμενη με άλλες μεταβλητές.....	109
Πίνακας 42: Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντος συσχετιζόμενο με άλλες μεταβλητές.....	109
Πίνακας 43: Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντος συσχετιζόμενη με άλλες μεταβλητές.....	111
Πίνακας 44: Ηλικία που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές.....	111
Πίνακας 45: Ηλικία που έφυγε ο δεύτερος υιός από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές.....	111
Πίνακας 46: Ηλικία που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές.....	112
Πίνακας 47: Ηλικία που έφυγε η δεύτερη κόρη από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές.....	112
Πίνακας 48: Συσχέτιση συνολικού μηνιαίου εισοδήματος με άλλες μεταβλητές.....	112

Πίνακας 49: Συσχέτιση ηλικίας και μορφωτικού επιπέδου.....	132
Πίνακας 50: Συσχέτιση ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης του ερωτηθέντος.....	132
Πίνακας 51: Συσχέτιση ηλικίας με το αν έχει παιδιά ή όχι ο ερωτούμενος.....	133
Πίνακας 52: Συσχέτιση ηλικίας και αριθμού παιδιών των ερωτηθέντων.....	133
Πίνακας 53: Συσχέτιση τόπου διαμονής και τόπου καταγωγής των ερωτηθέντων.....	134
Πίνακας 54: Συσχέτιση μορφωτικού επιπέδου και οικογενειακής κατάστασης των ερωτηθέντων.....	134
Πίνακας 55: Συσχέτιση μορφωτικού επιπέδου και το αν έχουν παιδιά οι ερωτούμενοι.....	135
Πίνακας 56: Συσχέτιση μορφωτικού επιπέδου ερωτηθέντος με τον αριθμό παιδιών που έχει.....	135
Πίνακας 57: Συσχέτιση οικογενειακής κατάστασης και αν έχει παιδιά ή όχι ο ερωτούμενος.....	136
Πίνακας 58: Συσχέτιση ηλικίας και λόγου που έφυγε ο πρώτος υιός των ερωτηθέντων από το σπίτι, σε όσους υπάρχει πρώτος υιός και έχει φύγει από το σπίτι.....	136
Πίνακας 59: Συσχέτιση ηλικίας και λόγου που έφυγε ο δεύτερος υιός των ερωτηθέντων από το σπίτι, σε όσους υπάρχει δεύτερος υιός και έχει φύγει από το σπίτι.....	137
Πίνακας 60: Συσχέτιση ηλικίας και λόγου που έφυγε ο τέταρτος υιός των ερωτηθέντων από το σπίτι, σε όσους υπάρχει τέταρτος υιός και έχει φύγει από το σπίτι.....	137

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία με τίτλο “ Η οικογένεια και οι λόγοι εγκατάλειψης της οικογενειακής στέγης από τους νέους” η περίπτωση της Κύπρου”, είχε ως στόχο να εντοπίσει το αν οι νέοι της Κύπρου εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη. Αν το κάνουν αυτό, σε ποια ηλικία γίνεται και ποιοι είναι οι λόγοι που τους οδηγούν σε αυτή την απόφαση.

Αφού έγινε η επεξεργασία των ερωτηματολογίων, αποδείχθηκε ότι οι νέοι της Κύπρου φεύγουν από τα σπίτια τους, σε ηλικίες μεταξύ 18-21, τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια.

Ο κυριότερος λόγος που φεύγουν τα αγόρια, αλλά και τα κορίτσια από την οικογενειακή τους στέγη, είναι οι σπουδές είτε είναι στο εξωτερικό, είτε στο εσωτερικό. Φυσικά, μετά που τελειώνουν, επιστρέφουν και πάλι στα σπίτια τους, με εξαίρεση ένα ελάχιστο ποσοστό, αυτών που αποφασίζουν να μείνουν μόνοι τους.

Επόμενη αιτία, που αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την οικογενειακή τους στέγη, είναι ο γάμος, ο οποίος γίνεται σε μικρές ηλικίας σε σχέση με άλλες χώρες.

Άλλοι λόγοι είναι οικονομικοί λόγοι, για να μείνουν μόνοι, ή με κάποιο/α φίλο/η, ή με κάποιο συγγενικό πρόσωπο. Αυτές, όμως, οι περιπτώσεις είναι ελάχιστες, έως σπάνιες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία με τίτλο "Η οικογένεια και οι λόγοι εγκατάλειψης της οικογενειακής στέγης από τους νέους - η περίπτωση της Κύπρου", είχε ως στόχο να βρει το ποσοστό των Κυπρίων νέων που εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη και τους λόγους που τους οδηγούν σε αυτή την απόφαση. Συγκεκριμένα, έγινε καταγραφή των χαρακτηριστικών της κυπριακής οικογένειας και εντοπίστηκαν οι λόγοι για τους οποίους οι νέοι φεύγουν από τα σπίτια τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δόθηκαν τα ιστορικά, δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της Κύπρου, τα οποία βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα το υπόβαθρο της εργασίας αυτής.

Στο τρίτο κεφάλαιο, δόθηκαν πληροφορίες για την οικογένεια και τους νέους της Κύπρου, όπως και για την οικογένεια και νέους διαφόρων χωρών της υπόλοιπης Ευρώπης.

Όσον αφορά την οικογένεια, δόθηκαν οι διάφοροι τύποι οικογένειας, η κοινωνική σημασία της οικογένειας και οι λειτουργικές της μορφές. Επίσης, έγινε μία σύντομη ιστορική αναδρομή του θεσμού της οικογένειας. Κατόπιν, δόθηκαν οι κοινωνικοί παράγοντες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της κυπριακής οικογένειας και έγινε μία σύντομη ιστορική αναδρομή γι' αυτήν. Επίσης, έγινε περιγραφή της κυπριακής οικογένειας από τη δεκαετία του 50 μέχρι σήμερα.

Συμπληρωματικά, δόθηκαν πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά της οικογένειας σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως αριθμός διαζυγίων, γεννητικότητα, θνησιμότητα, αριθμός γάμων, μονογονεϊκές οικογένειες και έγινε σύγκριση με την κυπριακή οικογένεια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάστηκε η έρευνα πεδίου και έγινε ανάλυση των αποτελεσμάτων από τις απαντήσεις που δόθηκαν στα ερωτηματολόγια. Επίσης, έγιναν και διάφορες συσχετίσεις, οι οποίες βοήθησαν στη διεξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων στην εργασία.

Στο ίδιο κεφάλαιο δόθηκαν τα σημαντικότερα αποτελέσματα που βρέθηκαν και διάφορες προτάσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος, σε όποιο βαθμό το πρόβλημα είναι υπαρκτό.

Στο πέμπτο κεφάλαιο δόθηκαν τα γενικά συμπεράσματα που προέκυψαν από την εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΙΣΤΟΡΙΚΑ, ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

2.1. Συνοπτική ιστορία της Κύπρου

Το νησί της Κύπρου τοποθετείται στην άκρη της Ανατολικής Μεσογείου και βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών Ηπείρων: Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής. Είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, μετά τη Σαρδηνία και Σικελία. Βρίσκεται ενενήντα επτά χιλιόμετρα (97 km) δυτικά της Συρίας και εξήντα τέσσερα χιλιόμετρα (64 km) δυτικά της Τουρκίας.

Έχει το μεσογειακό κλίμα, με ζεστά, ξηρά καλοκαίρια και κρύους, βροχερούς χειμώνες. Υπολογίζεται ότι τριακόσιες (300) μέρες το χρόνο είναι ηλιόλουστες.

Η όλη έκταση του νησιού, υπολογίζεται ότι είναι εννέα χιλιάδες και διακόσια πενήντα τετραγωνικά χιλιόμετρα (9,250km²). Έχει μέγιστο μήκος 240 χιλιόμετρα από το ανατολικότερο μέχρι το δυτικότερο της άκρο και μέγιστο πλάτος 100 χιλιόμετρα από το βορειότερο μέχρι το νοτιότερο της άκρο.

Εξετάζοντας την ιστορική εξέλιξη της Κύπρου παρατηρείται μία μεγάλη σειρά γεγονότων. Λόγω του εύκρατου κλίματος της, του φυσικού της πλούτου, αλλά κυρίως της σημαντικότητας στρατηγικής της θέσης, απέκτησε μία πλεονεκτική θέση στη Μεσόγειο, αλλά και μία πολυτάραχη ιστορία για την οποία γίνεται λόγος πιο κάτω.

2.1.1. ΑΡΧΑΙΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Οι αρχαίοι χρόνοι στην Κύπρο ξεκινάνε με τη Νεολιθική εποχή (7000-3900 π.Χ). Απομεινάρια αυτής της περιόδου ανακαλύφθηκαν στις περιοχές της Χοιροκοιτίας και της Καλαβασού, αλλιώς Τέντα, περιοχές οι οποίες βρίσκονται στο δρόμο Λεμεσού-Λευκωσίας. Ο πολιτισμός αυτός αναπτύχθηκε κυρίως στις βόρειες και νότιες ακτές του νησιού. Από δοχεία που βρεθήκανε στις πιο πάνω περιοχές, φαίνεται ότι αρχικά

χρησιμοποιήθηκε το ξύλο. Μετά το 5000 π.Χ, αποδείχθηκε ότι άρχισε να αναπτύσσεται η τέχνη της κεραμικής.

Ακολούθησε η Χαλκολιθική εποχή, (3900-2500 π.Χ), όπου ο χαλκός που υπήρχε στο νησί άρχισε να εκμεταλλεύεται και να χρησιμοποιείται. Τα περισσότερα χαλκολιθικά ευρήματα εντοπίστηκαν στις δυτικές περιοχές της Κύπρου, όπου η λατρεία για τη γονιμότητα αναπτυσσότανε.

Η εκμετάλλευση του χαλκού έγινε ακόμη εκτενέστερα, όπου άρχισε και το εμπόριο στην Ανατολική Αίγυπτο και τη Μεσόγειο, με αποτέλεσμα να εισέρχεται πλούτος στο νησί. Μετά το 1400 π.Χ. (εποχή του μπρούντζου 2500-1050), κατέφθασαν έμποροι Μυκηναίοι από την Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια του δωδεκάτου και εντεκάτου αιώνα, κύμματα Ελλήνων από την Αχαΐα ήρθαν και εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο. Από τότε το νησί αρχίζει να ελληνοκοποιείται, επηρεαζόμενοι οι Κύπριοι από την ελληνική γλώσσα, τη θρησκεία, τις συνήθειες και τα έθιμα των Ελλήνων. Οι πόλεις της Πάφου, Σαλαμίνας, Κιτίου και Κουρίου κτίστηκαν από τους Αχαιούς κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Ακολούθησε η Γεωμετρική περίοδος (1050-750), η οποία περίοδος είναι γενικώς περίοδος ευημερίας για το νησί, ειδικότερα ο όγδοος αιώνας. Ήδη υπάρχουν δέκα βασίλεια, όπως αυτό του Κιτίου.

Η εποχή της ευημερίας συνεχιζότανε και κατά τη διάρκεια της αρχαϊκής και κλασσικής περιόδου, αλλά διάφοροι κατακτητές κυριαρχήσανε στα βασίλεια του νησιού. Οι βασίλεις προσπάθησαν να κατοχυρώσουν την ανεξαρτησία των βασιλείων, αλλά οι Ασσύριοι, Αιγύπτιοι και Πέρσες κατακτητές τα είχαν ήδη πολιορκήσει. Ο βασιλιάς Ευαγόρας της Σαλαμίνας¹ επαναστάτησε κατά των Περσών και ενοποίησε το νησί. Μετά από μία μεγάλη πολιορκία που υπόκειται από τους Πέρσες, αναγκάστηκε να υπογράψει μαζί τους ειρήνη με αποτέλεσμα να χάσει τον έλεγχο ολόκληρου του νησιού.

Στη συνέχεια, ο Μέγας Αλέξανδρος, μετά από μάχη με την Περσία, κατέφερε να είναι ο νικητής με αποτέλεσμα το νησί να τεθεί υπό την εξουσία του.

Από δω κι εμπρός η Κύπρος ανήκει στον «ελληνικό Αλεξανδρινό κόσμο», με πρωτεύουσα την Πάφο. Είναι μία περίοδος πλούτου και ανάπτυξης για το νησί.

Κατά τη διάρκεια 58 π.Χ.- 330 μ.Χ., η Κύπρος έγινε κομμάτι της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, πρώτα ανήκοντας στην επαρχία της Συρίας και μετά ως ξεχωριστή επαρχία υπό την αιγίδα ενός ανθυπάτου. Το νησί δέχθηκε μία επίσκεψη από τους Αποστόλους Παύλο και Βαρνάβα, οι οποίοι έκαναν κήρυγμα στο νησί για τη χριστιανική ορθοδοξία. Ένας απ' αυτούς που επηρεάστηκαν είναι ο Ανθύπατος του νησιού, Σέργιος Παύλος. Έτσι, η Κύπρος είναι η πρώτη χώρα που κυβερνάται από Χριστιανό.

Ολέθριοι σεισμοί ακολούθησαν κατά τη διάρκεια του πρώτου αιώνα π.Χ. και πρώτου μ.Χ., με αποτέλεσμα οι πόλεις να καταστραφούν και να χρειαστεί να ξαναχτιστούνε.

Μεγάλη απώλεια ανθρωπίνων ζωών υπήρξε μετά από την επανάσταση των Εβραίων που ζούσανε στη Σαλαμίνα το 116 μ.Χ., καθώς επίσης και από την καταστροφική πανώλη του 164 μ.Χ..

Με το διάταγμα του Μιλάνου του 313 μ.Χ. κατάφεραν οι Χριστιανοί να λατρεύουν ελεύθερα τη θρησκεία τους και οι Κύπριοι Επίσκοποι παρακολουθούν το Συμβούλιο της Νίκαιας του 325 μ.Χ..

2.1.2. BYZANTIO

Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία διαχωρίστηκε σε δύο μέρη. Η Κύπρος ανήκε στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, η οποία ήταν το Βυζάντιο, με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη. Η μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, η Αγία Ελένη, ερχόμενη από τους Αγίους Τόπους μαζί με τα λείψανα του Τιμίου Σταυρού βρήκε το μοναστήρι του Σταυροβουνίου².

Κατά τη διάρκεια του τέταρτου αιώνα μ.Χ. έγιναν περισσότεροι σεισμοί, οι οποίοι κατέστρεψαν κυριολεκτικά τις κύριες πόλεις του νησιού. Οι πόλεις έχασαν για άλλη μία φορά τη λαμπρότητα τους και έγιναν ερείπια. Νέες πόλεις κτίστηκαν, με πρωτεύουσα την Κωνσταντία. Όπως, επίσης, κτίστηκαν μεγάλα βασιλεία από τον τέταρτο και πέμπτο αιώνα μ.Χ.

Το 488 μ.Χ., μετά που βρέθηκε ο τάφος του Αγίου Βαρνάβα, ο Αυτοκράτορας Ζήνος έδωσε στην Αρχιεπισκοπή της Κύπρου αυτονομία μαζί με κάποια προνόμια. Μερικά από αυτά είναι ο Αρχιεπίσκοπος να κρατάει σκήπτρο αντί της ιερατικής ράβδου, να φοράει πορφυρό μανδύα και να υπογράφει με κόκκινο μελάνι.

Το 647 μ.Χ., οι Άραβες εισέβαλαν στο νησί. Το 688 μ.Χ., ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός ο Δεύτερος υπέγραψε συνθήκη ουδετερότητας μαζί με το Χαλίφη Αλί-Μάλι. Βιαιότητες όμως, εξακολούθησαν να υπάρχουν και παράλληλα το νησί δέχτηκε επίθεση από πειρατές μέχρι το 965 μ.Χ., όπου ο Αυτοκράτορας Νικηφόρος Φωκάς εκδίωξε τους Άραβες από το νησί.

2.1.3. ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΙΑ

Ο Ισαάκ ο Κομνηνός διακηρύχθηκε από μόνος του κυβερνήτης της Κύπρου, ο οποίος φέρθηκε άσχημα στους επιζώντες ενός ναυαγίου, μέσα στους οποίους περιλαμβανόταν και ο στόλος του Ριχάρδου του Πρώτου. Τα πλοία του τελευταίου κατευθύνονταν στην Τρίτη Σταυροφορία, αλλά μετά από ατυχία έφθασαν στην Κύπρο. Ήρθαν αντιμέτωποι ο Ισαάκ με το Ριχάρδο, όπου ο τελευταίος νίκησε και πήρε την κατοχή του νησιού. Παντρεύτηκε τη Βερεγγάρια της Λεμεσού, η οποία στέφθηκε Βασίλισσα της Αγγλίας. Ο Ριχάρδος πώλησε το νησί στους Ιππότες των εικονομάχων για 100.000 δηνάρια. Κι αυτοί, στη συνέχεια, το πουλήσανε στην ίδια τιμή σε έναν από τους Ιππότες των σταυροφοριών.

Ακολουθεί η Λουζινιανή περίοδος, όπου το νησί κυβερνήθηκε σύμφωνα με το φεουδαρχικό σύστημα και επισήμως η Καθολική Εκκλησία αντικατέστησε την ελληνική ορθόδοξη. Πολλά γοτθικά κτίρια εντάσσονται σε αυτή την περίοδο, όπως ο Καθεδρικός ναός της Αγίας Σοφίας στη Λευκωσία, ο Άγιος Νικόλαος στην Αμμόχωστο και το κάστρο του Πέλλα-Πάις. Η Αμμόχωστος είναι από τις πλουσιότερες πόλεις στα Ανατολικά και η Λευκωσία γίνεται η πρωτεύουσα. Εδώ κτίσανε και το βασίλειο τους οι Λουζινιανοί, των οποίων η δυναστεία τελείωσε όταν η τελευταία βασίλισσα, Κατερίνα Κορνέρο, παραχώρησε την Κύπρο στους Βενετούς, το 1489.

Οι Βενετοί οχύρωσαν το νησί και έκτισαν ωραία κτίρια, ειδικά στη Λευκωσία. Εκεί στην πρωτεύουσα υπάρχει ακόμη και σήμερα η τάφος, η οποία φτιάχτηκε από τους Βενετούς. Επίσης έφτιαξαν τείχη γύρω από την Αμμόχωστο, τα λεγόμενα «Τείχη της Αμμοχώστου».

2.1.4. ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ-ΑΓΓΛΟΚΡΑΤΙΑ

Το 1570 μ.Χ. οι Οθωμανοί επιτέθηκαν στο νησί, αιχμαλωτίσανε τη Λευκωσία, σφάζανε 20.000 άτομα και πολιορκήσανε την Αμμόχωστο για ένα χρόνο. Μετά από μία γενναία υπεράσπιση από το Βενετό αρχηγό, Μάρκο Αντώνιο Βραγαδίνου, συνθηκολόγησαν οι Αμμοχωστιανοί μαζί με τον Οθωμανό αρχηγό, Λαλά Μουσταφά. Ο τελευταίος, αρχικά επέτρεψε την ελεύθερη διέλευση των πολιορκουμένων από και προς την Αμμόχωστο. Αργότερα, διέταξε το γδάρσιμο και τον κατατεμαχισμό του Βραγαδίνου, καθώς επίσης και το θάνατο των υπολοίπων. Σε μία επισύναψη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι Λατίνοι ιεράρχες εκδιώχθηκαν ή άλλαξαν την πίστη τους και έγιναν Ισλαμιστές. Η ελληνική Ορθοδοξία επανήλθε και ο Αρχιεπίσκοπος, ως αρχηγός που ήταν, τους αντιπροσώπευε στα διάφορα γεγονότα στην Πύλη. Όμως, όταν το 1821, όπου ο ελληνικός πόλεμος της Ανεξαρτησίας ξέσπασε, ο Αρχιεπίσκοπος της Κύπρου Κυπριανός³, τρεις επισκόποι, και εκατοντάδες αστικοί αρχηγοί εκτελέστηκαν από τους Οθωμανούς.

Υπό την κυπριακή συνθηκολόγηση του 1878, η Αγγλία ανέλαβε τη διοίκηση του νησιού, το οποίο τυπικά παρέμεινε κομμάτι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μέχρι το 1944, όπου οι Άγγλοι προσαρτούν το νησί. Το 1923, υπό τη συνθήκη της Λωζάνης, οι Τούρκοι δεν είχαν καμία απαίτηση στην Κύπρο. Το 1925 η Κύπρος ανακηρύχθηκε αγγλική αποικία. Το 1940, Κύπριοι εθελοντές μάχονται στο πλευρό του αγγλικού στρατού, κατά τη διάρκεια του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Μετά από αυτό ο κυπριακός λαός περίμενε την ελάχιστη ανταμοιβή, αλλά οι Άγγλοι φέρθηκαν με τον πιο ύπουλο τρόπο, και άρχισαν τον αγώνα του 1955, ο οποίος διήρκησε μέχρι το 1959.

2.1.5. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Σύμφωνα με τη συνθήκη Ζυρίχης-Λονδίνου, το νησί απέκτησε ανεξάρτητη δημοκρατία, στις δεκαέξι Αυγούστου του 1960. Επίσης, οι Αγγλικές βάσεις δημιούργησαν δύο δικές τους βάσεις⁴, στη Δεκέλεια και στο Ακρωτήρι-Επισκοπή, οι οποίες υπάρχουν μέχρι σήμερα. Το νησί έγινε μέλος των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Κοινοπολιτείας.

Το Σύνταγμα του 1960 της Κυπριακής Δημοκρατίας αποδείχθηκε μη λειτουργικό σε πολλά σημεία από όσα προέβλεπε, γι' αυτό το 1963, ο Πρόεδρος πρότεινε μερικές διορθώσεις για να διευκολύνει τη λειτουργικότητα του, με αποτέλεσμα η τουρκική κοινότητα να ανταποκριθεί με επανάσταση⁵. Από τότε σκοπός του Τουρκοκύπριου αρχηγού, ακολουθώντας πάντα οδηγίες από την τουρκική κυβέρνηση, είναι να κατακτήσουν το νησί και να το προσαρτήσουν στην Τουρκία.

(Η μία από τις δύο βάσεις των Άγγλων στο Ακρωτήρι)

¹ Η βασιλεία του κρατάει από το 411 π.Χ. μέχρι το 374 π.Χ.

² Το μοναστήρι αυτό υπάρχει μέχρι σήμερα και βρίσκεται στις ορεινές περιοχές του ελεύθερου νησιού. Η προσέλευση σ' αυτό είναι δυνατή μόνο από άνδρες, γιατί στις γυναίκες απαγορεύεται να εισέλθουν εκεί.

³ Ένα από τα πιο «ωραία» τραγικά κυπριακά ποιήματα που έχοντε γραφτεί για την εκτέλεση του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και τους άλλους τρεις είναι «Η ενάτη Ιουλίου του 1821» του Βασίλη Μιχαηλίδη.

⁴ Εκατόν πενήντα οκτώ κόμμα πέντε τετραγωνικά χιλιόμετρα (158,5 km²)

⁵ Δεκέμβριος 1963

1974 ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ:

Τον Ιούλιο του 1974, ξεσπάει πραξικόπημα από τη στρατιωτική χούντα, σε συνεργασία με την Αθήνα, για την ανατροπή του προέδρου Μακαρίου. Στις είκοσι Ιουλίου της ίδιας χρονολογίας, οι Τούρκοι εκμεταλλεύτηκαν την προηγούμενη κατάσταση και πραγματοποίησαν εισβολή με 40.000 στρατεύματα. Από τότε, το 37% του νησιού βρίσκεται υπό την τουρκική κατοχή, ενώ 200.000 Κύπριοι, το 40% του συνολικού κυπριακού πληθυσμού, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Ο κυπριακός λαός δε μπορεί να έχει καμία πρόσβαση στις κατεχόμενες περιοχές.

Πολλά σχέδια-λύσεις προτείνονται από τότε, αλλά καμία λύση δεν είναι πραγματοποιήσιμη, με σημαντικότερο το πρόσφατο σχέδιο του Ανάν.

(Άμαντος, 1997; Γρακός, 1980, 1982; Μυριάνθεως, 1966; Παντελής, 1986; Παπαγεωργίου, 1995; Τενεκίδης-Κρανιδιώτης, 1981; Τσερμιάς, 2001;)

2.2. Δημογραφικά στοιχεία

Η τελευταία απογραφή που έγινε, καλύπτει τόσο τους Κύπριους, όσο και τους αλλοδαπούς που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές του νησιού. Το σύνολο του πληθυσμού ανέρχεται στα 686.000⁶ άτομα, την πρώτη Οκτωβρίου του 2001⁷. (Πίνακας 1). Ποσοστό 69,8% του πληθυσμού διαμένει στις αστικές περιοχές, ενώ στις αγροτικές περιοχές μόνο το 30,2%.

Αναλυτικότερα παρατηρούνται τα πιο κάτω αποτελέσματα:

⁶ να σημειωθεί ότι αυτά είναι τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της απογραφής, αφού τα αναλυτικά δεν έχουν ανακοινωθεί ακόμη

⁷ η απογραφή στο νησί πραγματοποιείται κάθε δέκα χρόνια και δίνει πληροφορίες για τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού, τη σύνθεση κατά φύλο, ηλικία, υπηκοότητα, θρήσκευμα, επίπεδο μόρφωσης επάγγελμα και γενικώς οτιδήποτε αφορά δημογραφικές πληροφορίες

Πίνακας 1: Πληθυσμός Κύπρου ανά πόλη

ΕΠΑΡΧΙΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
Λευκωσία	273.000
Αμμόχωστος	37.000
Λάρνακα	114.000
Λεμεσός	197.000
Πάφος	65.000
Σύνολο	686.000

(Πηγή στοιχείων : Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Σύμφωνα με την προηγούμενη απογραφή του κυπριακού πληθυσμού που έγινε το 1992, πραγματοποιήθηκε μία αύξηση του πληθυσμού της τάξεως του 11,5 %. Σ' αυτό συνέβαλε και το ποσοστό αύξησης των αλλοδαπών κατοίκων.

Η συνολική αύξηση του πληθυσμού αποκρύπτει σημαντικές διαφορές μεταξύ του πληθυσμού στην ελεγχόμενη από το κράτος περιοχή και της τουρκοκυπριακής κοινότητας στην τουρκοκατεχόμενη περιοχή. Ενώ ο πληθυσμός στις περιοχές που ελέγχει το κράτος αυξήθηκε σταδιακά από το 1997 και συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμούς που κυμάνθηκαν μεταξύ 0,7% και 2,7%, στις κατεχόμενες περιοχές η τουρκοκυπριακή κοινότητα σημείωσε μείωση από την περίοδο μετά το 1986. Η διαφορά αυτή στην εξέλιξη του πληθυσμού οφείλεται αποκλειστικά στη μετανάστευση, αφού τόσο η γεννητικότητα όσο και η θνησιμότητα των τουρκοκυπρίων είναι παρόμοια με αυτή του υπόλοιπου πληθυσμού της Κύπρου⁸.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Στατιστικής Υπηρεσίας η σύνθεση του πληθυσμού κατά κοινότητα είναι το 85% η ελληνοκυπριακή κοινότητα, το 11,6% η τουρκοκυπριακή και το 3,2% οι ξένοι υπήκοοι.

Όσον αφορά τη θρησκεία, οι Αρμένιοι αποτελούν το 0,4% της ελληνοκυπριακής κοινότητας και το 0,3% του συνολικού πληθυσμού, οι Μαρωνίτες το 0,7% της ελληνοκυπριακής κοινότητας και το 0,6% του συνολικού πληθυσμού και οι Λατίνοι το 0,1% και της ελληνοκυπριακής κοινότητας και του συνόλου.

Το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 15 χρόνων υπολογίσθηκε σε 22,7% και το ποσοστό των ηλικιωμένων προσώπων ηλικίας 65 χρονών και άνω σε 11,4%. Σημειώθηκε σταδιακή αύξηση του ποσοστού των ηλικιωμένων και μείωση του ποσοστού των παιδιών ενδεικτικά της τάσης γήρανσης του πληθυσμού. Επίσης, αυξήθηκε το ποσοστό των προσώπων ηλικίας 45-64 χρόνων σε 22% από το 19,4% του 1992.

(Στατιστική υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Πιο κάτω δίδονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών και ακολουθεί μία μικρή σύγκριση με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της Κύπρου. Φυσικά στην πορεία δε θα γίνει λόγος για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, για ευνόητους λόγους.

⁸ Σύμφωνα με στοιχεία από τουρκοκυπριακές πηγές υπολογίζεται ότι ο αριθμός των τουρκοκυπρίων που μετανάστευσαν στο εξωτερικό ξεπέρασε τις 55.000

Οι χώρες της Ευρώπης διακρίνονται σε αυτές που εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε αυτές που δεν είναι μέλη.

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τα πιο κάτω :

Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Αγγλία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία, Φινλανδία και Ελλάδα.

Η Κύπρος ακόμη δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά γίνονται πολλές προσπάθειες για την ένταξη της σε αυτή.

Άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι οι εξής:

Ελβετία, Εσθονία, Ισλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Νορβηγία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Τσεχία.

(Euro stat, 1998)

Αναφορικά με τον πληθυσμό της κάθε ευρωπαϊκής χώρας δίδεται ο πιο κάτω πίνακας, ο οποίος είναι για το 1998:

Πίνακας 2: Πληθυσμός ευρωπαϊκών χωρών για το 1998

ΧΩΡΕΣ Ε.Ε.	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1998 (σε εκατόν.)	ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 1998 (σε εκατομ.)
Αυστρία	8.102.000	Ελβετία	7.096.800
Βέλγιο	10.192.264	Εσθονία	1.453.800
Γαλλία	58.700.000 ⁹	Ισλανδία	272.069

⁹ την 1/1/2001 ο πληθυσμός ανέρχεται σε 60,7 εκατομμύρια

Γερμανία	82.057.379	Λετονία	2.449.000
Δανία	5.301.304	Λιθουανία	3.704.800
Αγγλία	57.749.220	Μάλτα	376.340
Ιρλανδία	5.335.559	Νορβηγία	4.431.399
Ισπανία	39.669.394	Ουγγαρία	10.135.000
Ιταλία	57.495.656	Πολωνία	38.661.700
Λουξεμβούργο	511.345	Σλοβακία	5.390.657
Ολλανδία	15.638.305	Τσεχία	10.295.401
Πορτογαλία	9.477.292	*****	*****
Σουηδία	8.852.287	*****	*****
Φιλανδία	5.147.349	*****	*****
Ελλάδα	10.442.900 ¹⁰	*****	*****

(Πηγή στοιχείων : Euro stat, 2000)

Από τα πιο πάνω φαίνεται πως η Κύπρος αποτελείται από πολύ πιο λίγο πληθυσμό, σε σχέση με τον πληθυσμό των πιο πάνω ευρωπαϊκών χωρών. Οι μόνες ευρωπαϊκές χώρες, τις οποίες ξεπερνάει η Κύπρος σε πληθυσμό, είναι το Λουξεμβούργο, η Ισλανδία και η Μάλτα. Οι υπόλοιπες είναι κατά πολύ μεγαλύτερες. Μόνο από αυτή την ποσοτική διαφορά γίνεται κατανοητό πως σε διάφορα θέματα, κλάδους και τομείς θα διαφέρει η Κύπρος από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Τώρα όσον αφορά τα διάφορα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας, δε θα γίνει αναφορά για ευνόητους λόγους, αλλά δίδεται μία περιληπτική σύγκριση για κάποια από αυτά.

Το ακαθάριστο ποσοστό γεννητικότητας και το συνολικό ποσοστό γονιμότητας της Κύπρου είναι υψηλότερα από τα αντίστοιχα ποσοστά άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Όμως, είναι πολύ πιο χαμηλά από τα ποσοστά πολλών αναπτυσσόμενων χωρών.

Όσον αφορά την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής των Κυπρίων βρίσκεται σε ευνοϊκότερες θέσεις από πολλές ανεπτυγμένες χώρες. Να σημειωθεί ότι το ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας είναι κάπως υψηλότερο στην Κύπρο.

Η κατανομή του κυπριακού πληθυσμού σε ηλικίες πλησιάζει την κατανομή των πιο ανεπτυγμένων χωρών. Το ποσοστό πληθυσμού 65 χρονών και άνω είναι χαμηλότερο στην Κύπρο γιατί δεν έχει φτάσει ακόμη τη γήρανση που έχουν υποστεί οι προηγμένες χώρες, όπου παρατηρήθηκε πτώση της γεννητικότητας πολύ πιο νωρίς από ότι στη Κύπρο. Επίσης, το ποσοστό του πληθυσμού κάτω των 15 χρόνων είναι κάπως υψηλότερο, σαν αποτέλεσμα του πιο ψηλού ποσοστού γεννητικότητας. Γενικά, είναι φανερό ότι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του κυπριακού πληθυσμού προσεγγίζουν περισσότερο τις ευρωπαϊκές χώρες, από τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

(Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

¹⁰ στις 26/3/2001 ο πληθυσμός ανέρχεται σε 10.939.605 (www.kathimerini.gr))

2.3. Οικονομικά χαρακτηριστικά

Η Κύπρος παρουσιάζεται ως μία από τις πιο επιτυχημένες αναπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, το κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν υπολογίζεται ότι έχει ανέλθει σε πολύ καλά ποσοστά. Διεθνώς, η Κύπρος κατατάσσεται στη ψηλότερη κατηγορία των χωρών με μεσαίο κατά κεφαλή εισόδημα και αναγνωρίζεται σαν οικονομία που εκμεταλλεύτηκε σωστά τις ευκαιρίες που κατά καιρούς παρουσιάστηκαν και δημιούργησε ένα σταθερό υπόβαθρο για περαιτέρω οικονομική και κοινωνική πρόοδο στο μέλλον.

Μετά το 1974 η οικονομία της Κύπρου πλησίασε στην πλήρη παράλυση, λόγω διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν μετά τον πόλεμο. Οι πρόσφυγες μη έχοντας που αλλού να στραφούν, αφού μεταξύ άλλων είχαν εγκαταλείψει και την παραγωγική απασχόλησή τους, εξαρτήθηκαν οικονομικά από το Κράτος, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν μεγάλες ελλείψεις, όπως και τα δημόσια έσοδα μειώθηκαν σημαντικά.

Η ανεργία είχε φτάσει σε επίπεδα της τάξεως του 30%, ενώ η μετανάστευση άρχισε να παίρνει μαζικές διαστάσεις.

Η οικονομική δραστηριότητα και τα εισοδήματα μειώθηκαν απότομα, με αρνητική επίδραση και στις αποταμιεύσεις, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της δυνατότητας χρηματοδότησης των απαραίτητων επενδύσεων και την αύξηση της εξάρτησης της οικονομίας από πηγές του εξωτερικού, κυρίως από εξωτερικό δανεισμό.

Οι διαθέσιμες πρώτες ύλες, οι παραγωγικοί πόροι και ο φυσικός πλούτος μειώθηκαν, αφού, το μεγαλύτερο ποσοστό τους βρίσκεται στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού.

Παράλληλα, λόγω του κλίματος πολιτικής αβεβαιότητας που δημιουργήθηκε, πολλοί φυγάδευσαν κεφάλαια με αρνητικές επιδράσεις στις επενδύσεις.

Επίσης, υπήρχε αυξημένη πίεση πάνω στα συναλλαγματικά αποθέματα λόγω της πτώσης των εισροών κεφαλαίου.

Και, τέλος, μειώθηκαν απότομα τα δημόσια έσοδα σε περίοδο που δημιουργήθηκε ανάγκη για αύξηση του όγκου των δαπανών για υποστήριξη των προσφύγων και την παροχή κοινωνικών βοηθημάτων και υπηρεσιών.

Μετά από όλα αυτά τα οικονομικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν, η ανάγκη για επιτακτική λύση ήταν εμφανής. Εφάρμοσαν κάποια Έκτακτα Σχέδια Οικονομικής Δράσης που υιοθέτησαν μια νέα αναπτυξιακή προσέγγιση.

Η σωστή επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική που ακολουθήθηκε, με την έμφαση που έδωσε στην αύξηση των δημοσίων δαπανών, διατήρησε τη ζήτηση σε ψηλά επίπεδα. Η δημιουργία του κατάλληλου κλίματος εμπιστοσύνης με την παροχή γενναιόδωρων κινήτρων και διευκολύνσεων, τόνωσε την επενδυτική και εξαγωγική δραστηριότητα.

Επιπλέον, η υψηλή ζήτηση για τα κυπριακά προϊόντα που παρουσιάστηκε στις αραβικές χώρες, οι οποίες απορρόφησαν αυξημένες ποσότητες κυπριακών βιομηχανικών προϊόντων την περίοδο αυτή, οι πολύ καλές τιμές που εξασφαλίστηκαν για τα διάφορα γεωργικά προϊόντα στις διεθνείς αγορές, η αύξηση του τουριστικού

ρεύματος, όπως και οι ευνοϊκές καιρικές συνθήκες αποτέλεσαν ενισχυτικούς παράγοντες στην προσπάθεια που καταβλήθηκε για ανασυγκρότηση της οικονομίας.

Μετά από αυτά φτιάχνουν το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης 1994-1999, το οποίο αποσκοπούσε στην πλήρη ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην τεχνολογική αναβάθμιση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας και γενικότερα στη δημιουργία συνθηκών για επίτευξη ικανοποιητικού ρυθμού ανάπτυξης μέσα σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης και εξωτερικής και εσωτερικής σταθερότητας.

Τα διάφορα μέτρα που προωθούνται αποβλέπουν στη συγκράτηση των δημοσίων καταναλωτικών δαπανών, στην αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών προς όφελος των επενδυτικών, στην καλύτερη αξιοποίηση της φορολογικής βάσης και στη θεσμική αναπροσαρμογή του φορολογικού συστήματος με τα κοινοτικά δεδομένα.

Στον τομέα της γεωργίας, η στρατηγική που προτείνεται στοχεύει στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων πρώιμης παραγωγής, όπου η Κύπρος διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα. Επίσης, επιδιώκεται η εξειδίκευση σε νέα προϊόντα με εξαγωγικές προοπτικές, η χρησιμοποίηση σε μεγαλύτερο βαθμό προηγμένης τεχνολογίας και η θεσμική εναρμόνιση με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στον τομέα της μεταποίησης, επιδιώκεται αναχαίτιση και αντιστροφή των αρνητικών τάσεων που διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια. Επιδιώκεται η διεύρυνση των υφιστάμενων και η εξεύρεση νέων εξαγωγικών αγορών, η εξεύρεση υποαγορών που παρουσιάζουν προοπτικές, η αναδιάρθρωση του τομέα, η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων σε τομείς όπως οι έρευνες αγορών, ο σχεδιασμός προϊόντων, η αγορά πρώτων υλών και η εμπορία ομοειδών προϊόντων.

Ο τομέας του τουρισμού αποτέλεσε το βασικό μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης την τελευταία δεκαετία.

Στην αγορά εργασίας επιδιώκεται η διατήρηση των συνθηκών πλήρους απασχόλησης και η απάμβλυνση των ποιοτικών ανισοσκελειών. Άλλα σημαντικά στοιχεία είναι η πλήρης αξιοποίηση των εγχωρίων πηγών εργατικού δυναμικού, η απεξάρτηση της οικονομίας από το εισαγόμενο εργατικό δυναμικό και η περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας.

(Κούλλη, 1997; Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Πιο κάτω ακολουθούν κάποια από τα αποτελέσματα της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών που πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών Κύπρου.

Όσον αφορά τις καταναλωτικές δαπάνες: Η μέση ετήσια καταναλωτική δαπάνη ανά νοικοκυριό ανήλθε στις £12.442, £13.497 ανά αστικό νοικοκυριό και £10.422 ανά αγροτικό νοικοκυριό.

Περίπου το 20% της δαπάνης ξοδεύεται για στέγαση, 19% για μεταφορές (κυρίως αγορά και λειτουργία αυτοκινήτων), σχεδόν 19% για τρόφιμα, 7% για ένδυση και υπόδηση, 7% για έπιπλα και οικιακό εξοπλισμό, σχεδόν 6% για εκπαίδευση, 6% για αναψυχή και πολιτισμό, 5% για την υγεία, 4% για ξενοδοχεία και εστιατόρια και 8% για άλλα αγαθά και υπηρεσίες.

Ζευγάρια με ένα μόνο παιδί (ηλικίας μέχρι 16 χρόνων) είναι ανάμεσα στα σχετικά εύπορα νοικοκυριά με μέση ετήσια καταναλωτική δαπάνη ανά ισοδύναμο ενήλικα £7.984, ενώ τα νοικοκυριά με ένα άτομο (ηλικίας 65 χρόνων και άνω) είναι τα λιγότερο εύπορα με μέση ετήσια καταναλωτική δαπάνη ανά ισοδύναμο ενήλικα £2.625 που αντιστοιχεί μόνο στο 42% του συνολικού μέσου όρου.

Αναφορικά με τις πληρωμές που κάνουν τα νοικοκυριά, οι ετήσιες πληρωμές ανήλθαν στις £5.506 ανά νοικοκυριό, στις £6.014 στις αστικές περιοχές και £4.535 στις αγροτικές περιοχές. Οι κύριες κατηγορίες πληρωμών ήταν οι επενδύσεις (κυρίως για στέγαση) και αποπληρωμές δανείων (κυρίως για στέγαση πάλι και αγορές μεταφορικών μέσων).

Το μέσο ετήσιο καθαρό εισόδημα του νοικοκυριού είναι £12.660, £13.912 ανά αστικό νοικοκυριό και £10.625 ανά αγροτικό νοικοκυριό.

Το 50% των νοικοκυριών είχαν ετήσιο καθαρό εισόδημα κάτω των £11.484, τα δε φτωχότερα 20% των νοικοκυριών είχαν εισόδημα κάτω των £5.300, ενώ τα πιο εύπορα 20% των νοικοκυριών είχαν εισόδημα πάνω από £18.264.

Αναφορικά με τα καταναλωτικά είδη διαρκείας, περίπου 81% των νοικοκυριών έχουν ένα αυτοκίνητο. Ένα στα τρία νοικοκυριά έχει δύο αυτοκίνητα και ένα στα δεκαπέντε νοικοκυριά έχει τρία ή περισσότερα αυτοκίνητα. Όλα τα νοικοκυριά, σχεδόν όλα, διαθέτουν ψυγείο και έγχρωμη τηλεόραση. Πλυντήρια και συσκευές βίντεο διαθέτουν το 91% και 67% των νοικοκυριών αντίστοιχα. Επιπλέον, κεντρική θέρμανση και συσκευές κλιματισμού βρίσκονται τώρα στα 26% και 19% των νοικοκυριών, αντίστοιχα.

Τώρα, με βάση τα στοιχεία που τηρούνται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στο τέλος Απριλίου, 2002 μειώθηκε κατά 1.563 πρόσωπα σε σύγκριση με το Μάρτιο 2002 και έφτασε τα 9.483 πρόσωπα ή 3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Η μείωση σημειώθηκε κυρίως στους κλάδους των ξενοδοχείων και εστιατορίων και των μεταφορών.

Αύξηση 1.338 προσώπων ή 16,4% παρατηρήθηκε σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2001 που σημειώθηκε κυρίως στους τομείς των ξενοδοχείων και εστιατορίων, των τραπεζών, των υπηρεσιών και του εμπορίου.

Ανάλυση των ανέργων κατά οικονομική δραστηριότητα παρουσιάζεται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 3: Αριθμός εγγεγραμμένων ανέργων κατά τομέα

Οικονομική δραστηριότητα	Μάρτιος 2002	Απρίλιος 2002
Γεωργία	75	69
Μεταλλεία	40	34
Μεταποίηση	1.666	1.677
Ηλεκτρισμός	8	5
Κατασκευές	672	654

Εμπόριο	1.615	1.565
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	2.580	1.364
Μεταφορές και επικοινωνίες	723	508
Τράπεζες / ασφάλειες, επαγγελματικές υπηρεσίες	653	671
Δημόσια διοίκηση	1.424	1.383
Άλλες Υπηρεσίες	804	823
Νεοεισερχόμενοι	786	730
Σύνολο	11.046	9.483

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2002)

Όσον αφορά το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, για το μήνα Αύγουστο του 2002, αυξήθηκε κατά 1,09 μονάδες ή 0,99% και έφτασε στις 111,17 μονάδες σε σύγκριση με 110,08 τον Ιούλιο 2002. Αυτό οφείλεται κυρίως σε αυξήσεις στις τιμές των φρέσκων λαχανικών και φρούτων. Μειώσεις σημειώθηκαν στις τιμές του φρέσκου κρέατος και των ειδών ένδυσης.

Για την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2002 ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή σημείωσε αύξηση 2,74% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2001. Ο ρυθμός αύξησης του Δείκτη τον Αύγουστο 2002 σε σύγκριση με τον Αύγουστο 2001 ήταν 3,77%.

Παράλληλα, οι δημόσιες δαπάνες το 2000 για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης ήταν 286,8 εκατομμύρια λίρες και αναλογούσαν στο 15,6% του κρατικού προϋπολογισμού και τι 5,7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

Αυτά όσον αφορά την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών στην Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

3.1. Οικογένεια

3.1.1. Τύποι οικογένειας

Η οικογένεια αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς θεσμούς. Πρόκειται για ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι συνδέονται με δεσμούς γάμου ή αίματος και κατοικούν κάτω από την ίδια στέγη. Να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει νομοθετικός ορισμός για την οικογένεια. Όμως, υπάρχουν διάφοροι τύποι οικογενειών, όπως η μητριαρχική, η πατριαρχική, η ομογαμική, η ετερογαμική, η μητροτοπική, η πατροτοπική, η πυρηνική και η εκτεταμένη, για τους οποίους τύπους δίδονται κάποιοι ορισμοί. Οι ορισμοί των διαφόρων τύπων οικογένειας δίδονται, γιατί αναφέρονται στο κείμενο και πρέπει να γίνεται κατανοητό τι εννοείται κάθε φορά με τον κάθε τύπο.

Μητριαρχική είναι η οικογένεια στην οποία η οργάνωση, η λειτουργία και η διοίκηση ανήκουν στη μητέρα.

Πατριαρχική είναι η οικογένεια στην οποία η οργάνωση, η λειτουργία και η διοίκηση ανήκουν στον πατέρα.

Ομογαμική είναι η οικογένεια στην οποία και οι δύο σύζυγοι προέρχονται από την ίδια πόλη, το ίδιο χωριό ή την ίδια περιοχή.

Ετερογαμική οικογένεια είναι η οικογένεια κατά την οποία οι δύο σύζυγοι προέρχονται από διαφορετική πόλη, διαφορετικό χωριό ή διαφορετική περιοχή.

Μητροτοπική είναι η οικογένεια στην οποία η σύζυγος προσφέρει το σπίτι στο οποίο θα διαμένει η οικογένεια.

Πατροτοπική είναι αυτή στην οποία ο σύζυγος προσφέρει την κατοικία που θα διαμένει η οικογένεια.

Πυρηνική είναι η οικογένεια που αποτελείται από τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά και μόνο αυτοί κατοικούν στο σπίτι.

Εκτεταμένη είναι αυτή όπου συζούν πατέρας, μητέρα, παιδιά και άλλα επιπλέον πρόσωπα, όπως γονείς ή ανύπαντρα αδέρφια.

(Αποστολόπουλος, 1998; Αριστείδου & Οικονόμου, 1998; Μαρκαντώνης, 1991)

3.1.2. Κοινωνική σημασία της οικογένειας και λειτουργικές της μορφές

Πέραν από τους διάφορους τύπους οικογένειας υπάρχουν και διάφορες λειτουργικές μορφές που επιτελούνται στην οικογένεια. Λειτουργεί ως βιολογική, οικονομική, πνευματική, πολιτική, θρησκευτική και ως παιδαγωγική μονάδα, όπου η κάθε μία από αυτές έχει τη δικιά της ξεχωριστή σημασία.

Βιολογική μονάδα: Από την ένωση του ζευγαριού θα δημιουργηθούν οι απόγονοι, που θα κληρονομήσουν μερικά από τα χαρακτηριστικά των γεννητόρων τους. Το βιολογικό στοιχείο, το οποίο είναι η αναπαραγωγή, αποτελεί το ουσιαστικότερο περιεχόμενο της οικογένειας πάνω στο οποίο θα οικοδομηθούν όλα τα άλλα.

Οικονομική μονάδα: Η οικογένεια ταυτοχρόνως λειτουργεί και ως οικονομική μονάδα. Οι οικονομικές απασχολήσεις του ατόμου ξεκινούν από την οικογένεια και καταλήγουν σε αυτή.

Πνευματική μονάδα: Στο οικογενειακό περιβάλλον που διαμορφώνεται από το βιολογικό και τον οικονομικό παράγοντα διαπλάθονται οι νέοι που θα αποτελέσουν την αυριανή κοινωνία. Το κάθε μέλος που απαρτίζει την οικογένεια βρίσκει αγάπη, στοργή, τρυφερότητα, ανοχή και θυσία.

Πολιτική μονάδα: Η κάθε μία οικογένεια ξεχωριστά αποτελεί το βασικό κύτταρο της Πολιτείας. Όλες οι οικογένειες μαζί στο σύνολο τους φτιάχνουν την ίδια την Πολιτεία.

Θρησκευτική μονάδα: Μέσω του Χριστιανισμού εξυψώθηκε ο θεσμός της οικογένειας και βελτιώθηκε η θέση των μελών μέσα σε αυτήν.

Παιδαγωγική μονάδα: Μέσα στην οικογένεια δημιουργείται το κατάλληλο κλίμα για την ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας, έτσι ώστε να δημιουργηθούν άτομα τα οποία να είναι έτοιμα να ανταποκριθούν και να αντεπεξέλθουν στην κοινωνία¹¹ που θα βγουν μελλοντικά. Τα κοινωνικοποιεί και αν αυτή η κοινωνικοποίηση γίνει σωστά, τα άτομα θα γνωρίζουν ποιες είναι οι ευθύνες και τα δικαιώματά τους, μαζί με πολλά άλλα.

Φυσικά από περίοδο σε περίοδο στην ιστορία, οι πιο πάνω λειτουργίες διαφοροποιούνται. Όπως και τα χαρακτηριστικά της οικογένειας, σε κάθε περίοδο, είναι διαφορετικά.

(Αποστολόπουλος, 1998; Φάρος, 1983)

3.1.3. Σύντομη ιστορική αναδρομή του θεσμού της οικογένειας

Η οικογένεια από τα πολύ παλιά χρόνια αποτελεί έναν ισχυρό δεσμό, με τα δικά της χαρακτηριστικά σε κάθε εποχή. Αναλόγως των συνθηκών που επικρατούν σε κάθε περίοδο, υπάρχουν και οι ανάλογες μορφές οικογένειας.

Μέσα από τους αιώνες διαμορφώνεται η οικογένεια της Παλαιάς Διαθήκης, της Αρχαίας Ελληνικής περιόδου, της Ρωμαϊκής περιόδου, της Αρχαίας Αιγύπτου, των υποανάπτυκτων χωρών, των δυτικών κοινωνιών μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση και πολλές άλλες.

Παλαιότερα, η οικογένεια ήταν πολυγαμική με κύριο χαρακτηριστικό είτε την πολυανδρία, είτε την πολυγυναικεία. Επίσης, ήταν μητριαρχική αφού η γυναίκα ήταν ο άρχοντας του σπιτιού. Και τέλος, είχε την εκτεταμένη μορφή όπου πολλά μέλη της οικογένειας, πέραν του πατέρα, της μητέρας και των παιδιών, συζούσαν.

Με την πάροδο του χρόνου, τα πιο πάνω χαρακτηριστικά άλλαξαν και είναι ακριβώς τα αντίθετα.

Σε μετέπειτα στάδια δηλαδή, η οικογένεια έγινε μονογαμική, με πατριαρχική μορφή. Ο πατέρας ήταν ο υπεύθυνος κι ο άρχοντας του σπιτιού. Η μητέρα έχασε τον

¹¹ "... πατρικό σπίτι θα μείνει ο πιο κατάλληλος τόπος για τη διαπαιδαγώγηση της ανθρωπότητας" Pestalozzi

παλαιότερο πρωταρχικό ρόλο που είχε και βρισκόταν υπό τον έλεγχο του ανδρός. Επίσης, ξέφυγε από την εκτεταμένη μορφή και μετατράπηκε σε πυρηνική. Όμως, για όλα αυτά γίνεται λόγος πιο κάτω.

Οικογένεια Νεοελληνικών Προϊστορικών χρόνων: Κατά την περίοδο αυτή η μητριαρχική δομή επικρατεί στην οικογένεια. Ο κύριος άξονας, δηλαδή, είναι η γυναίκα-μητέρα.

Αιγυπτιακή Οικογένεια: Και πάλι αρχηγός στην οικογένεια είναι η γυναίκα, η οποία κατείχε και όλη την οικογενειακή περιουσία.

Σιγά σιγά όμως, όταν ο άνθρωπος εγκαθίσταται σε κοινότητες και παράλληλα αρχίζει να ασχολείται με την κτηνοτροφία και την καλλιέργεια της γης, η εξουσία περνά από τη γυναίκα και πάει στον άνδρα.

Οικογένεια Ρωμαϊκής Περιόδου: Στην αρχαία Ρώμη υπήρχαν τριών ειδών γάμοι. Ο πρώτος είναι ο "conferreatio", ο οποίος είναι θρησκευτικός γάμος ευγενών, κατά τον οποίο η σύζυγος γινόταν υποτελής στον άνδρα. Ο δεύτερος είναι ο "coemptio" κατά τον οποίο γινόταν εικονική αγορά της γυναίκας. Και τελευταίος ήταν ο "usurario" όπου χρειαζόταν ένας τουλάχιστον χρόνος συνοίκησης του άνδρα με τη γυναίκα για να γίνει τελικά υποτελής του.

Χριστιανική Οικογένεια: Ο γάμος γίνεται με κάποιο μυστηριακό χαρακτήρα και γι' αυτό αποκτά και μεγάλη σημασία και αξία. Είναι ένα πολύ ιερό "γεγονός" του οποίου η ιερότητα και η σημασία διατηρείται μέχρι σήμερα. Περιορίζεται η πατριαρχική εξουσία και εξισορροπούνται οι θέσεις των μελών της οικογένειας. Οι σχέσεις που υπάρχουν εντός της οικογένειας γίνονται πιο φιλελεύθερες και τα μέλη της οικογένειας μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους, ειδικά η μητέρα με τον πατέρα και τα παιδιά με τον πατέρα. Τονίζονται αυτά τα δύο, γιατί ξεφεύγουν από τις προηγούμενες θέσεις όπου ο πατέρας και σύζυγος ήταν απρόσιτος.

Οικογένεια Βιομηχανικής Επανάστασης: Μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση η οικογένεια παύει να είναι παραγωγική μονάδα και αποκτά εξ' ολοκλήρου ηθικό χαρακτήρα. Επίσης, η ανδροκρατούμενη μορφή της οικογένειας αλλοιώνεται ακόμη περισσότερο και γίνεται πιο ανθρωποκεντρική και φιλελεύθερη. Ακολουθούν οι μεταρρυθμίσεις του Οικογενειακού Δικαίου στη Δυτική Ευρώπη οι οποίες ενισχύουν την ισότητα των συζύγων, την προστασία των παιδιών, την προστασία της προσωπικότητας των συζύγων, όπως και τη διευκόλυνση της λύσης του γάμου. Επίσης, η οικογένεια έχει δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης του Ο.Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ημερομηνίας 10.12.1948.

(Αποστολοπούλου, 1998; Βέλτσος, 1979; Γαβριηλίδου & Παπαδοπούλου, 1998; Κογκκίδου, 1995; Μαρκαντώνης, 1991; Οικονόμου & Αριστείδου, 1998; Φάρος, 1983)

3.2. Οικογένεια και νέοι της Κύπρου

3.2.1. Κοινωνικοί παράγοντες που έπαιζαν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της κυπριακής οικογένειας

Η κυπριακή οικογένεια, όπως είναι φυσικό, έχει περάσει μέσα από διάφορα στάδια, τα οποία την έχουν επηρεάσει, κάποια λίγο και κάποια άλλα περισσότερο. Μερικά από αυτά τα γεγονότα έχουν παγκόσμια επίδραση, ενώ άλλα αφορούν μόνο την κυπριακή κοινωνία.

Η επίδραση της βιομηχανοποίησης και της σύγχρονης τεχνολογίας, η ανάπτυξη της μηχανοποίησης της γεωργίας, η ταχεία ανάπτυξη των μέσων μαζικής ενημέρωσης, η βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου, ο Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος, καθώς επίσης οι ξένες επιδράσεις από τον τουρισμό, ο υλισμός και η ανταγωνιστικότητα επέδρασαν ανά το παγκόσμιο και έπαιζαν μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση της οικογένειας. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, άσκησαν μεγάλη επιρροή και στην κυπριακή οικογένεια.

Με τη βιομηχανοποίηση και την ανάπτυξη της μηχανοποίησης της γεωργίας, εργατικό δυναμικό εκτοπίζεται από τις δουλειές του, με αποτέλεσμα ο κόσμος να μένει άεργος και να υπάρχει μία σύγχυση, αναφορικά με το τι θα κάνουν.

Πολλοί είναι αυτοί που μετακομίζουν είτε σε αστικές περιοχές, είτε μεταναστεύουν σε άλλες χώρες για να αντιμετωπίσουν τη φτώχεια, στρεφόμενοι προς τα αστικά επαγγέλματα. Έτσι, ο πληθυσμός στις αγροτικές περιοχές μειώνεται και αυξάνεται στα αστικά κέντρα, όπως αυξάνεται και το ποσοστό των ατόμων που ασχολούνται με αστικά επαγγέλματα.

Επίσης, η παραδοσιακή κυπριακή οικογένεια παύει να έχει την παραγωγική μορφή, αφού για την παραγωγή τώρα είναι υπεύθυνοι άλλοι τομείς της οικονομίας. Με την εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας, αλλάζει ο τρόπος ζωής της κυπριακής οικογένειας. Για παράδειγμα, η Κύπρια οικοκυρά μαθαίνει να χειρίζεται όλες αυτές τις συσκευές που εισβάλλουν στο σπίτι της.

Ευτυχώς, όμως, όλα αυτά δεν έγιναν στο βαθμό που παρουσιάστηκαν στις υπόλοιπες Δυτικές Ευρωπαϊκές χώρες και αυτό οφείλεται στους στενούς συγγενικούς δεσμούς και στην προσκόλληση στη θρησκεία.

Παράλληλα με τη βιομηχανοποίηση, υπάρχει η ταχύτατη ανάπτυξη των Μ.Μ.Ε. (Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης), όπου οι άνθρωποι επηρεάζονται από αυτά που παρακολουθούν στις υπόλοιπες χώρες. Μιμούμενοι αυτούς, δημιουργείται αλλοίωση των παραδοσιακών αξιών και του τρόπου ζωής των "θυμάτων". Ο τρόπος ψυχαγωγίας των μελών της κυπριακής οικογένειας, και όχι μόνο αυτής, αλλοιώνεται. Άρα κι αυτός είναι ένας σημαντικός παράγοντας που αλλάζει καθοριστικά τη μορφή της οικογένειας.

Ένας άλλος παράγοντας που έφερε τον κυπριακό πληθυσμό σε επαφή με άλλους τρόπους ζωής, άλλες κοινωνίες, με διαφορετικά ήθη και έθιμα είναι η βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου.

Ο τουρισμός είναι ένας άλλος λόγος, που επηρεάζει κατά πολύ τον κυπριακό πληθυσμό. Για παράδειγμα, τα νεαρά άτομα σε προηγούμενες κοινωνίες, πολύ πρόσφατα, σχετικά με άλλες χώρες, δε γνώριζαν τι είναι τα ναρκωτικά. Τώρα, όμως,

ένα πολύ μεγάλο ποσοστό της κυπριακής νεολαίας είναι χρήστες (για το συγκεκριμένο θέμα θα γίνει αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο).

(Αριστείδου & Οικονόμου, 1998; Γαβριηλίδου & Παπαδοπούλου, 1998)

3.2.2. Ιστορική αναδρομή της κυπριακής οικογένειας

Τα γεγονότα που επηρέασαν αποκλειστικά και μόνο την οικογένεια της Κύπρου είναι η εγκατάσταση των Ελλήνων στο νησί, όπου του έδωσαν μία ελληνική ταυτότητα. Το στάδιο του μεταπολέμου που διαρκεί μέχρι το 1955, όπου άθλιες συνθήκες επικρατούν στο νησί. Επίσης, είναι ο απελευθερωτικός αγώνας (1955-1959), η κυπριακή ανεξαρτησία (1960-1974) και τέλος, η τουρκική εισβολή.

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, το στάδιο του μεταπολέμου, (διαρκεί μέχρι το 1955) επικρατεί μία άσχημη κατάσταση στο νησί. Υπάρχει μεγάλη φτώχεια, λόγω του ότι οι άνθρωποι είναι πλέον άνεργοι. Και γίνεται αυτό, γιατί οι ευκαιρίες απασχόλησης προσφέρονται στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Οι Κύπριοι, τουλάχιστον οι περισσότεροι, είναι γεωργοί-αγρότες και αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις δουλειές τους, αφού υπάρχει ανεργία στον πρωτογενή τομέα. Έτσι, σταδιακά αρχίζουν να απασχολούνται μερικώς εκτός της γεωργίας. Κάποιοι άλλοι μετακινούνται στις αστικές περιοχές, πρώτα οι άνδρες και μετά η υπόλοιπη οικογένεια. Και τέλος, είναι άλλοι που μεταναστεύουν σε άλλες χώρες.

Ακολουθεί το στάδιο του απελευθερωτικού αγώνα (1955-1959), όπου στοιχεία ανασφάλειας, φόβου και απειλής υπάρχουν στο νησί, λόγω της αγγλικής κατοχής (δες κεφάλαιο 1.1. της ιστορικής αναδρομής). Μέλη της οικογένειας συλλαμβάνονται, είτε για συμμετοχή τους στον αγώνα, είτε γιατί ανήκουν σε κάποιες οργανώσεις, είτε τις περισσότερες φορές χωρίς κάποια αιτιολογία. Συλλαμβάνονται και με διάφορους τρόπους θανατώνονται. Αποτέλεσμα είναι οι οικογένειες να είναι ελλείψεις και να πρέπει να υποστούν το χαμό κάποιου μέλους. Τις περισσότερες φορές τα παιδιά έμεναν χωρίς πατέρα και η μητέρα χωρίς σύζυγο. Αυτό, φυσικά, προκάλεσε πολλά εσωτερικά προβλήματα στον κυπριακό πληθυσμό.

Επίσης, οι νέοι δεν ελέγχονται από τους γονείς τους σε αυτό το στάδιο, γιατί "οποιαδήποτε στιγμή τους χρειαζόταν η πατρίδα" (όπως έλεγαν), εγκατέλειπαν τα σπίτια τους και συμμετείχαν στον αγώνα. Με αυτό τον τρόπο οι νέοι κατάφεραν να κερδίσουν μία ξεχωριστή θέση και στην οικογένεια, αλλά και στην κοινωνία.

Άλλη μία αλλαγή σε αυτό το στάδιο είναι η διαφοροποίηση του ρόλου της γυναίκας, η οποία συμμετέχει και αυτή στον αγώνα. Εξυψώνεται πολύ η θέση της γιατί προσέφερε πολλά εκείνη την περίοδο.

Φαίνεται, λοιπόν, πως η οικογένεια συσπειρώνεται με μοναδικό της στόχο την αντιμετώπιση του ξένου κατακτητή.

Να σημειωθεί ότι η μόρφωση αποτελεί έναν ιδανικό στόχο για όλους, γιατί με αυτό τον τρόπο ξεφεύγουν από τη μιζέρια και τον που επικρατεί.

Φεύγοντας από αυτή την περίοδο, ακολουθεί το στάδιο της κυπριακής ανεξαρτησίας (1960-1974). Λόγω του ότι δημιουργείται κυπριακό κράτος (1960-1963), η ανασφάλεια του προηγούμενου σταδίου αντικαθίσταται από ασφάλεια και σιγουριά.

Αυτό όμως δεν κρατάει για πολύ, αφού από το 1963 (δες κυπριακή ανεξαρτησία από ιστορική αναδρομή) και μετά, διαλύονται οι οικογένειες και χάνονται οι προστάτες τους. Ξανά και πάλι υπάρχουν αισθήματα φόβου και ανασφάλειας.

Ο κόσμος και πάλι μετακινείται, και μάλιστα προς τις μεγάλες παράλιες πόλεις του νησιού, αναζητώντας καλύτερες συνθήκες εργασίας.

Η εκτεταμένη οικογένεια αντικαθιστάται από την πυρηνική και η γυναίκα απασχολείται σε παραγωγική εργασία έξω από το σπίτι.

Το τελευταίο στάδιο που ακολουθεί είναι της Τουρκικής εισβολής και κατοχής (1974). Και πάλι ο κόσμος επιστρέφει στην ανασφάλεια. Επικρατεί ένα χάος στην οικογένεια, αφού μέλη της πεθαίνουν, άλλα εξαφανίζονται και όλοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Εβδομήντα χιλιάδες (70.000) οικογένειες, δηλαδή περίπου διακόσιες χιλιάδες (200.000) άτομα ξεριζώνονται από τα σπίτια τους. Άλλα χίλια εξακόσια δέκα εννέα (1.619) άτομα αγνοούνται. Υπάρχει η αποξένωση και ο αποχωρισμός από πρόσωπα και πράγματα. Γενικά κυριαρχεί το πένθος στην κυπριακή οικογένεια και σε όλο το νησί.

Επίσης, λόγω αυτών των τραγικών καταστάσεων του 1974, ανατράπηκαν οι παραδοσιακές αναλογίες μεταξύ αγροτικού και αστικού πληθυσμού. Τα άτομα συρρικνώθηκαν στις μη κατεχόμενες πόλεις και προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα για να ζήσουν.

Δημιουργήθηκε η "τεχνητή συγκατοίκηση" σε χιλιάδες οικογένειες στους προσφυγικούς συνοικισμούς. Αυτό αποτέλεσε μία από τις κρατικές βοήθειες προς τους κύπριους πρόσφυγες. Δηλαδή τους παρείχε κατοικίες, τις λεγόμενες προσφυγικές, στις οποίες όλη η οικογένεια έμενε σε αυτή.

Οι οικογένειες διασπάστηκαν και για αρκετό καιρό ψάχνονταν μέχρι να βρεθούν μεταξύ τους. Εκατοντάδες οικογένειες στερήθηκαν τον πατέρα, σύζυγο ή αδελφό που χάθηκε. Άλλοι τους βρήκαν, σε ένα μετέπειτα ψάξιμο, ενώ κάποιοι άλλοι δε βρέθηκαν ποτέ. Γι' αυτό υπήρξε και μία αύξηση των μονογονεϊκών οικογενειών την περίοδο αυτή.

Όμως, με τη βοήθεια που δόθηκε από το ελεύθερο μέρος του νησιού (κοινωνική και οικονομική) και από το εξωτερικό, κατάφερε η κυπριακή οικογένεια να επιβιώσει από τα γεγονότα του 1974. Επίσης, δέχθηκαν μεγάλη υλική συμπαράσταση από οργανωμένους φορείς και το κοινωνικό σύνολο. Όμως, πάνω απ' όλα, κουράγιο τους έδινε η ανάγκη για επιστροφή στα κατεχόμενα μέρη.

Έτσι, κατ' αυτόν τον τρόπο η κυπριακή οικογένεια, περνώντας από τα πιο πάνω στάδια, έφτασε στην τελική της μορφή, όπως θα δοθεί πιο κάτω.

(Γαβριηλίδου & Παπαδοπούλου, 1998; Εθνική Επιτροπή, 1982; Ζαχαρόπουλος, 1995)

3.2.3. Γενικά χαρακτηριστικά της κυπριακής οικογένειας από τη δεκαετία του 50 και μετά

Λόγω του ότι η Κύπρος είναι μία κλειστή κοινωνία, η κυπριακή οικογένεια ήταν διαφοροποιημένη από τις υπόλοιπες οικογένειες των ευρωπαϊκών χωρών (μιλώντας σε αυτό το στάδιο για προηγούμενα χρόνια).

Ξεκινώντας από το θεσμό του γάμου, ο οποίος θεωρείται μία από τις βασικότερες αρχές, φαίνεται η διαφορετικότητα με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ο γάμος διευθετείτο από γονείς και συγγενείς χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του ζευγαριού που επρόκειτο να παντρευτεί. Τα δύο νεαρά παιδιά δεν παντρεύονταν από αγάπη, αλλά με το λεγόμενο «προξενιό». Δηλαδή, κάποιοι τρίτοι, που γνώριζαν και το αγόρι και το κορίτσι, έφερναν σε επαφή τις οικογένειες και των δύο και αν ήταν δεκτοί οι γονείς, ακολουθούσε ο γάμος.

Η οικογένεια της νύφης, πριν το γάμο, ήταν υποχρεωμένη να υπογράψει προικοσύμφωνο, με το οποίο θα όριζε ποια θα ήταν η προίκα της νύφης. Ο γαμπρός δεν ήταν υποχρεωμένος να δώσει τίποτα, εν αντιθέσει με τη νύφη.

Η οικογένεια είχε πατριαρχική και ιεραρχική μορφή. Ο πατέρας ήταν ο αφέντης, ενώ η μητέρα βρισκόταν υπό αυτού. Τα παιδιά έπρεπε να σέβονται τους γονείς τους και κυρίως τον πατέρα. Η κόρη πάντα έπρεπε να αντιμετωπίζει τον πατέρα με σκυφτό κεφάλι, για να μην τον κοιτάζει κατ' ευθείαν στα μάτια.

Είχε εκτεταμένη μορφή και αποτελείτο από πολλά μέλη. Ο αριθμός των παιδιών στην οικογένεια έφτανε μέχρι και 10 και 12 άτομα. Οι παππούδες και γιαγιάδες έμεναν στο ίδιο σπίτι με την υπόλοιπη οικογένεια. Οι σχέσεις όλων αυτών μεταξύ τους ήταν συλλογικές και ο ένας βασιζόταν στον άλλο.

Αναφορικά με τη σεξουαλική ηθική, η απιστία του συζύγου ήταν ανεκτή, με τη δικαιολογία ότι αυτός είναι "άνδρας". Ενώ, σε περίπτωση που η απιστία γινότανε από τη σύζυγο, θεωρείτο ατιμία και η γυναίκα γινότανε το επίκεντρο όλων των σχολίων.

Ήταν στενά δεμένοι με τα τοπικά ήθη, έθιμα, παραδόσεις και πρακτικές. Όλα τα μέλη τηρούσαν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τα έθιμα, αναλόγως με την περίπτωση που υπήρχε κάθε φορά.

Το κυριότερο επάγγελμα ήταν η ενασχόληση με τη γεωργία, μέχρι το σημείο όπου άρχισαν να μεταναστεύουν στις πόλεις, για λόγους που αναπτύχθηκαν πιο πάνω. Ο γεωργός είχε μεγάλη εκτίμηση, γι' αυτό και οι αξίες που προσπαθούσαν να μεταδώσουν οι γονείς στα παιδιά τους, ήταν του καλού γεωργού και του άγιου δουλευτή της γης.

Όσον αφορά τη μόρφωση, τα παιδιά των πόλεων παρακολουθούσαν σχολείο, ενώ τα παιδιά των αγροτικών οικογενειών, πολλές φορές εγκατέλειπαν. Ο λόγος ήταν για να βοηθήσουν τους γονείς τους στις γεωργικές εργασίες που τελικά θα αναλάμβαναν τα ίδια. Τα κορίτσια παρέμεναν μακριά από το σχολείο για να προσέχουν τα μικρά παιδιά στο σπίτι ή να κάνουν τις οικιακές δουλειές, ενώ η μητέρα ήταν στα χωράφια με τον πατέρα και τους γιους.

Έτσι, με λίγα λόγια, φαίνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας της κυπριακής οικογένειας. Σήμερα, όμως, έχει αλλάξει κατά πολύ και πιο κάτω ακολουθεί μία περιγραφή της σημερινής κατάστασης.

(Γαβριηλίδου & Παπαδοπούλου, 1998 ; Χρηστέα-Δουμάνη, 1989)

3.2.4. Περιγραφή της κυπριακής οικογένειας, στη σημερινή της μορφή

Η κυπριακή οικογένεια ξέφυγε κατά πολύ από το πατριαρχικό στοιχείο, αφού η γνώμη και η άποψη της γυναίκας συνυπολογίζεται με αυτή του ανδρός. Όμως, δε μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε πατριαρχική, ούτε μητριαρχική, αλλά κάτι ενδιάμεσο.

Σε αρκετές περιπτώσεις είναι ομογαμική, αλλά στις περισσότερες είναι ετερογαμική, δηλαδή ακριβώς το αντίθετο με το παρελθόν.

Τυπικά, πρόκειται για πυρηνική οικογένεια, αλλά ουσιαστικά είναι σε μεγάλο βαθμό εκτεταμένη. Μπορεί η γιαγιά και ο παππούς να μη μένουν στο ίδιο σπίτι με την υπόλοιπη οικογένεια, αλλά μένουν δίπλα και τα παιδιά, κατά τη διάρκεια των ωρών που οι γονείς δε μπορούν να το φροντίζουν, είναι με αυτούς. Το γεγονός ότι έγινε πυρηνική οικογένεια, (έστω και τυπικά), θεωρείται θετικό, αφού διασφαλίζει την ιδιωτική ζωή των ζευγαριών χωρίς παρεμβάσεις.

Να σημειωθεί ότι πρόκειται για υπερπροστατευτική οικογένεια, που πολλοί το παρεξηγούν και την αποκαλούν αυστηρή.

Ακόμη, χαρακτηρίζεται και ως καταναλωτική και ανταγωνιστική. Η κυπριακή οικογένεια, ακολουθώντας τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά πρότυπα, απέκτησε αυξημένες απαιτήσεις σε υλικά αγαθά. Αποτέλεσμα η υπερφόρτωση και η αύξηση του άγχους των γονέων και των παιδιών.

Παρ' όλες τις προσπάθειες που γίνονται για να κρατήσουν τα κορίτσια κοντά τους μέχρι το γάμο, εν τούτοις οι προγαμιαίες σχέσεις γίνονται σιγά σιγά αποδεκτές, ή ανεκτές σε ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Αντίθετα με τα κορίτσια, τα αγόρια τα ενθαρρύνουν να βγαίνουν έξω.

Η ευρύτερη οικογένεια (θείες, θείοι, ξαδέλφια...) σε ώρες ανάγκης βρίσκονται δίπλα από την οικογένεια και είναι έτοιμοι να βοηθήσει ο ένας τον άλλο.

Η μέση ηλικία της μητέρας κατά τη γέννηση του πρώτου της παιδιού είναι 26,1, ενώ η μέση ηλικία για όλες τις γεννήσεις του 2000, ανεξάρτητα από τη σειρά γεννήσεως των παιδιών, είναι 28,7 χρόνια. Οι γυναίκες στις αγροτικές περιοχές αποκτούν το πρώτο τους παιδί κατά μέσο όρο νωρίτερα, παρά στις αστικές περιοχές, όπως φαίνεται από τη μέση ηλικία της μητέρας στο πρώτο της παιδί που είναι 24,7 στις αγροτικές περιοχές, σε σύγκριση με 26,6 στις αστικές περιοχές,

Το 2.000 ο αριθμός των γάμων αυξάνεται στους 9.282, από 9.080 που ήταν τον προηγούμενο χρόνο. Το ακαθάριστο ποσοστό γαμηλιότητας υπολογίζεται σε 13,8 σε κάθε 1.000 κατοίκους.

Ο αριθμός των εκκλησιαστικών γάμων μειώνεται σε 3.272 το 2000, από 3.932 το 1999, επειδή το 2000 ήταν δίσεκτος χρόνος. Στην Κύπρο υπάρχει ακόμη η προκατάληψη για τα δίσεκτα χρόνια. Έτσι ο αριθμός των γάμων ακολουθεί κυκλικές

διακυμάνσεις που διαρκούν τέσσερα χρόνια. Στα δισεκατο χρόνια ο αριθμός των γάμων βρίσκεται στο πιο χαμηλό σημείο, ενώ στο χρόνο αμέσως πριν και αμέσως μετά από τα δισεκατο χρόνια παρατηρείται έξαρση γάμων.

Οι πολιτικοί γάμοι αυξήθηκαν από 5.148 που ήταν το 1999, σε 6.010 το 2000. Στις περισσότερες περιπτώσεις γαμπρός και νύφη ήταν ξένοι υπήκοοι, με ποσοστό 83,5 %. Σε ποσοστό 2,3 % ο γαμπρός ήταν ξένος και η νύφη Κύπρια και σε ποσοστό 12,2 % η νύφη ήταν ξένη και ο γαμπρός Κύπριος. Βρεττανοί και Ισραηλίτες ήταν οι κύριες υπηκοότητες που τέλεσαν πολιτικό γάμο στην Κύπρο κατά το 2000.

Η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο ακολουθεί τα τελευταία χρόνια μια ανοδική τάση και για τους άνδρες και για τις γυναίκες. Η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο για τους άνδρες αυξήθηκε από 25,7 την περίοδο 1974-1977, σε 28,6 την περίοδο 1997-2000. Παράλληλα, στις γυναίκες, η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο αυξήθηκε από 22,9 σε 25,8 για τις αντίστοιχες περιόδους. Η μέση ηλικία στον πρώτο γάμο, τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες εξακολουθεί να είναι χαμηλότερη στις αγροτικές περιοχές.

Στο σύνολο των γάμων ποσοστό 60,8 % αποτελούν πρώτο γάμο και για το γαμπρό και για τη νύφη. 25,7 % είναι πρώτος γάμος για τον ένα μόνο και 13,5 % είναι γάμοι μεταξύ προσώπων που έχουν και οι δύο ξαναπαντρευτεί. Από τον επόμενο πίνακα, φαίνεται ότι ο αριθμός των διαζυγίων, μετά το 1998, αυξήθηκε κατά πολύ. (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Σύνολο διαζυγίων και ποσοστό μεταβολής από τον προηγούμενο χρόνο (1997-2000)

Έτος	Σύνολο διαζυγίων	% μεταβολής από προηγούμενο χρόνο
1997	851	17,4
1998	852	0,1
1999	1.193	40,0
2000	1.182	-1,0

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Ενώ το 1998 ο αριθμός των διαζυγίων ήταν 852, φαίνεται μία απότομη αύξηση στα 1.193 διαζύγια. Κατά πολύ ελάχιστο μειώνεται το 2000.

Επίσης, μπορούμε να δούμε και τον αριθμό των διαζυγίων κατά αριθμό των εξαρτώμενων παιδιών, στον πιο κάτω πίνακα. (Πίνακας 5).

Πίνακας 5: Αριθμός διαζυγίων κατά αριθμό των εξαρτώμενων παιδιών για το 2000

ΧΡΟΝΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	0 ΠΑΙΔΙΑ	1 ΠΑΙΔΙ	2 ΠΑΙΔΙΑ	3 ΠΑΙΔΙΑ	4 ΠΑΙΔΙΑ	5+ ΠΑΙΔΙΑ
2000	1.182	546	319	240	58	15	4

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Από τον προηγούμενο πίνακα, φαίνεται ότι ο αριθμός των εξαρτωμένων παιδιών είναι

πολύ στενά συνυφασμένος με την απόφαση για διαζύγιο. Όσο περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά υπάρχουν, τόσο πιο δύσκολη είναι η απόφαση για διαζύγιο.

Πίνακας 6: Λόγοι διαζυγίου και ποιος είναι υπαίτιος

Λόγοι διαζυγίου	Υπαιτιότητα ανδρών	Υπαιτιότητα γυναικών	Υπαιτιότητα και των δύο
Ισχυρός κλονισμός εγγάμου σχέσεως	522	423	153
Εγκατάλειψη	20	20	0
Άλλος	0	0	44
Σύνολο	542	443	197

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Άρα ο ισχυρός κλονισμός εγγάμου σχέσεως είναι η κυριότερη αιτία που εμφανίζεται για τα διαζύγια, με ποσοστό 1.098 από τα 1.182. Στις περισσότερες περιπτώσεις υπαίτιοι είναι οι άνδρες και μετά οι γυναίκες. (Πίνακας 6).

Η μέση διάρκεια ζωής κατά τη γέννηση για την περίοδο 1998/99 υπολογίζεται σε 75,3 για τους άνδρες και 80,4 για τις γυναίκες. Τα κύρια αίτια θανάτου που δηλώθηκαν το 2000 είναι οι ασθένειες του κυκλοφοριακού συστήματος, τα νεοπλάσματα, οι ασθένειες του αναπνευστικού συστήματος και η ομάδα ατυχημάτων, τραυματισμών και δηλητηριάσεων.

Το μεγαλύτερο μέγεθος που έχει ένα νοικοκυριό είναι 4 άτομα με ποσοστό 25,5 %. Το μέσο μέγεθος νοικοκυριού είναι 3,23.

Η βρεφική θνησιμότητα έχει φτάσει σε χαμηλά επίπεδα και υπολογίζεται σε 5,6 θανάτους βρεφών σε κάθε 1000 γεννήσεις, το 2000. (Πίνακας 8).

Πιο κάτω ακολουθεί ένας πίνακας με διάφορους δημογραφικούς δείκτες που αντιπροσωπεύουν την Κύπρο, κατά τα έτη 1997,1998,1999,2000.

Πίνακας 7: Δημογραφικοί δείκτες Κύπρου, 1997-2000

Έτος	% Γεννητικότητα	Συνολικό % γονιμότητας	% Θνησιμότητας	Αναλογία γεννήσεων προς θανάτους
1997	14,2	2,00	7,9	1,8
1998	13,4	1,92	8,2	1,6
1999	12,8	1,84	7,6	1,7
2000	12,6	1,84	8,0	1,6

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Το ποσοστό γεννητικότητας φαίνεται ότι συνεχώς μειώνεται και αυτό δικαιολογεί το γεγονός ότι υπάρχει πρόβλημα. (Πίνακας 7). Η κυπριακή κυβέρνηση προσπαθεί να εξαλείψει το πρόβλημα δίνοντας συνεχώς κίνητρα για να αυξηθεί η γεννητικότητα. Παράδειγμα, όσες οικογένειες έχουν 4 παιδιά και άνω παίρνουν κάποιες επιδοτήσεις και επιπλέον παροχές και διευκολύνσεις.

Επίσης, το συνολικό ποσοστό γονιμότητας μειώθηκε στο 1,84%, ενώ το ποσοστό θνησιμότητας αυξήθηκε στα 8,0%. Φαίνεται, λοιπόν, ότι η αναλογία γεννήσεων προς θανάτους είναι μικρότερη από προηγούμενα έτη. (Πίνακας 7).

Πίνακας 8: Δημογραφικοί δείκτες (συνέχεια)

Έτος	% Φυσικής αυξήσεως	% Καθαρής μετανάστευσης	% Βρεφικής θνησιμότητας	% Γαμηλιότητας
1997	6,3	3,1	8,0	11,0
1998	5,2	3,0	7,0	11,7
1999	5,2	0,1	6,0	13,7
2000	4,6	2,2	5,6	13,8

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Παρατηρείται ακόμη, μείωση του ποσοστού αύξησης του πληθυσμού στο 4,6%. (Πίνακας 8). Παράλληλα, ενώ το ποσοστό μετανάστευσης είχε μειωθεί κατά το 1999, στο τέλος του 2000 φαίνεται και πάλι να αρχίζει να αυξάνεται. (Πίνακας 8).

Πίνακας 9: Δημογραφικοί δείκτες (συνέχεια)

Έτος	% Διαζευκτικότητας	Ετήσιο % Αύξησης	% Ηλικιωμένων προς παιδιά
1997	1,30	0,9	46
1998	1,29	0,8	47
1999	1,79	0,5	49
2000	1,76	0,7	50

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Επίσης, το ποσοστό διαζευκτικότητας έχει μειωθεί σε σχέση με το 1999, αλλά παραμένει ψηλό σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. (Πίνακας 9).

Ακολουθεί ένας άλλος πίνακας ο οποίος δείχνει τα ποσοστά πληθυσμού κατά ηλικία και φύλο, κατά τη διάρκεια του 2000.

Πίνακας 10: Ποσοστά πληθυσμού κατά ηλικία και φύλο-2000

Ηλικία	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
0-14	22,7	23,4	21,9
15-44	43,9	44,7	43,0
45-64	22,0	21,8	22,2

65+	11,4	10,0	12,9
-----	------	------	------

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Η ηλικία που εμφανίζεται με μεγαλύτερο ποσοστό είναι αυτοί που είναι από 15-44, με 43,9% όπου το 44,7% από αυτούς είναι άνδρες, ενώ το 43,0% γυναίκες. Το χαμηλότερο ποσοστό είναι 11,4% το οποία αντιπροσωπεύει τους ηλικιωμένους. (Πίνακας 11)

Πιο κάτω ακολουθούνε δύο πίνακες. Ο ένας είναι αναφορικά με το σύνολο γεννήσεων που έγιναν το 2000, και ο άλλος είναι για το σύνολο των γεννήσεων που έγιναν σε γάμο. Από τους δύο αυτούς πίνακες, μπορεί να βγει συμπέρασμα για τον αριθμό των γεννήσεων που έγιναν εκτός γάμου. Επίσης, συγκρίνοντας με τα αποτελέσματα του 1999, φαίνεται η μείωση των γεννήσεων.

Πίνακας 11: Σύνολο γεννήσεων κατά ηλικία (1999,2000)

Ηλικία μητέρας	1999 (σύνολο γεννήσεων)	2000 (σύνολο γεννήσεων)
Σύνολο γεννήσεων	8.505	8.447
15-19	321	274
20-24	1.952	1.854
25-29	3.020	2.952
30-34	2.120	2.155
35-39	901	824
40-44	171	186
45-49	15	12
50+	2	1
Δε δηλώθηκε	3	189

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Πίνακας 12: Σύνολο γεννήσεων κατά ηλικία σε γάμο (1999,2000)

Ηλικία μητέρας	1999	2000
Σύνολο	8.318	8.250
15-19	304	251
20-24	1.895	1.809
25-29	2.974	2.905
30-34	2.083	2.103
35-39	878	808
40-44	166	178
45-49	14	12
50+	2	1
Δε δηλώθηκε	2	183

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Το σύνολο των γεννήσεων που υπήρξαν κατά τη διάρκεια του 2000 είναι 8.447. Το σύνολο των γεννήσεων που έγιναν μέσα σε γάμο, κατά τη διάρκεια του ίδιου χρόνου είναι 8.250. Άρα, λοιπόν, 197 γεννήσεις έχουν γίνει εκτός γάμου. Αυτός είναι ένας σημαντικός αριθμός για μία μικρή και κλειστή κοινωνία όπως την Κύπρο. (Πίνακες 11,12).

Ο επόμενος πίνακας αφορά τις γεννήσεις κατά επίπεδο μόρφωσης μητέρας και πατέρα.

Πίνακας 13: Σύνολο γεννήσεων κατά επίπεδο μόρφωσης μητέρας και πατέρα

Μόρφωση	Μητέρα				Πατέρας			
	ΣΥΝ	ΑΣΤΙΚ	ΑΓΡΟΤ	ΕΞΩΤ	ΣΥΝ	ΑΣΤΙΚ	ΑΓΡΟΤ	ΕΞΩΤ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	415	186	223	6	624	257	364	3
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	4.407	2.767	1.624	16	4.739	3.002	1.721	16
ΚΟΛΛΕΓΙΟ	1.900	1.375	513	12	1.003	742	252	9
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	1.405	1.172	202	31	1.733	1.475	223	35
ΔΕ ΔΗΛΩΘΗΚΕ	320	111	30	1	348	135	32	3
ΣΥΝΟΛΟ	8.447	5.611	2.592	66	8.447	5.611	2.592	66

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Από τον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι οι περισσότερες γεννήσεις προέρχονται από άτομα που έχουν αποφοιτήσει από το Γυμνάσιο και μάλιστα από αστικές περιοχές. Όμως αυτό δε σημαίνει ότι οι περισσότερες γεννήσεις γίνονται στις πόλεις, αλλά αντίθετα όπως αναφέρθηκε πιο πριν. Απλά ο πληθυσμός στις πόλεις είναι περισσότερος, με αποτέλεσμα να είναι και οι γεννήσεις περισσότερες. Μετά ακολουθούν οι γεννήσεις από αυτές που τελειώσανε κολέγιο (όσον αφορά τις γυναίκες), ενώ ακολουθούν οι πατέρες που τελειώσαν πανεπιστήμιο. Ο μικρότερος αριθμός γεννήσεων ακολουθεί σε όσους και όσες τελειώσανε δημοτικό.

Αναφορικά με την εκπαίδευση στο νησί, σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης υπάρχουν συνολικά 1.210 εκπαιδευτικά ιδρύματα, 163.654 τακτικοί μαθητές και σπουδαστές και 11.567 εκπαιδευτικοί, που αναλογούν σε 14,1 μαθητές/σπουδαστές ανά εκπαιδευτικό.

Από το σύνολο των μαθητών/σπουδαστών ποσοστό 80,3% φοιτούν σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα και 19,7% σε ιδιωτικά.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, από κάποιο σημείο και μετά παρατηρείται μία χαλάρωση στο θεσμό της κυπριακής οικογένειας, η οποία αποκτά έναν κάποιο φιλελεύθερο χαρακτήρα. Τα αποτελέσματα αυτού είναι πολλά:

- Δημιουργείται πρόβλημα υπογεννητικότητας, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω.
- Ο αριθμός των διαζυγίων αυξάνεται κατά πολύ.
- Η ύπαρξη άγαμων γονέων.

- Η ύπαρξη μονογονεϊκών οικογενειών που αναλαμβάνουν τη φροντίδα των παιδιών τους.
- Διαφοροποίηση γονεϊκών ρόλων.
- Κακομεταχείριση παιδιών.
- Εμφάνιση σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων:
 - Ναρκωτικά
 - Φορείς AIDS
 - Βία και εγκληματικότητα

Μερικά από τα πιο πάνω δεν υπήρχαν καθόλου σε παλαιότερα χρόνια, όπως τα ναρκωτικά και το AIDS. Όμως κατά τα τελευταία χρόνια έχουν εξαπλωθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό στην Κύπρο. Πιο κάτω ακολουθεί μία σύντομη ανάλυση για ορισμένα από τα προηγούμενα.

(Αποστολόπουλος, 1998; Αριστείδου & Οικονόμου, 1998; Γαβριηλίδου & Παπαδοπούλου, 1998; Εθνική Επιτροπή Δ.Ε.Π. Κύπρου, 1982; Ιωαννίδου, 1995; Κωνσταντινίδη, 1981; Ορθόδοξος ζωή, 1996; Παγκύπρια ένωση Ελλήνων Θεολόγων, 1993; Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000; Χρηστέα-Δουμάνη, 1989)

Υπογεννητικότητα:

Υπογεννητικότητα είναι οι μειωμένες γεννήσεις που υπάρχουν και σε αυτό συμβάλλουν πολλοί κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες, οι οποίοι θα αναλυθούν πιο κάτω.

Το 2000 ο αριθμός των γεννήσεων μειώθηκε στις 8.447 από 8.505 τον προηγούμενο χρόνο και το ακαθάριστο ποσοστό γεννητικότητας σε 12,6 για κάθε 1000 κατοίκους από 12,8 που ήταν το 1999. Τόσο ο αριθμός των γεννήσεων όσο και το ακαθάριστο ποσοστό γεννητικότητας σημείωσαν πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια.

Να σημειωθεί ότι το συνολικό ποσοστό γονιμότητας είναι πιο χαμηλό από το 2,10 που χρειάζεται για να εξασφαλισθεί η αναπλήρωση του πληθυσμού.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω διάφοροι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες συμβάλλουν στην αύξηση της υπογεννητικότητας. Ένας από αυτούς είναι η μειωμένη γαμηλιότητα που παρουσιάζεται στο νησί, λόγω του ότι και στην Κύπρο άρχισε ο κόσμος να προσαρμόζεται στις σύγχρονες αντιλήψεις περί του γάμου με αποτέλεσμα να μην παντρεύονται. Επίσης, λόγω των διαφόρων θρησκευτικών πεποιθήσεων και δεισιδαιμονιών που υπάρχουν, κατά τα δέκα χρόνια για παράδειγμα, ο κόσμος δεν παντρεύεται. Έχει αναπτυχθεί κατά πολύ ο πολιτικός γάμος, ενώ μέχρι πρόσφατα ήταν ανύπαρκτος. Όμως, λόγω αυτών των καταστάσεων, μειώνεται η γαμηλιότητα, με αποτέλεσμα τη μείωση της γεννητικότητας.

Άλλος παράγοντας που συμβάλλει στην υπογεννητικότητα είναι ο αυξημένος αριθμός διαζυγίων που σημειώνονται κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων στο νησί. Να σημειωθεί ότι τα περισσότερα διαζύγια είναι σε μορφωμένα ζευγάρια.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η αύξηση των εργαζομένων γυναικών. Μπαίνοντας στην αγορά εργασίας, ανεξαρτητοποιείται η γυναίκα και δε θέλει για το υπόλοιπο της ζωής της να είναι μητέρα και σύζυγος. Ο παραδοσιακός ρόλος της γυναίκας-μητέρας έχει αλλάξει. Θέλει να ανέλθει επαγγελματικά και να αποκτήσει κι αυτή τη δικιά της ζωή, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι ευθύνες της ως γυναίκα, ως μητέρα και ως σύζυγος. Ανήμπορη να αντεπεξέλθει σε όλα αυτά αποφασίζει να μείνει ανύπαντρη για περισσότερα χρόνια ή να αποκτήσει μικρότερο αριθμό παιδιών από ότι σε προηγούμενες γενιές. Γενικά η οικογένεια (και μάλιστα η πολύτεκνη) ως κοινωνική αξία έχει υποβαθμισθεί. Η αναζήτηση με κάθε μέσο μιας επιτυχημένης επαγγελματικής σταδιοδρομίας έχει υποβαθμίσει την τεκνοποίηση.

Άλλα αίτια που συμβάλλουν στην αύξηση της υπογεννητικότητας, εξίσου σημαντικά, είναι η θνησιμότητα, οι μέθοδοι αντισύλληψης, οι εκτρώσεις, η στειρότητα, το υψηλό κόστος ανατροφής του παιδιού, η ανεργία, το στεγαστικό πρόβλημα, η διαφήμιση και η μετανάστευση. Όσον αφορά τη μετανάστευση, στην Κύπρο είχε παρουσιασθεί πολύ έντονο το πρόβλημα μετά από τον πόλεμο του 1974.

Οι συνέπειες της υπογεννητικότητας είναι πολλές και ποικίλες: Η κυπριακή κοινωνία γίνεται σταδιακά μία κοινωνία γερόντων και συνταξιούχων, με αποτέλεσμα η αναλογία συνταξιούχων προς εργαζομένους να φτάσει το 2010 το 34%. Αυτό έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην πρόοδο του νησιού καθώς επίσης, και στην οικονομία.

Ακόμη πιο σημαντικό γίνεται το πρόβλημα όταν σημειωθεί η αυξημένη γεννητικότητα που παρουσιάζουν οι Τούρκοι. Σκεφτόμενοι αυτό, όπως και την επεκτατική πολιτική που εφαρμόζουν οι Τούρκοι, γίνεται αντιληπτός ο κίνδυνος που υπάρχει.

Επίσης, το πρόβλημα γίνεται εντονότερο με την εισαγωγή ξένων εργατών οι οποίοι σιγά-σιγά αυξάνονται και δημιουργούνται διάφορα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Ένα από αυτά είναι η εξαγωγή συναλλάγματος μεγάλων χρηματικών ποσών.

Τέλος, σε μία κοινωνία όπου οι ηλικιωμένοι είναι περισσότεροι από τους νέους ανθρώπους, είναι φανερό ότι δημιουργεί επιπλέον προβλήματα. Θα επικρατούν οι πιο παλιές νοοτροπίες, γιατί οι ηλικιωμένοι φοβούνται ό,τι είναι νέο γι' αυτούς, με αποτέλεσμα η χώρα να πηγαίνει πάντα πίσω και όχι μπρος. Έτσι, γίνεται αντιληπτό πόσο σοβαρό είναι το πρόβλημα της υπογεννητικότητας.

(Μεντώνη & Κωνσταντίνου, 1998)

Διαζύγια

Το 2000 ο αριθμός των διαζυγίων έφτασε τα 1.182 και το ακαθάριστο ποσοστό διαζευκτικότητας 1,8 για κάθε 1000 κατοίκους. Το συνολικό ποσοστό διαζευκτικότητας, που δείχνει το ποσοστό των γάμων που αναμένονται να καταλήξουν σε διαζύγιο, έφτασε σε 210 σε κάθε 1.000 γάμους το 2000, από 42 που ήταν το 1980.

Από τα ζευγάρια που χώρισαν το 2000, 46,2% δεν είχαν εξαρτώμενα παιδιά κάτω των 18 χρόνων, 27% είχαν ένα, 20,3% δύο και 6,5% είχαν τρία ή περισσότερα παιδιά. Η διάμεση διάρκεια γάμου υπολογίστηκε σε 7 χρόνια το 2000.

(Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Από τα πιο πάνω, φαίνεται πως ο αριθμός των διαζυγίων ολοένα και περισσότερο αυξάνονται στην Κύπρο, με αποτέλεσμα να αυξάνονται παράλληλα και οι μονογονεϊκές οικογένειες. Γι' αυτό, λοιπόν, είναι ένα θέμα το οποίο έχει καταλήξει να απασχολεί βαθύτατα το κυπριακό κοινό.

Σύμφωνα με την πρόεδρο του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια, αυτή η αύξηση των διαζυγίων στην Κύπρο, οφείλεται στα πιο κάτω:

- Οι γυναίκες έχουν παρεξηγήσει τη χειραφέτηση τους, με αποτέλεσμα την πλήρη ανεξαρτητοποίηση τους. Έχουν ξεχάσει ποιος είναι ο πραγματικός ρόλος της γυναίκας, χωρίς αυτό να αναιρεί την ανάγκη της για ένταξη στην αγορά εργασίας, για απελευθεροποίηση και την ισόρροπη αντιμετώπιση της με τον άνδρα.
- Οι περισσότεροι γάμοι γίνονται σε μικρές ηλικίες όπου τα άτομα δεν έχουν ωριμάσει ακόμη, έτσι ώστε να θέσουν τα κατάλληλα κριτήρια για την επιλογή του /της συντρόφου τους.
- Η έλλειψη σεβασμού μεταξύ των δύο, ενώ παλαιότερα ο άνδρας σεβότανε τη γυναίκα και η γυναίκα τον άνδρα.
- Οικονομικοί παράγοντες' αυτό πάλι έχει σχέση με το ότι παντρεύονται σε μικρή ηλικία, γιατί δεν έχουν ακόμη δημιουργηθεί και στηρίζονται ακόμη οικονομικά στους γονείς τους. Αποτέλεσμα, όταν αργότερα βλέπουν ότι δε μπορούν να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, ξεκινάνε οι καυγάδες και στο τέλος, χωρίζουν.
- Τα πεθερικά παρεμβαίνουν πολύ στις υποθέσεις που αφορούν μόνο το ζευγάρι. Αρκετές είναι οι περιπτώσεις όπου ζευγάρια χωρίζουν γι' αυτό το λόγο και κυρίως λόγω της μητέρας του ανδρός.
- Η κυπριακή κοινωνία, λόγω του τουρισμού έχει επηρεασθεί πάρα πολύ από ξενόφερτα στοιχεία, με αποτέλεσμα την εξάπλωση της πορνείας, της απιστίας τόσο από τους άνδρες όσο και από τις γυναίκες.
- Κακομεταχείριση παιδιών

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, (δες πίνακες 5,6) τα περισσότερα διαζύγια πραγματοποιούνται σε ζευγάρια που δεν έχουν αποκτήσει ακόμη παιδιά. Όσο περισσότερα είναι τα παιδιά στην οικογένεια, τόσο μικραίνει και ο αριθμός των διαζυγίων. Αυτό είναι ένα θετικό στοιχείο για την κυπριακή οικογένεια. Κύριοι υπαίτιοι είναι οι άνδρες και ο κυριότερος λόγος που παρουσιάζεται ως αιτία για το διαζύγιο, είναι ο ισχυρός κλονισμός της εγγάμου σχέσεως.

Το διαζύγιο για τους ενήλικες είναι το δεύτερο σε ένταση οδυνηρό γεγονός ζωής μετά το θάνατο του συντρόφου ή του ενός γονιού. Οι γυναίκες παρουσιάζουν περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα, ενώ οι άνδρες αναπτύσσουν συχνότερα επικίνδυνη συμπεριφορά (π.χ. αλκοολισμό και επιθετικότητα). Τα μεγάλα, όμως, θύματα από

αυτή την υπόθεση είναι τα παιδιά. Ψυχολογικά και πολλές φορές σωματικά παθαίνουν τις μεγαλύτερες διαταραχές. Είναι αυτά τα παιδιά τα οποία κυρίως οδηγούνται στη χρήση ναρκωτικών, σε βίαιες συμπεριφορές.

Οι μονογονείς της Κύπρου έχουν οργανωθεί και από το 1995 ίδρυσαν τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Μονογονεϊκών Οικογενειών και Φίλων.

(Melville, 1983; Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000; Τσίτουρα, 1993)

Ναρκωτικά:

Ο αριθμός των υποθέσεων ναρκωτικών μειώθηκε κατά το 2000 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Καταχωρήθηκαν 244 συνολικά υποθέσεις σε σύγκριση με 285 τον προηγούμενο χρόνο από τις οποίες 7 αφορούσαν παραδοχή χρήσης ναρκωτικών. Τα ναρκωτικά που ανεβρέθηκαν ήταν κυρίως ανθισμένες κορυφές λουλουδιών και φύλλα κάνναβης (171 υποθέσεις) καθώς και ρητίνη κάνναβης (68 υποθέσεις). Υπήρξαν και υποθέσεις πιο σκληρών ναρκωτικών όπως 17 υποθέσεις κοκαΐνης, 13 ηρωΐνης και 1 υπόθεση οπίου. Καταγγέλθηκαν, επίσης, 21 υποθέσεις φυτών κάνναβης.

Όμως, στην πραγματικότητα, το πρόβλημα με τα ναρκωτικά είναι πολύ πιο έντονο τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο. Οι πιο πάνω αριθμοί δεν είναι οι πραγματικοί γιατί κανείς χρήστης ναρκωτικών δε θα πάει να το δηλώσει. Σύμφωνα με αυτά που ακούγονται οι περισσότεροι χρήστες έχουν ξεκινήσει τη χρήση σε ηλικίες 12-13 ετών. Είναι πολύ έντονο το πρόβλημα, κι όσο πάει γίνεται χειρότερο. Υπολογίζεται ότι το 1/3 των αυτοκτονιών είναι από ναρκομανείς.

Ανησυχητικό είναι όχι μόνο στην έκταση που έχει πάρει τον τελευταίο καιρό, αλλά και στον τρόπο διακίνησης των ναρκωτικών από τα κατεχόμενα μέσω των Βρετανικών Βάσεων.

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης έχει επιβεβαιώσει τελευταία τις πληροφορίες ότι ναρκωτικά διακινούνται και χρησιμοποιούνται στην Κύπρο και μάλιστα και στα σχολεία και στρατόπεδα.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, ένα από τα αίτια που οδηγούνται οι νέοι προς τα ναρκωτικά είναι τα προβλήματα που υπάρχουν στο σπίτι και ο χωρισμός των γονέων. Η χαλάρωση σε μεγάλο βαθμό του οικογενειακού θεσμού στρέφει πολλούς νέους προς τα ναρκωτικά.

Αλλά ο κυριότερος παράγοντας στην Κύπρο είναι ο τουρισμός. Ανάμεσα στους τουρίστες που επισκέπτονται κάθε χρόνο το νησί, υπάρχουν πολλοί χρήστες ναρκωτικών ουσιών, που συντελούν αναπότρεπτα στη διάδοσή τους.

Βέβαια, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που συντελούν στη διάδοση των ναρκωτικών στο νησί, αλλά επειδή σκοπός της εργασίας δεν είναι η ανάλυση του θέματος αυτού, αναφέρονται μόνο οι δύο κυριότερες αιτίες.

(Δημητριάδος, 1996; Οικονόμου, 1998; Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Βία και εγκληματικότητα:

Κατά το 1999 η εγκληματικότητα παρουσίασε μείωση σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Παρουσιάστηκε ως επί το πλείστο στα μεγάλα αστικά κέντρα κυρίως με τη μορφή αδικημάτων κατά της περιουσίας, όπως διαρρήξεις, κλοπές και παρόμοια αδικήματα. Η πλειοψηφία των παραβατών ήταν νέοι άνδρες και η εγκληματικότητα ελαττώνεται όσο αυξάνει η ηλικία. Ο αριθμός των ανηλίκων που ενέχονται στη διάπραξη αδικημάτων αυξήθηκε στο διπλάσιο σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο.

Ο δείκτης εγκληματικότητας που υπολογίζεται από την αναλογία των πραγματικών υποθέσεων σοβαρών αδικημάτων που καταγγέλλονται στην αστυνομία ανά 100.000 κατοίκους μειώθηκε σε 634 το 1999.

Τα αδικήματα που διαπράχθηκαν στα αστικά κέντρα αντιπροσωπεύουν το 79% του συνόλου των σοβαρών αδικημάτων με τη Λευκωσία να ηγείται με 29,3% και τη Λεμεσό να ακολουθεί με 28,4%. Μεταξύ των αγροτικών περιοχών υψηλή εγκληματικότητα παρουσιάζει η ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου.

Το 1999 παρουσιάστηκαν 166 αδικήματα βίας με 192 θύματα 174 θύματα από αδικήματα κατά του προσώπου και με 18 από σεξουαλικά αδικήματα.

Τα σεξουαλικά αδικήματα ήταν: 10 υποθέσεις βιασμού, 2 υποθέσεις διαφθοράς κοριτσιών ηλικίας 13-16, 2 υποθέσεις παρά φύσην ασελγείας, 1 υπόθεση αιμομιξίας και 1 διαφθοράς κοριτσιού ηλικίας κάτω των 13 χρόνων. Στις υποθέσεις βιασμού θύματα ήταν 3 Κύπριες, 3 τουρίστριες και 4 ξένες κάτοικοι Κύπρου.

Η διάμεση ηλικία των ενηλίκων γυναικών παραβατών ήταν 29,7% και 28,2% των ανδρών. Οι άντρες που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα το 1999 ήταν 849. Ποσοστό 41% ήταν παντρεμένοι και ποσοστό 49,1% ήταν ελεύθεροι. Όσον αφορά τις γυναίκες, ποσοστό 37,1% ήταν παντρεμένες και 31,4% ήταν ελεύθερες.

Εκτός από την ηλικία και την οικογενειακή υπόσταση η ανεργία φαίνεται να συσχετίζεται με τη συχνότητα του εγκλήματος. Από τα οικονομικά ενεργά πρόσωπα που καταδικάστηκαν, οι άνεργοι αποτελούσαν ποσοστό 26,1%.

Το σύνολο των ανηλίκων που ενέχονταν στη διάπραξη αδικημάτων το 1999 και καταδικάστηκαν, ήταν 919 από τους οποίους 849 αγόρια και 70 κορίτσια. (Πίνακας 14).

Ποσοστό 40% των ανηλίκων που ενέχονταν στη διάπραξη αδικημάτων ήταν 15 χρονών, 31,5% ήταν 14 χρονών και 16,3% ήταν 13 χρονών. Το υπόλοιπο 12,2% ήταν ηλικίας 7-12 χρονών.

Να σημειωθεί ότι περιπτώσεις παιδιών, κάτω των 14 χρονών, που διαπράττουν μικροαδικήματα παραπέμπονται από την αστυνομία στο Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας για να τύχουν μεταχείρισης ως παιδιά που χρειάζονται φροντίδα και προστασία.

Από τους ανήλικες παραβάτες ποσοστό 70,7% έμεναν στις αστικές περιοχές. Ποσοστό 70,5% έμεναν με τους γονείς τους, 24,5% με έναν από τους γονείς τους, συνήθως τη μητέρα και πολύ λίγοι είχαν άλλες διευθετήσεις.

Πίνακας 14: Ενήλικες που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα κατά ηλικία και φύλο, 1999

Χαρακτηριστικά	1999
ΑΝΤΡΕΣ	849
16-20	149
21-24	165
25-29	175
30-34	108
35-39	99
40-44	71
45-49	43
50-54	20
55-59	10
60+	9
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	70
16-20	7
21-24	11
25-29	18
30-34	14
35-39	6
40-44	6
45-49	4
50-54	2
55-59	2
60+	0
ΣΥΝΟΛΟ	919

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1999)

Πίνακας 15: Ενήλικες που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα σύμφωνα με το επίπεδο μόρφωσης, 1999

Αγράμματοι	20
Δημοτικό	322
Μέση εκπαίδευση	459
Πανεπιστήμιο/κολλέγιο	108
Δε δηλώθηκε	10

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1999)

Πίνακας 16: Ενήλικες που καταδικάστηκαν για σοβαρά αδικήματα σύμφωνα με την οικογενειακή τους υπόσταση, 1999

Ελεύθεροι	439
Παντρεμένοι	374
Χωρισμένοι/διαζευγμένοι/χήροι	99
Δε δηλώθηκε	7

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1999)

Πίνακας 17: Εγκληματικότητα ανηλίκων, σύμφωνα με τον τρόπο διαβίωσης τους, 1999

Πατέρα και μητέρα	363
Μητέρα μόνο	107
Πατέρα μόνο	19
Παππού και γιαγιά	0
Άλλος συγγενής	0
Οικοτροφείο	14
Αλλού	12

(Πηγή στοιχείων: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 1999)

Αναφορικά με τη βία στην οικογένεια υπάρχει η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια η οποία συστάθηκε το 2000. Σύμφωνα με μία έρευνα που έχει πραγματοποιήσει η Επιτροπή αυτή με θέμα «Βία στην Κυπριακή Οικογένεια», προέκυψαν τα πιο κάτω αποτελέσματα:

- Η συντριπτική πλειοψηφία των Κυπρίων (97,7%) πιστεύει ότι υπάρχει βία μέσα στην κυπριακή οικογένεια.
- Όσον αφορά την άσκηση βίας μεταξύ συζύγων, η έρευνα δείχνει ότι κατά κανόνα οι άνδρες είναι οι θύτες και οι γυναίκες/σύζυγοι τους τα θύματα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ενώ το κτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο, οι κλωτσιές κλπ θεωρούνται ότι σίγουρα αποτελούν βία από τη μεγάλη πλειοψηφία, πράξεις όπως το σπρώξιμο και οι φωνές δε θεωρήθηκαν ως δείγματα βίαιης συμπεριφοράς από ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού, ιδιαίτερα από άτομα ηλικίας 16-18 ετών.
- Όσον αφορά το χειρισμό παιδιών από τους γονείς τους, βρέθηκε ότι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό, γύρω στο 15% πιστεύουν ότι τα ακόλουθα δεν αποτελούν σωματική βία: σπρώξιμο, τράνταγμα, τσίμπημα, τράβηγμα αυτιού, ακόμη και το χαστούκι.
- Οι Κύπριοι συμφωνούν με τη άποψη ότι το μορφωτικό αλλά και το οικονομικό επίπεδο κάποιου ανθρώπου παίζει ρόλο στο βαθμό βίας που δέχεται, με τα χαμηλά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα να βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση σε σύγκριση

με τους υπολοίπους. Όσον αφορά τους θύτες, η έρευνα δείχνει ότι αυτοί προέρχονται από χαμηλό μορφωτικό επίπεδο αλλά περιλαμβάνονται και άτομα με υψηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

- Ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό (γύρω στο 15%) και κυρίως γυναίκες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, πιστεύει ότι η βία σε μια οικογένεια αφορά μόνο τη συγκεκριμένη οικογένεια και δεν πρέπει να επεμβαίνει κανένας με οποιονδήποτε τρόπο για να προστατεύσει το θύμα.
- Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το εύρημα ότι ένας στους τέσσερις Κύπριους (κυρίως άνδρες) πιστεύει ότι τα θύματα βίας ευθύνονται τα ίδια για ότι παθαίνουν, γιατί προκαλούν με τον τρόπο τους τους θύτες και ότι «το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο». Επίσης, ένας στους τρεις πιστεύει ότι «ο άντρας πρέπει να δείχνει την εξουσία του μέσα στο σπίτι». Τέλος, ένας στους πέντε πιστεύει ότι δεν αποτελεί βία όταν «ένας άνδρας δίνει πότε-πότε κανένα χαστούκι στη γυναίκα του» και ότι «οι γονείς που κτυπούν τα παιδιά τους το κάνουν για το καλό τους».
- Ένα ποσοστό 36,5% δήλωσαν ότι υπήρξαν μάρτυρες σκηνών βίας και μάλιστα αρκετές φορές. Γύρω στο 40% δήλωσαν ότι γνωρίζουν προσωπικά περιπτώσεις ατόμων που ήταν θύματα βίας στην οικογένεια τους, ενώ 11% από τους συμμετέχοντες παραδέχτηκαν ότι οι ίδιοι υπήρξαν ή εξακολουθούν ακόμη να είναι θύματα βίας μέσα στην οικογένεια τους. Αυξημένα ποσοστά στην τελευταία κατηγορία είχαν γυναίκες όλων των ηλικιών και όλων των επιπέδων μόρφωσης και οικονομικής κατάστασης.

Από τα πιο πάνω, φαίνεται ότι μέσα στην κυπριακή οικογένεια εξακολουθεί να υπάρχει βία σε ανησυχητικό βαθμό.

(Ντήτριχ, 1973; Παπαδόπουλον, 1980; Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000; Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 1985; Χριστοφίδης, 1995)

Στις 15 Μαΐου 2000 ιδρύθηκε, επίσης, το πρώτο τμήμα της ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΑΧΕΠΑ, το οποίο είναι εκτός από τα άλλα χώρος φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών και των παιδιών τους.

Πίνακας 18: Παρακολούθηση της έκτασης της βίας στην κυπριακή οικογένεια, 2000

Επαρχίες	Σωματική	Σεξουαλική	Ψυχολογική	Παιδί	Μητέρα	Πατέρας	Άλλοι
Λευκωσία	43	9	2	31	36	0	3
Λεμεσός	118	7	24	42	106	7	3
Λάρνακα	45	10	5	21	26	2	0
Πάφος	11	1	1	5	8	2	0
Αμμόχωστος	4	0	3	3	4	0	9
Μόρφου	0	1	0	0	1	0	0
Παγκύπρια	221	28	35	102	181	11	15

(Πηγή στοιχείων: Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, 2002)

Από τον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι η πιο διαδεδομένη μορφή βίας είναι η σωματική, με πρωτοπόρο τη Λεμεσό. Ακολουθεί η ψυχολογική και τελευταία η σεξουαλική. Το πιο συχνά κακοποιημένο άτομο στην οικογένεια είναι η μητέρα και ακολουθεί το παιδί.

3.2.5. Αξίες που πιστεύουν οι νέοι της Κύπρου

Οι περισσότεροι νέοι σήμερα δεν έχουν εγκαταλείψει τις αξίες στις οποίες πίστευαν οι παλαιότερες γενιές. Τουλάχιστον θεωρητικά, εξακολουθούν να πιστεύουν σε όλες τις πανανθρώπινες αξίες και στην πλειοψηφία τους παρουσιάζονται υπέρμαχοι αξιών όπως η θρησκεία, η οικογένεια, η πατρίδα, η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η αγάπη, η αλληλεγγύη.

Το γεγονός ότι αντιδρά η νεολαία, ότι παρουσιάζεται διαφοροποιημένη δεν είναι η πραγματικότητα, αλλά είναι μία φαινομενική και απατηλή εικόνα που δίνει στους άλλους.

Σύμφωνα με μία προηγούμενη εργασία που έχει γίνει για το κατά πόσο οι Κύπριο νέοι πιστεύουν σε κάποιες αξίες, μερικά από τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι τα πιο κάτω:

- Παρατηρείται μία σταθερή προσήλωση της πλειοψηφίας των νέων στις αξίες εκείνες που προάγουν την ανθρώπινη φύση, το χαρακτήρα και την προσωπικότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό.
- Τα κορίτσια είναι πιο προσηλωμένα σε όλες τις κατηγορίες αξιών, εκτός από τις οικονομικές και υλικές αξίες, στις οποίες υπερέχουν τα αγόρια. Κι αυτό γιατί τα αγόρια δίνουν έμφαση στα οικονομικά ίσως λόγω χαρακτήρα, λόγω προσωπικότητας, αφού το αγόρι και λόγω φύλου, οφείλει να ενδιαφέρεται για τα στοιχεία εκείνα πάνω στα οποία οικοδομείται η ευμάρεια, η ευτυχία και γενικά η υλιστική πτυχή της ζωής του ανθρώπου.
- Τα κορίτσια υπερέχουν σε αξίες όπως η πραότητα, η αρμονία, η αυτοκυριαρχία, η αυτοπειθαρχία, η ευγένεια και μετριοφροσύνη αφού αυτά τονίζουν και τη θηλυκότητα τους.
- Η υπεροχή των κοριτσιών στις οικογενειακές αξίες έναντι των αγοριών αποδεικνύει τη μεγάλη σημασία που έχει για το κορίτσι η δημιουργία οικογένειας. Περίπου όλα τα κορίτσια έχουν σε μεγάλο βαθμό υιοθετήσει την άποψη ότι η οικογένεια αποτελεί τον πρωταρχικό σκοπό της ζωής τους.

(Χριστοφίδης, 1995)

3.2.6. Στοιχεία για την εκπαίδευση στην Κύπρο

Σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης υπάρχουν συνολικά 1.210 εκπαιδευτικά ιδρύματα, 163.654 τακτικοί μαθητές και σπουδαστές και 11.567 εκπαιδευτικοί, που αναλογούν σε 14,1 μαθητές/σπουδαστές ανά εκπαιδευτικό.

Από το σύνολο των μαθητών/σπουδαστών ποσοστό 80,3% φοιτούν σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα και 19,7% σε ιδιωτικά.

Οι εγγραφές των μαθητών/σπουδαστών κατά επίπεδο εκπαίδευσης είναι: προδημοτική 26.155, δημοτική 63.715, μέση 63.043, τριτοβάθμια 10.414 και ειδικά εκπαίδευση 327.

Οι Κύπριοι φοιτητές του εξωτερικού κατά το ακαδημαϊκό έτος 1999/2000 ήταν 12,147. Οι κυριότερες χώρες σπουδών είναι η Ελλάδα με ποσοστό 52,8%, το Ηνωμένο Βασίλειο με 23,2% και οι Η.Π.Α. με 14,0%.

(Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2000)

Πίνακας 15 Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση, 1994-2000

Έτος	Ελλάδα	Ευρωπαϊκή Ένωση
1994	1,81	1,50
1995	1,86	1,50
1996	1,91	1,50
1997	2,00	1,47
1998	1,25	1,24
1999	1,26	1,11
2000	1,27	1,01
1994	1,40	1,45
1995	1,39	1,45
1996	1,38	1,45
1997	1,41	1,45
1998	1,41	1,45
1999	1,41	1,45
2000	1,41	1,45

3.3. Οικογένεια και νέοι διαφόρων χωρών της υπόλοιπης Ευρώπης

3.3.1. Γενικά στοιχεία

Τα στοιχεία που ακολουθούν αφορούν διάφορες χώρες της Ευρώπης. Φυσικά δεν είναι για όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες, γιατί πρώτο δεν είναι αυτός ο στόχος της εργασίας και δεύτερο, γιατί είναι πολύ δύσκολο να συγκεντρωθούν τα διάφορα στοιχεία για όλες τις χώρες.

Η οικογένεια εξακολουθεί να είναι μία ισχυρή αξία στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως, παρουσιάζεται μία μείωση των γάμων, αύξηση του αριθμού των διαζυγίων και των διαφορετικών μορφών οικογένειας.

Η ιδέα της οικογένειας και οι κοινωνικές αντιλήψεις για την οικογένεια διαμορφώνονται σύμφωνα με διαφορετικούς συνδυασμούς παραγόντων σε κάθε κράτος.

Από το 1965 και μετά υπάρχει σταθερή μείωση του αριθμού των γεννήσεων. Η μείωση των γεννήσεων θα πρέπει να συνδυαστεί και με άλλα φαινόμενα, όπως τη μείωση του αριθμού των γάμων, την αύξηση του μέσου όρου ηλικίας της γυναίκας κατά τον πρώτο γάμο, την επιμήκυνση της περιόδου ανάμεσα στο γάμο και τη γέννηση του πρώτου παιδιού, τη αύξηση του αριθμού των διαζυγίων και των νέων γάμων. Παράλληλα με την αλλαγή που παρατηρείται στο θεσμό του γάμου υπάρχει και μία αύξηση του αριθμού των ζευγαριών που συμβιώνουν και των παιδιών εκτός γάμου. Η αύξηση αυτή είναι πολύ διαφορετική στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα διαζύγια έγιναν πολύ πιο συχνά και μετά από μικρότερη περίοδο γάμου.

Ο πίνακας που ακολουθεί δείχνει το ποσοστό γεννητικότητας στην Ευρώπη και ξεχωριστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πίνακας 19: Ποσοστό γεννητικότητας στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση, 1990-2001

Έτος	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
1990	1,51	1,57
1991	1,46	1,53
1992	1,44	1,51
1993	1,40	1,47
1994	1,36	1,44
1995	1,36	1,42
1996	1,39	1,44
1997	1,40	1,45
1998	1,39	1,45
1999	1,38	1,45
2000	1,43	1,48

2001	1,42	1,47
------	------	------

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2000)

Οι αλλαγές αυτές έχουν αλλάξει τη δομή της οικογένειας και έχουν επιδράσει στην αύξηση των μοντέλων οικογενειακής-οργάνωσης. Εξαιτίας των αλλαγών στους κύριους δημογραφικούς δείκτες, άλλαξε ο αριθμός, το μέγεθος, η διαμόρφωση και η σύνθεση των οικογενειών. Το νοικοκυριό που αποτελείται από ένα παντρεμένο ζευγάρι και παιδί/ιά, παρ' όλο που είναι κυρίαρχο ως μοντέλο, δεν είναι ο μόνος τύπος νοικοκυριού. Αυξάνεται ο αριθμός των νοικοκυριών που αποτελούνται από ένα άτομο, αυτών που αποτελούνται από συντρόφους, ομόφυλους ή ετερόφυλους, - με ή χωρίς παιδιά - που συμβιώνουν, από μονογονεϊκές οικογένειες, όπου ένας σύντροφος ζει με άλλον και τα παιδιά του/τους από προηγούμενο γάμο ή συμβίωση. Τα τελευταία χρόνια μειώθηκε ο αριθμός των μελών του νοικοκυριού, ενώ παράλληλα, αυξήθηκε ο αριθμός των νοικοκυριών που αποτελούνται από ένα άτομο ή από μονογονεϊκές οικογένειες. Τα νοικοκυριά όπου δύο ή περισσότερες γενεές συνυπάρχουν γίνονται όλο και πιο σπάνια.

Σύμφωνα με τα δημογραφικά δεδομένα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι μονογονεϊκές οικογένειες αποτελούν μία πραγματικότητα η οποία στατιστικά γίνεται όλο και πιο ορατή και κοινωνικά αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Η αριθμητική διάσταση και το ποσοστό εκπροσώπησης των μονογονεϊκών οικογενειών στο σύνολο των οικογενειών θα συνεχίσει να αυξάνεται και η Ελλάδα, η οποία έχει το χαμηλότερο ποσοστό μονογονεϊκότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτιμάται ότι, με μία μικρή καθυστέρηση, θα προσεγγίσει την εικόνα των άλλων Ευρωπαϊκών κρατών.

Γενικά στο σύνολο τους οι μονογονεϊκές οικογένειες στην Ευρώπη έχουν τα πιο κάτω χαρακτηριστικά:

- Σε όλα τα κράτη η συντριπτική πλειοψηφία των μόνων-γονέων είναι γυναίκες (90%).
- Από τα 72.000.000 παιδιά κάτω των 16 που ζουν στην Ευρώπη τα 8% από αυτά, δηλαδή 5.062.000, ζουν σε μονογονεϊκές οικογένειες και είναι αναλυτικότερα: Ελλάδα και Ισπανία 3%, Γαλλία και Βέλγιο 10%, Δανία 14%, Ηνωμένο Βασίλειο 15%, όπου οι μονογονεϊκές οικογένειες εδώ είναι περίπου 1.000.000. Έξι από τις 10 μητέρες των μονογονεϊκών οικογενειών στη Βρετανία προτάσσουν το συμφέρον των παιδιών τους και οι ίδιες προέρχονται από ένα προβληματικό κοινωνικό περιβάλλον. Συχνά είναι περιορισμένης μορφώσεως και αποκτούν τα παιδιά τους σε πολύ νεαρή ηλικία που σημαίνει ότι η ίδια δεν έχει ολοκληρώσει τις σπουδές της.
- Ως προς την οικογενειακή κατάσταση των μόνων-γονέων η κατηγορία των ανύπαντρων μητέρων είναι η μεγαλύτερη και αντιπροσωπεύει σχεδόν το ήμισυ του συνόλου των μονογονεϊκών οικογενειών.
- Στα περισσότερα κράτη η πλειοψηφία των μόνων-γονέων ανήκει στην ηλικιακή φάση 25-49 ετών.
- Οι περισσότεροι μόνοι γονείς ζουν μόνο με τα παιδιά τους και το ποσοστό αυτό διαφέρει από κράτος σε κράτος. Οι μόνες μητέρες, όταν δε ζουν μόνο με το παιδί/ιά τους, ζουν συνήθως με τους γονείς τους στο ίδιο νοικοκυριό.

- Περίπου το 50% των μόνων γονέων εγκαταλείπει την κατάσταση της μονογονεϊκότητας μέσα σε 5 χρόνια, είτε λόγω γάμου, είτε γιατί τα παιδιά τους εγκαταλείπουν το μονογονεϊκό νοικοκυριό ή φθάνουν στο όριο ηλικίας πάνω από το οποίο δε θεωρούνται «εξαρτώμενα» παιδιά. Οι άνδρες δεν παραμένουν λιγότερο χρόνο σε κατάσταση μονογονεϊκότητας από ότι οι γυναίκες.
- Το ποσοστό των μονογονεϊκών οικογενειών και η αιτία μονογονεϊκότητας διαφοροποιούνται με την πάροδο του χρόνου.
- Η μονογονεϊκότητα, ανεξάρτητα από το αν αποτελεί μόνιμη ή μεταβατική φάση στη ζωή ενός ατόμου, όλο και πιο συχνά αποτελεί ατομική επιλογή.
- Οι μονογονεϊκές οικογένειες αντιπροσωπεύουν το 10% των οικογενειών με παιδιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ποσοστό αυτό ολοένα και περισσότερο αυξάνεται.
- Οι μονογονεϊκές οικογένειες συναντιούνται περισσότερο στο βόρειο τμήμα της Ευρώπης παρά στο νότιο. 40% του πληθυσμού στη Βόρεια Ευρώπη δε ζει σε μία παραδοσιακή οικογενειακή δομή.
- Ποσοστό 10% του ευρωπαϊκού πληθυσμού ζει μόνο του. Ποσοστό 28% των Ευρωπαίων νέων κάτω των τριάντα συμβιώνουν ανύπαντροι. Ποσοστό 72% ζει σε παραδοσιακές οικογένειες.

Στον επόμενο πίνακα ακολουθούν οι μονογονεϊκές οικογένειες σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως καταγράφηκαν το 1995.

Πίνακας 20: Μονογονεϊκές οικογένειες, 1995

Κράτος	Μονογονεϊκές οικογένειες (%)	Μονογονεϊκές οικογένειες με παιδιά κάτω των 6 (%)	Μονογονεϊκές οικογένειες με τουλάχιστον ένα παιδί κάτω των 16 (%)
Βέλγιο	14,1	14,9	14,6
Δανία	8,5	13,5	20,4
Γερμανία	11,5	14,3	15,4
Ελλάδα	7,6	3,2	5,7
Ισπανία	10,0	-	6,0
Γαλλία	10,4	8,3	10,8
Ιρλανδία	15,0	8,8	10,7
Ιταλία	11,8	-	-
Λουξεμβούργο	12,7	10,5	12,3
Ολλανδία	10,1	11,2	12,2

Πορτογαλία	9,2	6,1	9,0
Ηνωμένο Βασίλειο	13,5	19,2	19,0

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 1995)

Ο γάμος παρουσιάζει ύφεση στην Ευρώπη και ο δείκτης από το 6,3 για 1.000 άτομα που ήταν το 1980 έπεσε στο 5. Μόνο η Δανία φαίνεται να πηγαίνει αντίθετα στο ρεύμα, αφού αύξησε το δείκτη από 5,2 το 1980 σε 6,4 το 1997, ενώ η Κύπρος ανακηρύσσεται στυλοβάτης των παραδοσιακών αξιών, καθώς έχει από τους μεγαλύτερους δείκτες γάμων μαζί με το Λίχτενστάιν.

Σημαντική αύξηση παρουσιάζει ο αριθμός των παιδιών που γεννιούνται εκτός γάμου μέσα στο 1997, το ένα στα τέσσερα παιδιά που γεννήθηκαν ήταν εκτός γάμου, ενώ το 1980 αυτά ήταν λιγότερα από το 10%. Σύμφωνα με δημογραφική έρευνα τα δύο από τα τρία μωρά που γεννήθηκαν στην Ισλανδία και περίπου τα μισά στη Δανία, την Εσθονία, την Ολλανδία και τη Σουηδία γεννήθηκαν εκτός γάμου. Στη Βουλγαρία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, τη Γεωργία, τη Λετονία, τη Σλοβενία και τη Βρετανία, το ένα στα τρία παιδιά γεννήθηκε από ανύπαντρους γονείς. Στη Νότια Ευρώπη τα ποσοστά είναι πιο χαμηλά, παρουσιάζουν όμως αύξηση. Στην Ελλάδα το 3,3% των παιδιών γεννήθηκε εκτός γάμου σε σύγκριση με το 1,5% που ήταν το 1980, στη Μάλτα το 7,4% έναντι του 1,1% πριν από 18 χρόνια και στην Ιταλία το 8,3% των παιδιών έναντι του 4,3% το 1980. Η Κύπρος έχει το χαμηλότερο ποσοστό, αλλά όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως διπλασίασε κι αυτή το δείκτη σε σύγκριση με το 1980.

Εκτός, όμως, από το πρόβλημα της μονογονεϊκής οικογένειας, έχουν προκύψει κι άλλα προβλήματα τα οποία προήλθαν από τη μετάβαση στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Μπορεί μεν να δημιουργήθηκαν ευκαιρίες για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη για τους νέους της Ευρώπης, αλλά την ίδια στιγμή, η εγκατάλειψη της εκπαίδευσης από πολλούς νέους και η ανεργία παρουσιάζουν σημαντική αύξηση. Οι χρήστες ναρκωτικών, τα παιδιά που ζουν στο δρόμο, η πορνεία στα νεαρά κορίτσια και οι φορείς του AIDS αυξάνονται ολοένα και περισσότερο.

Αναφορικά με την υγεία των νέων Ευρωπαίων, διάφορες οργανώσεις, προειδοποιούν για μια γενιά της οποίας η υγεία διατρέχει σοβαρό κίνδυνο από την εξάπλωση του AIDS σε μία περιοχή που παρουσίαζε πάντα χαμηλά ποσοστά της ασθένειας. Τώρα στις περισσότερες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης υπάρχει σταθερή αύξηση των νέων κρουσμάτων. Η κατανάλωση αλκοόλ, το κάπνισμα αλλά και το ποσοστό αυτοκτονιών, επίσης παρουσιάζουν αύξηση.

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται τα ποσοστά των ατόμων ηλικίας 18-24 ετών διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών που καπνίζουν.

Πίνακας 21: Ποσοστό καπνιστών ηλικίας 18-24 σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες

Χώρα	Ποσοστά
Ιρλανδία	44
Πορτογαλία	40
Ισπανία	40
Γαλλία	39

Δανία	38
Ελλάδα	36
Ολλανδία	34
Δυτική Γερμανία	32
Αγγλία	31
Ιταλία	25
Βέλγιο	24
Λουξεμβούργο	19

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Από αυτά φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό καπνιστών υπάρχει στην Ιρλανδία και το μικρότερο στο Λουξεμβούργο.

Όσον αφορά την ανεργία, στην προηγούμενη γενιά ήταν φαινόμενο σχεδόν άγνωστο. Ο μέσος όρος ανεργίας μεταξύ νέων 15-24 ετών βρίσκεται στο 30%, το διπλάσιο από το συνολικό δείκτη ανεργίας.

Όσον αφορά την ανεργία που υπήρχε σε ολόκληρη την Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση ξεχωριστά από το Φεβρουάριο του 2002 μέχρι τον Ιανουάριο του 2003 δίνονται οι πιο κάτω πίνακες.

Πίνακας 22: Ποσοστό ανεργίας ανδρών, 2/2002-1/2003

	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
2/2002	6,9	6,6
3/2002	7,0	6,7
4/2002	7,0	6,7
5/2002	7,1	6,8
6/2002	7,2	6,8
7/2002	7,2	6,9
8/2002	7,2	6,9
9/2002	7,3	6,9
10/2002	7,3	6,9
11/2002	7,4	7,0
12/2002	7,4	7,0
1/2003	7,5	7,1

(Πηγή Στοιχείων: Euro stat, 2002)

Πίνακας 23: Ποσοστό ανεργίας γυναικών, 2/2002-1/2003

	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
2/2002	9,7	8,5

3/2002	9,7	8,6
4/2002	9,7	8,5
5/2002	9,7	8,6
6/2002	9,8	8,6
7/2002	9,8	8,6
8/2002	9,8	8,6
9/2002	9,8	8,7
10/2002	9,9	8,7
11/2002	9,9	8,7
12/2002	10,0	8,8
1/2003	10,1	8,9

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2002)

Πίνακας 24: Ποσοστό ανεργίας νέων, 2/2002-1/2003

	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
2/2002	15,8	14,8
3/2002	15,9	14,9
4/2002	15,9	14,8
5/2002	16,0	14,9
6/2002	16,2	15,1
7/2002	16,2	15,0
8/2002	16,2	15,0
9/2002	16,1	15,0
10/2002	16,2	15,1
11/2002	16,3	15,1
12/2002	16,4	15,2
1/2003	16,5	15,3

(Πηγή στοιχείων: Eurostat, 2002)

Ο επόμενος πίνακας αφορά την ηλικία την οποία ο μισός αριθμός των νέων ατόμων εντάσσεται στην εργασία.

Πίνακας 25: Ηλικία του ½ των νέων ατόμων που εντάσσονται στην εργασία, ανά χώρα

Χώρα	Ηλικία
Φινλανδία	23,5
Σουηδία	22,5
Δανία	22,7

Ολλανδία	22,7
Ηνωμένο Βασίλειο	19,1
Βέλγιο	22,9
Γαλλία	23,0
Γερμανία	22,0
Αυστρία	20,3
Ιρλανδία	20,5
Πορτογαλία	21,4
Ισπανία	24,3
Ιταλία	24,3
Ελλάδα	23,2

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι στην Αγγλία οι νέοι εντάσσονται πιο νωρίς στον εργασιακό χώρο, από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους, ενώ πιο αργά εντάσσονται στην Ισπανία και Ιταλία, με ακόλουθους τη Φινλανδία και Ελλάδα.

Συνεχές αύξηση παρουσιάζεται και στην αναλογία των ατόμων άνω των 65, έναντι των πιο νέων ατόμων. Παρατηρείται μία γήρανση του πληθυσμού, η οποία συνεχώς επιτείνεται. (Πίνακας 26).

Πίνακας 26: Ποσοστό αναλογίας ηλικιωμένων στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση, 1990-2000

	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
1990	17,2	14,5
1991	17,4	14,7
1992	17,6	14,9
1993	17,7	15,0
1994	17,9	15,2
1995	18,1	15,4
1996	18,4	15,6
1997	18,6	15,8
1998	18,7	16,0
1999	18,9	16,1
2000	19,2	16,3

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2000)

Οι περισσότερες ευκαιρίες που υπάρχουν τώρα στην εκπαίδευση, συνοδεύονται από μεγαλύτερες ανισότητες και περιθωριοποίηση. Το θετικό είναι ότι υπάρχει υψηλή εκτίμηση μεταξύ των νέων για την αξία της εκπαίδευσης, αύξηση της πανεπιστημιακής μόρφωσης όπως και της συμμετοχής των γυναικών σε υψηλότερες

βαθμίδες εκπαίδευσης. Δυστυχώς, ο αριθμός των νέων 15-18 ετών που εγκαταλείπουν το σχολείο αυξήθηκε κατά 3 εκατομμύρια από το 1989, ανεβάζοντας τον αριθμό αυτό σήμερα στα 9 εκατομμύρια, περισσότερο από το 1/3 αυτής της ηλικιακής ομάδας.

Έπειτα, μελετώντας την εγκληματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζονται κάθε χρόνο περίπου 500.000 νέες περιπτώσεις εφήβων που βρίσκονται σε σύγκρουση με το νόμο, μεταξύ των 27 εκατομμυρίων περίπου νέων 14-17 ετών της περιοχής. Διαφαίνονται, επίσης, και άλλες ανησυχητικές τάσεις στην αύξηση των νέων που υποτροπιάζουν σε εγκλήματα, το υψηλό ποσοστό παραβατών κάτω των 14 ετών, την αύξηση στην εγκληματικότητα των κοριτσιών και την εμφάνιση νέου τύπου αδικημάτων, όπως αυτά που σχετίζονται με τα ναρκωτικά, όπως αναφέρθηκε και πιο πριν.

Από προηγούμενες εργασίες που έχουν γίνει από παιδιά άλλων ευρωπαϊκών χωρών με διάφορα θέματα που αφορούν την Ευρώπη έχουν προκύψει τα πιο κάτω αποτελέσματα:

- Ποσοστό 73% των ανδρών της Δανίας, ηλικίας 21-25 έχουν φύγει από το πατρικό τους σπίτι, ενώ μόνο το 7% των Ιταλών ανδρών της ίδιας ηλικίας έχουν φύγει.
- Ποσοστό 28% γυναικών ηλικίας 21-25 είναι μητέρες στη Σουηδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Λιγότερο από 12% είναι μητέρες στην Ολλανδία και Ιταλία.
- Περίπου 18% των νέων γυναικών, ηλικίας 17-25, στην Αγγλία έχουν ως μόνη τους δραστηριότητα τη φροντίδα της οικογένειάς τους, ενώ στη Δανία μόνο 1% της ίδιας ηλικιακής ομάδας γυναικών είναι παντρεμένες.
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 1/2 των νέων ανδρών εργάζονται από την ηλικία των 19 ετών. Στην Ισπανία και Ιταλία η ίδια ομάδα ανδρών εντάσσονται στην αγορά εργασίας σε ηλικία περίπου 24 ετών.
- Στη Γερμανία, μόνο 5% από αυτούς που έκλεισαν τα 20 ήταν άνεργοι πριν βρουν την πρώτη τους δουλειά, ενώ στην Ιταλία το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 68%.
- Στο Ηνωμένο Βασίλειο οι νέοι άνδρες εργάζονται τις περισσότερες ώρες, με ποσοστό 31%. Ενώ στην Ιρλανδία το ποσοστό αυτό είναι 12% και 8% στη Σουηδία.
- Στην Πορτογαλία όσοι έχουν πτυχίο πανεπιστημίου κερδίζουν 77% περισσότερα από αυτούς που έχουν το ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης, ενώ στη Φινλανδία το ποσοστό αυτό είναι 3%.
- Σχεδόν σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες οι γυναίκες έχουν περισσότερα προσόντα από το αντίθετο φύλο, εκτός από τη Γερμανία, Αυστρία και Ολλανδία.

Αναφορικά με το πόσα χρόνια ζουν οι άντρες και γυναίκες Ευρωπαίοι, δηλαδή ο μέσος όρος ζωής φαίνεται ότι ολοένα και περισσότερο αυξάνεται. Οι γυναίκες μάλιστα ζουν περισσότερα χρόνια από τους άνδρες και αυτά φαίνονται στον πιο κάτω πίνακα.

Πίνακας 27: Μέσος όρος ζωής ανδρών στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση ξεχωριστά, 1990-2000

	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
1990	72,7	72,8
1991	72,8	72,9
1992	73,2	73,3
1993	73,3	73,4
1994	73,7	73,8
1995	73,9	73,9
1996	74,1	74,2
1997	74,5	74,6
1998	74,6	74,6
1999	74,9	74,9
2000	75,2	75,3

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2002)

Πίνακας 28: Μέσος όρος ζωής γυναικών στην Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση ξεχωριστά, 1990-2000

	Ευρώπη	Ευρωπαϊκή Ένωση
1990	79,5	79,4
1991	79,7	79,6
1992	80,1	79,9
1993	80,2	79,9
1994	80,5	80,3
1995	80,7	80,4
1996	80,9	80,6
1997	81,2	80,9
1998	81,2	80,9
1999	81,3	81,1
2000	81,6	81,4

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2002)

3.3.2. Τρόπος ζωής των Ευρωπαίων και ειδικότερα των νέων ατόμων

Στο Βόρειο τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήκουν οι Δανία, Φινλανδία και Σουηδία. Στο Κεντρικό και Δυτικό τμήμα της Ένωσης ανήκουν οι Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο. Στο Νότιο τμήμα ανήκουν οι Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία και Ισπανία. Μεταξύ αυτών των τμημάτων υπάρχουν διαφορές στον τρόπο ζωής τους, αλλά και στους περισσότερους τομείς.

Πιο κάτω δίνονται διάφορα ποσοστά των χωρών σε θέματα όπως αν ζούνε τα άτομα στο σπίτι με τους γονείς τους, αν ζουν μόνοι ή αν ζουν με ένα σύντροφο και άλλα παρόμοια θέματα.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η πλειοψηφία των παιδιών ζουν στο σπίτι με τους γονείς τους, μέχρι την ηλικία των 15. Από εκεί και πέρα αρχίζουν να υπάρχουν διάφορες παρεκκλίσεις για την κάθε χώρα. Υπάρχει μία σημαντική διαφορά μεταξύ του Βόρειου και του Νότιου τμήματος της Ευρώπης σχετικά με το θέμα αυτό. Για παράδειγμα, περισσότεροι από 40% των Ιταλών ανδρών ηλικίας 30 ετών ζουν στο πατρικό τους σπίτι, ενώ 10% των Δανών ανδρών της ίδιας ηλικίας εξακολουθούν να μένουν με τους δικούς τους. Οι βόρειες ευρωπαϊκές χώρες έχουν το χαμηλότερο ποσοστό παιδιών που μένουν με τους γονείς τους.

Στη Φινλανδία, άνδρες ηλικίας 30 ετών σε ποσοστό 7% ζουν με τους γονείς τους, ενώ το αντίστοιχο για τις Φινλανδέζες γυναίκες είναι 1%. Σχεδόν σε κάθε ηλικία και σε κάθε χώρα οι άνδρες μένουν περισσότερο με τους γονείς τους, παρά οι γυναίκες που εγκαταλείπουν το πατρικό τους σπίτι πιο εύκολα.

Στην Ιταλία και σε άλλες νότιες ευρωπαϊκές χώρες, η εγκατάλειψη του σπιτιού αναβάλλεται αυξητικά από το 1983. Επίσης, υπάρχουν χώρες στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, όπως η Γαλλία, όπου η εγκατάλειψη του σπιτιού παρουσιάζεται αυξητικά καθυστερημένη.

Ζώντας μόνος/η είναι πολύ πιο διαδεδομένο στις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες παρά στις νότιες. Στις περισσότερες νότιες ευρωπαϊκές χώρες, μέχρι την ηλικία των 50, πολύ λίγοι άνδρες και γυναίκες ζουν μόνοι. Μετά την ηλικία των 50, αυξάνεται ο αριθμός των ατόμων που ζουν μόνοι τους, με κυρίαρχο το ποσοστό των γυναικών, λόγω του ότι αυτές ζουν περισσότερα χρόνια από τους άνδρες, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω.

Στις κεντρικές, δυτικές και βόρειες ευρωπαϊκές χώρες, ένα μεγάλο ποσοστό των νεαρών ατόμων ζουν μόνοι τους για κάποιο χρονικό διάστημα, τη στιγμή όπου σχεδόν κανείς νέος δε ζει μόνος στο νότιο τμήμα της Ευρώπης. Σε ηλικία 20 ετών, ένας στους δέκα άνδρες στη Δανία ζει μόνος, ενώ στην Ιταλία ένας στους εκατό. Αυτή η προσωρινή φάση μοναξιάς οδηγεί στην κορύφωση των ποσοστών των ατόμων που ζουν μόνοι στην ηλικία των 20 με 30 ετών.

Σταδιακά, τα ποσοστά των νέων ατόμων που ζουν μόνοι, έχουν αυξηθεί σημαντικά σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες οι αυξήσεις αυτές ήταν πολύ πιο μικρές σε σχέση με την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη.

Όπως σε πολλές άλλες χώρες, έτσι και στην Ευρώπη, ολοένα και περισσότερα άτομα συζούν χωρίς να έχουν παντρευτεί. Το ποσοστό των ατόμων που ζουν με ένα σύντροφο, (είτε είναι παντρεμένοι, είτε όχι), αυξάνεται με ταχύ ρυθμό, σε ηλικίες

μεταξύ των 20 και 30. Ποσοστό 4% των Δανών ανδρών ηλικίας 20 ετών ζουν με τη σύντροφο τους, έναντι του 71% στην ηλικία των 30. Σε επόμενες ηλικίες ή μένει σταθερό το ποσοστό αυτό ή αυξάνεται κατά πολύ. Σε ηλικία μεταξύ 50 και 70, το ποσοστό των ατόμων που ζουν με σύντροφο μειώνεται σχετικά αργά, ενώ μειώνεται ταχέως μετά την ηλικία των 70.

Συγκριτικά, περισσότερες γυναίκες ζουν με σύντροφο σε νεαρές ηλικίες απ' ότι οι άνδρες, λόγω του ότι οι γυναίκες είναι δύο με τρία χρόνια μικρότερες όταν παντρεύονται. Λόγω του ότι οι γυναίκες είναι που συντηρούν κυρίως τους άνδρες, οι άνδρες με ηλικία 50 ετών και άνω παντρεύονται με μεγαλύτερο ποσοστό απ' ότι οι γυναίκες. Στην Ιταλία, σε ηλικία 80 ετών, περίπου 70% των ανδρών και 20% των γυναικών ζουν με κάποιο/α σύντροφο.

Το ποσοστό των ατόμων μεσαίας ηλικίας που ζουν με κάποιο/α σύντροφο είναι πιο υψηλό στις Νότιες Ευρωπαϊκές χώρες, με πρωτοπόρο την Ελλάδα. Οι περισσότερες Δανέζες, συγκρινόμενες με άλλες Ευρωπαίες της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης, με ποσοστό 80% ηλικίας 30-55 ζουν με κάποιο σύντροφο.

Τα άτομα που ζουν μαζί σε νεαρές ηλικίες ολοένα και λιγοστεύουν, ενώ σε μετέπειτα ηλικίες τα ποσοστά αυξάνονται. Τα ποσοστά των ατόμων ηλικίας 30-55 που ζουν με άλλο άτομο συνήθως μειώνονται.

Στις περισσότερες δυτικές χώρες, ο μέσος όρος ηλικίας που φεύγουν τα παιδιά από το σπίτι τους έχει αυξηθεί, με κυριότερο λόγο το γάμο.

Στη Βόρεια Ευρώπη παρατηρείται πως όσο περισσότερη μόρφωση υπάρχει, τόσο λιγότερο μένουν οι νέοι στα σπίτια τους. Επίσης, στη Βόρεια Ευρώπη, η εργατική απασχόληση δεν επηρεάζει την απόφαση να μείνουν ή να φύγουν από το σπίτι. Αντίθετα, στη Νότια Ευρώπη η ανεργία είναι θετικά συσχετισμένη με το να μένουν στο σπίτι. Δηλαδή, όσο αυξάνεται η ανεργία, τόσο περισσότερο δεν εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη.

Στον πιο κάτω πίνακα φαίνονται τα νεαρά άτομα ηλικίας 17-25, τα οποία ζουν στο πατρικό τους σπίτι. Δίδονται τα ποσοστά αυτών που μένουν στο σπίτι, αλλά ο ένας από τους δύο γονείς ή και οι δύο δεν είναι οι φυσικοί, ο μέσος όρος για το πόσα αδέρφια έχουν και το ποσοστό αυτών που ζουν με τις γιαγιάδες και παππούδες.

Πίνακας 29: Χαρακτηριστικά ατόμων ηλικίας 17-25 που εξακολουθούν να ζουν στο πατρικό τους σπίτι

Χώρα	Όχι με φυσικούς γονείς (%)	Μέσος όρος αδελφών	Με παππούδες/γιαγιάδες (%)
Φινλανδία	20	1,1	1
Δανία	23	0.8	0
Ολλανδία	12	1,1	0
Αγγλία	17	1,1	2
Βέλγιο	22	1,2	3

Γαλλία	20	1,3	2
Γερμανία	13	1,0	4
Αυστρία	17	1,4	12
Ιρλανδία	12	2,5	4
Πορτογαλία	16	1,5	7
Ισπανία	14	1,6	9
Ιταλία	10	1,4	4
Ελλάδα	11	1,2	10

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων ατόμων που δε ζουν με τους φυσικούς τους γονείς ανήκει στη Δανία, ενώ το λιγότερο ανήκει στην Ιταλία και Ελλάδα. Περισσότερα παιδιά στην οικογένεια υπάρχουν στην Ιρλανδία, ενώ τα λιγότερα στη Δανία. Με τους παππούδες και γιαγιάδες ζουν τα περισσότερα παιδιά στην Αυστρία και μετά ακολουθεί η Ελλάδα, ενώ τα λιγότερα στις Σκανδιναβικές χώρες.

Ο επόμενος πίνακας δείχνει τα άτομα που έχουν φύγει από το σπίτι και έχουν φτιάξει μία σχέση αλλά δεν είναι παντρεμένοι, και τα άτομα που έχουν φτιάξει αλλά είναι παντρεμένοι. Γίνεται μία σύγκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών τόσο στη Βόρεια Ευρώπη, όσο και στη Νότια.

Πίνακας 30: Ποσοστά ατόμων που δε ζουν στο πατρικό σπίτι τα οποία είτε είναι παντρεμένα, ή απλά έχουν φτιάξει μια σχέση, στην Ευρώπη.

% έφυγαν από το σπίτι	Βόρεια/Γυναίκες	Νότια/Γυναίκες	Βόρεια/Άντρες	Νότια/Άνδρες
Έφτιαξαν μια σχέση	68	82	55	58
Παντρεύτηκαν	51	87	44	77

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Από τον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι στη Νότια Ευρώπη, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες που δε ζουν στο πατρικό τους σπίτι, είναι παντρεμένοι.

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται τα ποσοστά των γυναικών που έχουν παιδιά, ταξινομημένα αναλόγως με την ηλικία της μαμάς.

Πίνακας 31: Ποσοστά γυναικών με παιδιά, σύμφωνα με την ηλικία των γυναικών.

	17 – 20 (%)	21 – 25 (%)	26 – 30 (%)
Άγαμη/ζει στο σπίτι	23	4	0
Άγαμη/ζει ανεξάρτητα	9	7	5
Συγκατοικεί	32	17	11
Παντρεμένη	35	72	85

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Από αυτό τον πίνακα φαίνεται ότι οι πιο πολλές περιπτώσεις γυναικών που έχουν παιδιά, σε όλες τις ηλικίες, είναι παντρεμένες. Μετά ακολουθεί η περίπτωση της συγκατοίκησης, ενώ σε ηλικίες μεταξύ 17 και 20 23% είναι άγαμες και ζουν με τους γονείς τους. Γυναίκες ηλικίας 26-30 καμία από αυτές που έχουν παιδιά δε ζουν στο σπίτι με τους γονείς τους.

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται τα ποσοστά των ανδρών και γυναικών που έχουν φύγει από το σπίτι με βάση την ηλικία τους.

Πίνακας 32: Ποσοστά ανδρών και γυναικών που έφυγαν από το σπίτι, με βάση την ηλικία τους

Ηλικία	Βόρεια/Ανδρας (%)	Βόρεια/Γυναίκα (%)	Νότια/Ανδρας (%)	Νότια/Γυναίκα (%)
17	4	7	2	1
18	8	11	3	3
19	11	20	4	6
20	15	32	3	9
21	23	45	8	15
22	35	60	7	21
23	47	72	15	27
24	53	80	16	32
25	66	81	22	46

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Από αυτό τον πίνακα επιβεβαιώνεται ότι στη Βόρεια Ευρώπη φεύγουν πολύ περισσότερα άτομα, παρά στη Νότια. Όσο αυξάνονται οι ηλικίες τόσο περισσότεροι φεύγουν. Όπως στις Βόρειες, έτσι και στις Νότιες χώρες φεύγουν περισσότερο οι γυναίκες.

Πιο κάτω φαίνεται το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 21-25 ετών, που έφυγαν από τα σπίτια τους, αναλόγως με τη χώρα.

Πίνακας 33: Άτομα ηλικίας 21-25 που έφυγαν από τα σπίτια τους, αναλόγως με τη χώρα

Χώρα	Ανδρας (%)	Γυναίκα (%)
Φινλανδία	43	72
Δανία	73	90
Ολλανδία	45	74
Αγγλία	51	73

Βέλγιο	22	50
Γαλλία	42	57
Γερμανία	32	67
Αυστρία	28	47
Ιρλανδία	9	22
Πορτογαλία	14	31
Ισπανία	12	24
Ιταλία	7	19
Ελλάδα	20	48

(Πηγή στοιχείων: Euro stat, 2001)

Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες ηλικίας 21-25, φεύγουν σε μεγαλύτερα ποσοστά στη Δανία. Ακολουθούν η Αγγλία, Ολλανδία και Φινλανδία. Το λιγότερο ποσοστό ατόμων που φεύγουν από τα σπίτια τους είναι στην Ιταλία, Ιρλανδία και Ισπανία. Άρα, και πάλι επιβεβαιώνεται ότι στις βόρειες χώρες φεύγουν πιο πολλά άτομα απ' ότι στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες.

Ο πίνακας που ακολουθεί είναι από μία εργασία που έχει γίνει στη Γερμανία η οποία αφορά τα άτομα που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια του 1960, (δηλαδή σήμερα είναι περίπου 43 ετών). Η μέση ηλικία των ατόμων αυτών που έφυγαν από το οικογενειακό τους σπίτι έχουν την πιο κάτω ηλικία στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Πίνακας 34: Μέση ηλικία ατόμων που γεννήθηκαν το 1960 και έφυγαν από το σπίτι

Χώρα	Άνδρες	Γυναίκες
Αυστρία	21,8	19,9
Βέλγιο	23,3	21,5
Τσεχία	23,8	21,2
Ανατολική Γερμανία	22,4	20,6
Φινλανδία	21,7	19,8
Γαλλία	21,5	19,8
Ουγγαρία	24,8	21,3
Ιταλία	26,7	23,6
Λιθουανία	20,3	19,8
Ολλανδία	22,5	20,5
Νορβηγία	21,4	19,8
Πολωνία	25,8	22,5
Πορτογαλία	24,3	21,8
Σλοβενία	20,9	20,5
Ισπανία	25,7	22,9

Σουηδία	20,2	18,6
Ελβετία	21,5	19,2
Αγγλία	22,4	20,3
Δυτική Γερμανία	22,4	20,8

(Πηγή στοιχείων: Max Planck Institute for Demographic Research, 2001)

Κι από αυτό τον πίνακα φαίνεται ότι σε μεγαλύτερη ηλικία φεύγουν από το σπίτι οι Ιταλοί και Ιταλίδες. Στη μικρότερη ηλικία φεύγουν στη Σουηδία, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες.

Πιο κάτω δίδονται στοιχεία που αφορούν τα άτομα που εγκατέλειψαν το σπίτι τους είτε πριν τις σπουδές, είτε κατά τη διάρκεια των σπουδών, ή μετά τις σπουδές τους. Αναφέρεται τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες των διαφόρων χωρών της Ευρώπης.

Πίνακας 35: Ποσοστό ατόμων που φεύγουν από το σπίτι τους πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τις σπουδές τους στην Ευρώπη

Χώρα	Άνδρες πριν (%)	Άνδρες κατά τη διάρκεια (%)	Άνδρες μετά (%)	Γυναίκες πριν (%)	Γυναίκες κατά τη διάρκεια (%)	Γυναίκες μετά (%)
Αυστρία	37	1	62	46	1	53
Βέλγιο	10	0	90	10	1	89
Τσεχία	15	1	85	21	1	78
Ανατολική Γερμανία	30	0	69	34	1	65
Φινλανδία	57	0	43	67	0	33
Γαλλία	27	1	72	28	2	69
Ουγγαρία	11	0	89	20	1	79
Ιταλία	16	0	84	15	0	85
Λιθουανία	47	0	53	51	1	48
Νορβηγία	46	1	53	49	1	50
Πολωνία	10	0	90	17	1	83
Σλοβενία	34	0	65	30	1	69
Ισπανία	13	0	87	16	0	84
Σουηδία	55	1	44	72	1	27
Δυτική Γερμανία	38	0	62	37	1	62

(Πηγή στοιχείων: Max Planck Institute for Demographic Research, 2001)

Με εξαίρεση τη Φινλανδία και τη Σουηδία και επιπλέον τη Λιθουανία για τις γυναίκες, τα περισσότερα άτομα φεύγουν από το σπίτι τους μετά το τέλος των σπουδών τους. Κατά τη διάρκεια των σπουδών σχεδόν κανείς δε φεύγει από το οικογενειακό του σπίτι. Από τη Φινλανδία φεύγουν τα περισσότερα άτομα πριν από τις σπουδές τους, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες. Στην Πολωνία, Βέλγιο και Ουγγαρία φεύγουν οι λιγότεροι άνδρες πριν από τις σπουδές τους, ενώ για τις γυναίκες η μειοψηφία ανήκει στο Βέλγιο. Αντίθετα, μετά τις σπουδές τους στις πιο πάνω χώρες φεύγουν τα μεγαλύτερα ποσοστά, δηλαδή στην Πολωνία, Βέλγιο και Ουγγαρία. Στις γυναίκες προστίθενται η Ιταλία και η Ισπανία.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα ποσοστά των ατόμων που άφησαν το οικογενειακό τους πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τον πρώτο τους γάμο στις προηγούμενες ευρωπαϊκές χώρες.

Πίνακας 36: Ποσοστά ατόμων που φεύγουν από το σπίτι τους πριν, κατά τη διάρκεια, μετά τον πρώτο τους γάμο

Χώρα	Άνδρες πριν (%)	Άνδρες κατά τη διάρκεια (%)	Άνδρες μετά (%)	Γυναίκες πριν (%)	Γυναίκες κατά τη διάρκεια (%)	Γυναίκες μετά (%)
Αυστρία	74	6	20	73	14	14
Βέλγιο	35	62	4	27	69	4
Τσεχία	34	39	27	26	44	31
Ανατολική Γερμανία	70	11	19	51	14	34
Φινλανδία	95	1	4	92	5	3
Γαλλία	81	16	3	67	30	2
Ουγγαρία	28	40	32	21	46	33
Ιταλία	35	59	6	19	72	9
Λιθουανία	59	15	26	56	14	31
Νορβηγία	92	1	7	91	1	8
Πολωνία	26	48	26	24	49	28
Πορτογαλία	41	45	14	31	53	16
Σλοβενία	70	11	19	48	29	24
Ισπανία	34	58	8	20	73	8
Σουηδία	98	1	1	96	3	2
Δυτική Γερμανία	79	12	9	73	18	9

(Πηγή στοιχείων: Max Planck Institute for Demographic Research, 2001)

Εδώ υπάρχει μία ποικιλία όσον αφορά τα ποσοστά. Δε μπορεί να ειπωθεί ότι όλοι φεύγουν από τα σπίτια τους πριν το γάμο, αφού πολλοί φεύγουν κατά τη διάρκεια αυτού. Σε σχέση του πριν με το μετά το γάμο, σε όλες τις χώρες οι πιο πολλοί φεύγουν από πριν με εξαίρεση την Ουγγαρία και επιπλέον η Τσεχία και Πολωνία για τις γυναίκες. Το μεγαλύτερο ποσοστό που φεύγουν πριν από το γάμο, το κατέχουν οι Φινλανδία, Νορβηγία και Σουηδία, τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Κατά τη διάρκεια του γάμου η πλειοψηφία ανήκει στο Βέλγιο για τους άνδρες, ενώ στην Ισπανία και Ουγγαρία για τις γυναίκες. Τέλος, μετά το γάμο σε μεγαλύτερα ποσοστά φεύγουν στην Ουγγαρία.

Οι κυριότεροι λόγοι που φεύγουν οι νέοι από τα σπίτια τους είναι για να ζήσουν με κάποιο/α σύντροφο (π.χ. γάμος), για σπουδές ή για να εργασθούν σε κάποια άλλη περιοχή που είναι απομακρυσμένη από το πατρικό τους σπίτι. Επίσης, ένας άλλος σημαντικός λόγος που εγκαταλείπουν τα παιδιά την οικογενειακή τους στέγη είναι η επιθυμία τους για αυτονομία, ιδιωτική ζωή και ανεξαρτησία.

Σε παλαιότερα χρόνια, η μέση ηλικία που έφευγαν οι νέοι από το πατρικό τους σπίτι ήταν στενά συνδεδεμένη με τη μέση ηλικία γάμου των ανδρών και γυναικών. Μία αύξηση που παρουσιάστηκε στη μέση ηλικία όπου οι νέοι έφευγαν από τα πατρικά τους σπίτια στην Ευρώπη, (κατά τη διάρκεια του 1930-1940), συσχετίστηκε άμεσα με την επίσης αυξημένη μέση τιμή της ηλικίας όπου παντρεύονταν. Στη διάρκεια του 1940 με 1950, η μέση ηλικία όπου οι νέοι παντρεύονταν μειώθηκε με αποτέλεσμα να μειωθεί και η μέση ηλικία που έφευγαν από το οικογενειακό τους σπίτι. Όμως, τώρα, δεν υπάρχει μία ξεκάθαρη σχέση ανάμεσα στα δύο, αφού διάφορες καταστάσεις έχουν αλλάξει. Για παράδειγμα έχουν αυξηθεί οι συγκατοικήσεις χωρίς γάμο. Για παράδειγμα, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, στην Ολλανδία η πλειοψηφία των νέων αφήνουν το σπίτι τους για να συγκατοικήσουν και να ζήσουν με το/τη σύντροφό τους.

Οι νέοι ενήλικες που ακολουθούν περαιτέρω μόρφωση, πέραν της Δευτεροβάθμιας, παντρεύονται αργότερα και στο σύνολο τους αφήνουν το πατρικό τους σπίτι πιο αργά, από τους νέους ενήλικες που στην ίδια ηλικία εργάζονται.

Οι γυναίκες, οι οποίες προέρχονται από μειονεκτικές οικογένειες, ή οι γονείς έχουν λάβει τα χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης, ή κάνουν χειρονακτική εργασία, είτε είναι νεκροί οι γονείς τους, είτε τέλος, είναι παιδιά διαζυγίων, παντρεύονται σε πολύ πιο μικρή ηλικία από τις υπόλοιπες γυναίκες. Άρα, λοιπόν οι πρώτες γυναίκες φεύγουν από το σπίτι τους σε μικρότερη ηλικία.

Όσον αφορά το δεύτερο λόγο εγκατάλειψης του πατρικού σπιτιού, δηλαδή, τη μόρφωση ή εργασία σε κάποια άλλη περιοχή για πολλά χρόνια, οι σπουδαστές ή οι εργαζόμενοι εγκαταλείπουν το σπίτι τους. Μένουν στην περιοχή όπου είναι το πανεπιστήμιο ή κολέγιο τους ή η νέα τους εργασία. Μάλιστα η πλειονότητα αυτών ενοικιάζουν την καινούργια τους κατοικία, είτε δουλεύοντας οι ίδιοι, είτε πληρώνουν οι γονείς τους ή σε συνδυασμό των δύο αυτών.

Η συνηθέστερη ηλικία της πιο πάνω ομάδας που εγκαταλείπουν τα σπίτια τους είναι 18 ή 19. Νέοι ενήλικες οι οποίοι έχουν δουλειά εγκαταλείπουν σε μικρότερη ηλικία το σπίτι τους από τους υπόλοιπους που δεν εργάζονται.

Ο επόμενος σημαντικός λόγος εγκατάλειψης του σπιτιού είναι η αναζήτηση της ανεξαρτησίας από τους νέους. Ποσοστό 70% των νέων ατόμων που τελειώνουν το λύκειο, στην τελευταία τάξη, επιθυμούν να ζήσουν για ένα χρονικό διάστημα μόνοι πριν παντρευτούν. Αυτό είναι εντονότερο στα αγόρια και στα άτομα που είναι θρησκευτικά απελευθερωμένα. Ακόμη πιο έντονο είναι αυτό σε άτομα τα οποία έχουν υψηλότερο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο και ακόμη πιο πολύ όταν και οι γονείς αυτών έχουν υψηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται τα ποσοστά των ατόμων που έφυγαν από το σπίτι τους, ανά ηλικία και αιτία.

Πίνακας 37: Ποσοστά ατόμων που έφυγαν από το σπίτι κατά ηλικία και λόγο

Ηλικία	Αιτία Μόρφωση/Δουλειά	Αιτία Σύντροφος	Αιτία Ανεξαρτησία	Σύνολο
16	0,3	0,0	0,7	1,0
17	1,0	0,2	1,5	2,7
18	4,6	1,0	2,7	8,3
19	11,8	4,6	5,3	21,7
20	16,5	9,3	9,1	34,9
21	18,2	17,5	11,7	47,4
22	19,8	23,2	14,4	57,4
23	21,4	29,7	16,8	67,9
24	22,5	35,8	18,5	76,8
25	23,0	41,7	20,4	85,1
26	23,3	44,3	21,3	88,9
27	23,3	45,6	22,0	90,9

(Πηγή στοιχείων: Max Planck Institute for Demographic Research, 2001)

Όσο αυξάνονται οι ηλικίες, τόσο εντονότερα γίνονται τα αίτια εγκατάλειψης του πατρικού σπιτιού.

(Aassve, Billari & Mazzucco, 2001; Billari, Philipov & Baizan, 2001; Blanco & Kluve, 2002; Epland, 1996; European Commission, 2001; Garneiro, 1995; Ghidoni, 2001; Gianell & Monfardini, 2001; Iacovou, 2001; Iacovou & Berthoud, 2001; Irazoqui, 2000; Kerchoff, 1992; Κογκίδου, 1997; Silvester, 1990)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ/ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

4.1. Μεθοδολογική προσέγγιση στην έρευνα

Μέθοδος είναι " ο επιστημονικός και προγραμματισμένος τρόπος πορείας για την επίλυση προβλημάτων θεωρίας ή πρακτικής, που οδηγεί υπό προσδιορισμένες προϋποθέσεις στην πραγματοποίηση ενός σκοπού. Η μέθοδος αναφέρεται στον τρόπο παρατήρησης, ανάλυσης και ερμηνείας ενός ιδιαίτερου φαινομένου ή και στις προοπτικές υπό τις οποίες αντιμετωπίζονται τα επιμέρους φαινόμενα από διάφορους ερευνητές ή επιστημονικές σχολές " (Γρ.Α. Παγκάκη, 2000).

Το πρόβλημα εδώ, για το οποίο γίνεται η εργασία αυτή, είναι να εντοπίσει αν οι νέοι της Κύπρου εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη και αν το κάνουν, γιατί το κάνουν.

4.1.1. Συλλογή ερευνητικού υλικού και στοιχείων

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε στην περιοχή του νησιού της Κύπρου. Πρόκειται για κοινωνιολογική, στατιστική, με δειγματοληπτική μορφή έρευνα, η οποία στηρίζεται σε ερωτηματολόγια.

Αρχικά συμπληρώθηκε ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο (παρατίθεται στο Παράρτημα 2), και διανεμήθηκε σε τριακόσια (300) άτομα του κυπριακού πληθυσμού, από την υπεύθυνη φοιτήτρια για την εκπόνηση της έρευνας. Το ερωτηματολόγιο περιέχει 19 ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο περιέχει τρεις ομάδες ερωτήσεων. Η **πρώτη ομάδα** αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, τόπος διαμονής και καταγωγής, οικογενειακή κατάσταση). Μέσω της **δεύτερης ομάδας**, γίνεται προσπάθεια να κατανοηθεί σε ποια ηλικία φεύγουν οι νέοι από τα σπίτια τους στην κυπριακή οικογένεια, κι αν φεύγουν ποιος είναι ο λόγος. Η **τρίτη ομάδα** ερωτήσεων αφορά την καταναλωτική συμπεριφορά που υπάρχει στην κυπριακή οικογένεια.

4.1.2. Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο διανεμήθη σε ποσοστό δείγματος (4,4%) στην κάθε πόλη αναλόγως με τον πληθυσμό της. Συγκεκριμένα στον Πίνακα 38 φαίνεται ο ακριβής αριθμός δείγματος ανά πόλη.

Πίνακας 38: Ποσοστό Δείγματος ανά πόλη

Πόλη	Πληθυσμός	Δείγμα
Λευκωσία	273.000	93
Λεμεσός	197.000	130
Λάρνακα	114.000	26
Πάφος	65.000	41
Αμμόχωστος	37.000	10
Σύνολο	686.000	300

Τα ερωτηματολόγια έγιναν μέσω τηλεφώνου, αφού επελέγησαν τυχαία κάποια άτομα, ή πηγαίνοντας σε γνωστά άτομα σε κάθε πόλη.

4.1.3. Χρόνος διεξαγωγής

Η έρευνα άρχισε τον Ιούλιο του 2002 και περατώθηκε τον Ιούνιο του 2003.

4.1.4. Στατιστικές μέθοδοι

Αφού πραγματοποιήθηκε η συλλογή των ερωτηματολογίων ακολούθησε η στατιστική επεξεργασία των στοιχείων του δείγματος. Κωδικοποιήθηκαν οι απαντήσεις, βασιζόμενοι σε αριθμητικό κώδικα, και εισήχθησαν τα δεδομένα στο πρόγραμμα excel. Έπειτα αυτά αντιγράφηκαν από το excel σε τρία στατιστικά πακέτα, όπου έγινε η τελική τους επεξεργασία. Τα προγράμματα αυτά είναι το statgraphics plus 4.0, το Minitab και το spss 10.0.

4.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής όπως:

- Εύρεση μέσου όρου και διακύμανσης για κάθε συνεχή μεταβλητή στο δείγμα.
- Εύρεση συχνοτήτων και ποσοστών για κάθε κατηγορική μεταβλητή στο δείγμα.
- Γραφικές συναρτήσεις, ραβδογράμματα και κυκλικά διαγράμματα συχνοτήτων (πίττες) για όλες τις παραπάνω μεταβλητές.
- Εύρεση του συντελεστή συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών ώστε να ανιχνευθεί πιθανή γραμμική σχέση των υπό μελέτη μεταβλητών.
- Έλεγχος χ^2 (chi-square test)

Έχοντας υπόψη τον κανόνα απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης και δεδομένου ότι πάντα ο ερευνητής ορίζει το επίπεδο σημαντικότητας για τον περιορισμό του σφάλματος, είναι εξίσου εύκολο να ορισθεί μία εναλλακτική στατιστική ποσότητα η οποία να είναι συγκρίσιμη με το επίπεδο σημαντικότητας. Αυτή η ποσότητα ονομάζεται p-value και αντιπροσωπεύει τη μικρότερη τιμή του επιπέδου σημαντικότητας α για την οποία η μηδενική υπόθεση H_0 απορρίπτεται. Στην παρούσα μελέτη το επίπεδο σημαντικότητας για τους ελέγχους υποθέσεων θα είναι πάντοτε ίσο με 5%, οπότε p-value τιμή μικρότερη από 5% συνιστά ένδειξη για απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης.

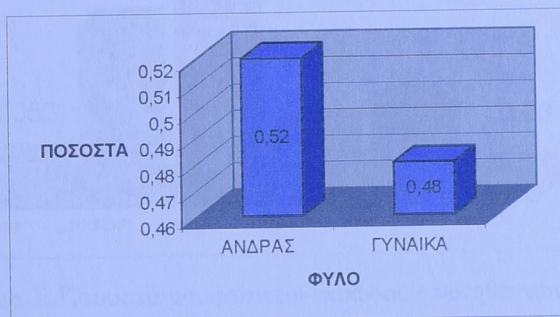

4.3. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

4.3.1. Αποτελέσματα από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων

1. Φύλο ερωτηθέντων

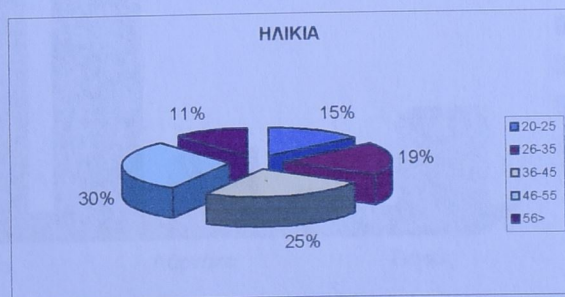
Η μεταβλητή 1 αντιπροσωπεύει το ανδρικό φύλο, ενώ η μεταβλητή 2 το γυναικείο φύλο. Στα 300 ερωτηματολόγια που δόθηκαν, τα 156 απαντήθηκαν από άνδρες, ενώ τα υπόλοιπα 144 από γυναίκες. Τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 52% και 48%.

Γράφημα 1: Ποσοστά φύλου ερωτηθέντων (n=300)

2. Ηλικία ερωτηθέντων:

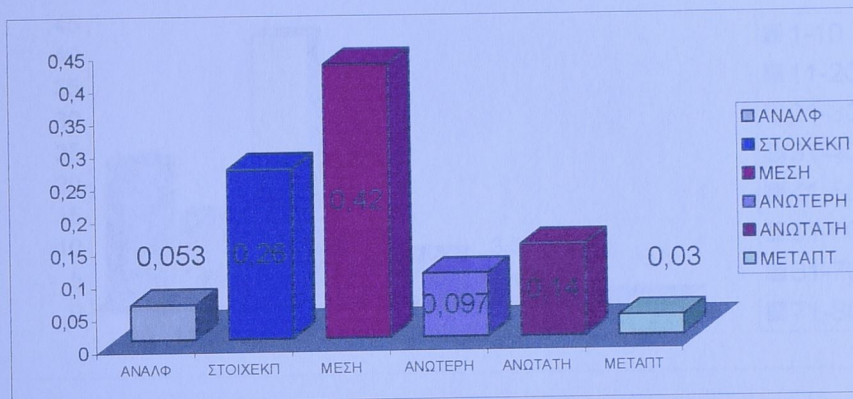
Υπάρχουν 5 ομάδες ηλικιών των ερωτηθέντων. Η πρώτη ομάδα αφορά την ηλικία από 20-25, η δεύτερη από 26-35, η τρίτη από 36-45, η τέταρτη από 46-55 και η πέμπτη άνω των 56. Από τους 300 ερωτηθέντες οι 44 ανήκουν στην πρώτη κατηγορία με ποσοστό 14,7%. Οι 58 ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία με ποσοστό 19,3%. Οι 75 ανήκουν στην τρίτη κατηγορία με 25%, οι 90 στην τέταρτη κατηγορία με 30% και οι 33 στην τελευταία κατηγορία με 11%.

Γράφημα 2: Ποσοστά ηλικίας ερωτηθέντων (n=300)

3. Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

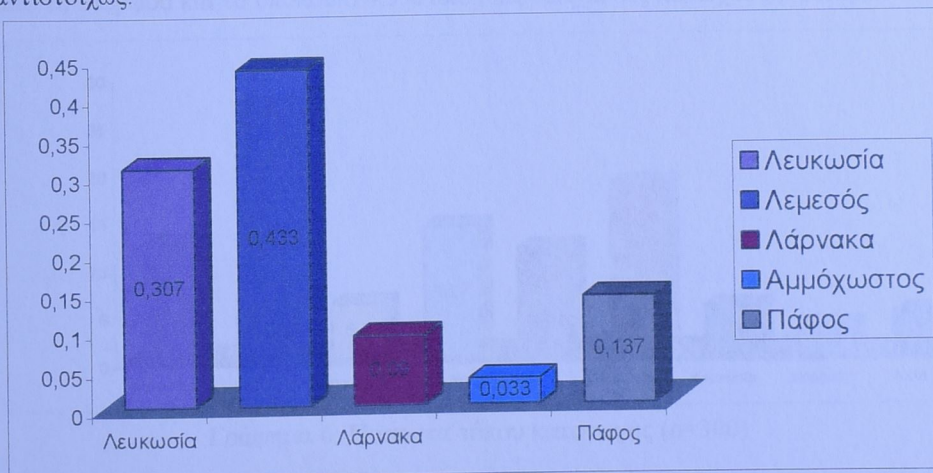
Οι αναλφάβητοι αντιπροσωπεύουν το 5,3%, αυτοί που έχουν προσλάβει στοιχειώδη εκπαίδευση το 26%, μέση, ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση αντιπροσωπεύουν το 42%, το 9,7% και το 14%, αντιστοίχως. Τέλος, μεταπτυχιακά έχει παρακολουθήσει το 3%.

Γράφημα 3: Ποσοστά μορφωτικού επιπέδου ερωτηθέντων (n=300)

4. Τόπος διαμονής

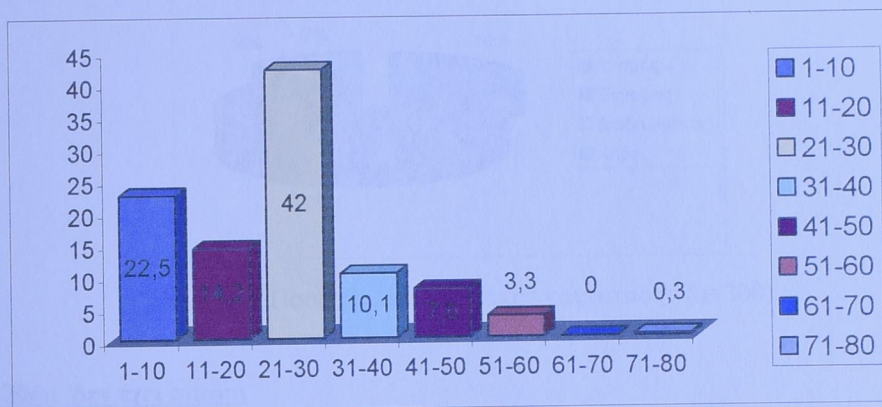
Το 30,7% από τους ερωτηθέντες μένουν στη Λευκωσία, ενώ το 43,3% στη Λεμεσό. Στις πόλεις Λάρνακα, Αμμόχωστο και Πάφο μένουν το 9%, το 3,3% και το 13,7% αντιστοίχως.

Γράφημα 4: Ποσοστά τόπου διαμονής (n=300)

5. Χρόνια διαμονής

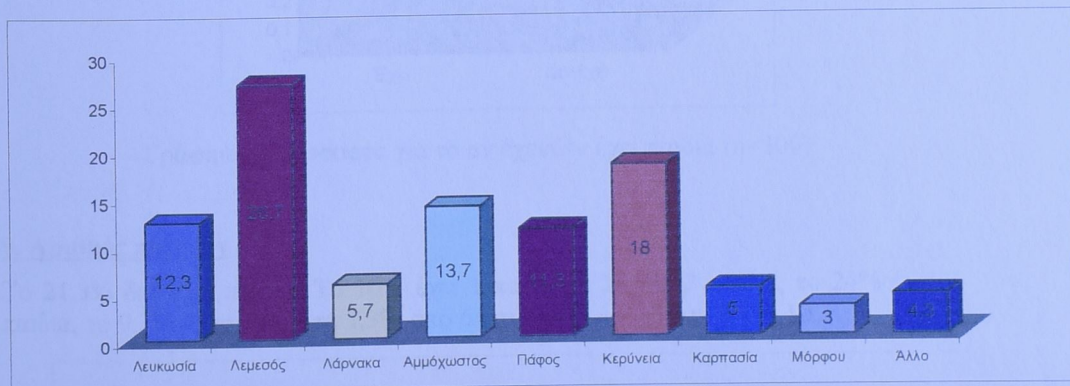
Το 22,5% μένει στην περιοχή του για 1-10 χρόνια. Το 14,2% μένει για 11-20 χρόνια, ενώ το 42% για 21-30 χρόνια. Το υπόλοιπο 10,1%, 7,6%, 3,3% και 0,3% αντιστοιχούν στα 31-40, 41-50, 51-60 και 71-80.

Γράφημα 5: Ποσοστά χρόνων διαμονής (n=300)

6. Τόπος καταγωγής

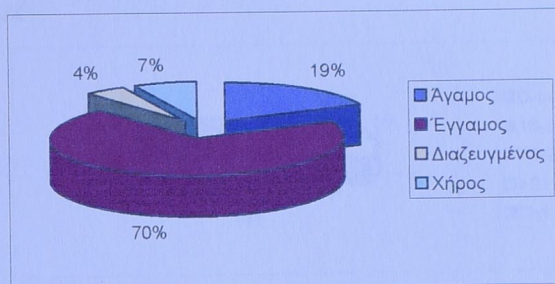
Το 12,3% από τους ερωτηθέντες κατάγεται από τη Λευκωσία, ενώ το 26,7% από τη Λεμεσό. Το 5,7% κατάγεται από τη Λάρνακα, το 13,7% από την Αμμόχωστο και το 11,3% από την Πάφο. Το 18% από την Κερύνεια, το 5% από την Καρπασία, το 3% από τη Μόρφου και το υπόλοιπο 4,3% από διάφορες άλλες περιοχές της Κύπρου.

Γράφημα 6: Ποσοστά τόπου καταγωγής (n=300)

7. Οικογενειακή κατάσταση

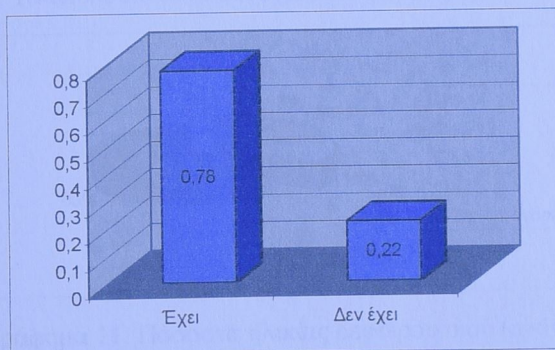
Το 18,7% από τους ερωτηθέντες είναι άγαμοι. Άλλοι 70% είναι έγγαμοι, ενώ το 4,3% είναι διαζευγμένοι. Τέλος το 7% είναι χήροι.

Γράφημα 7: Ποσοστά οικογενειακής κατάστασης (n=300)

8. Έχει /δεν έχει παιδιά

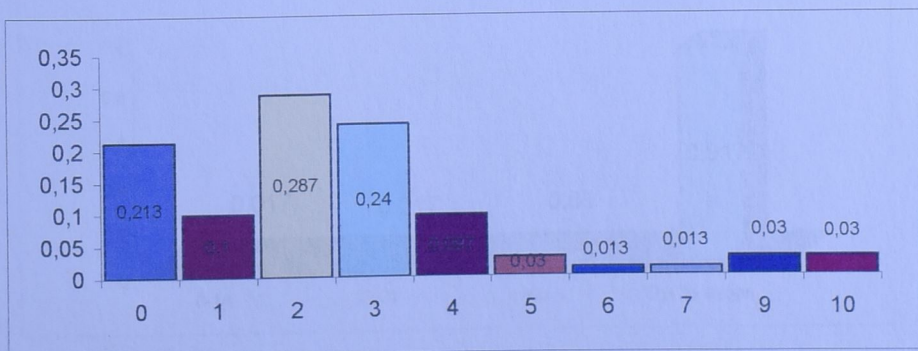
Το 78% των ερωτηθέντων έχουν παιδιά. Το υπόλοιπο 22% δεν έχουν παιδιά.

Γράφημα 8: Ποσοστά για το αν έχει/δεν έχει παιδιά (n=300)

9. Αριθμός παιδιών

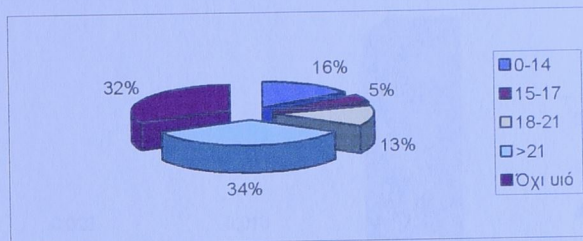
Το 21,3% δεν έχει παιδιά. Το 10% έχει 1 παιδί, το 28,7% 2 παιδιά, το 24% έχει 3 παιδιά, το 9,7% 4, το 3% 5, το 1,3% από 6 και από 7, το 0,3 από 9 και 10.

Γράφημα 9: Ποσοστά αριθμού παιδιών (n=236)

10. Ηλικία πρώτου υιού

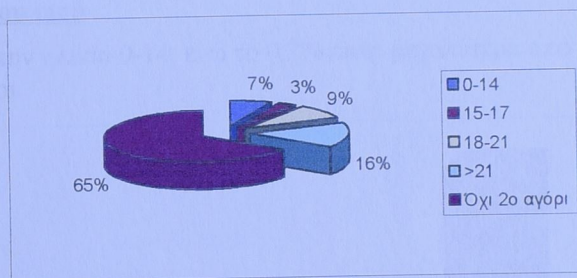
Το 15,7% των πρώτων υιών των ερωτηθέντων έχει ηλικία μεταξύ 0-14. Το 5% έχει ηλικία 15-17, ενώ το 12,7% 18-21. Το 34% είναι ηλικίας >21, ενώ το υπόλοιπο 32,7% δεν έχουν υιό.

Γράφημα 10: Ποσοστά ηλικίας πρώτου υιού (n=202)

11. Ηλικία δευτέρου υιού

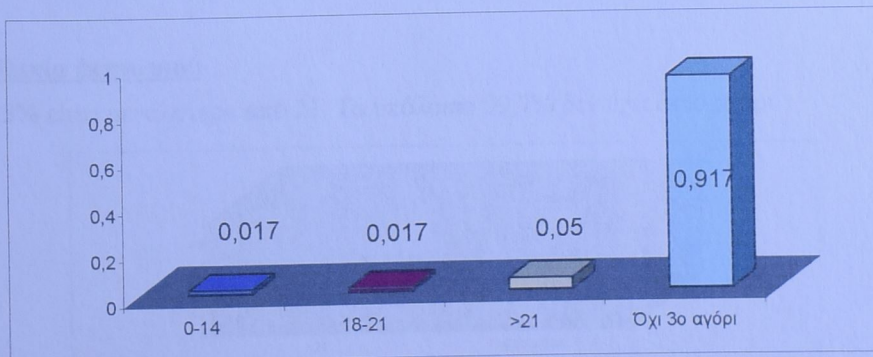
Το 7% έχει ηλικία 0-14, το 3% είναι 15-17, το 9,3% είναι 18-21, το 15,7% είναι μεγαλύτερο των 21. Το υπόλοιπο 65% δεν έχει δεύτερο αγόρι.

Γράφημα 11: Ποσοστά ηλικίας δευτέρου υιού (n=105)

12. Ηλικία τρίτου υιού

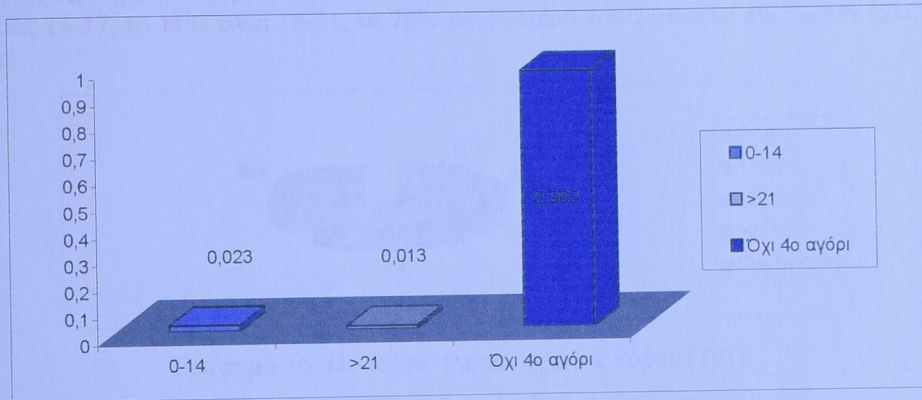
Το 1,7% των τρίτων αγοριών των ερωτηθέντων έχει ηλικία 0-14. Όπως και το ίδιο ποσοστό έχει ηλικία 18-21. Το 5% έχει ηλικία μεγαλύτερη των 21, ενώ το υπόλοιπο 91,7% δεν έχει τρίτο αγόρι.

Γράφημα 12: Ποσοστά ηλικίας τρίτου υιού (n=25)

13. Ηλικία τετάρτου υιού

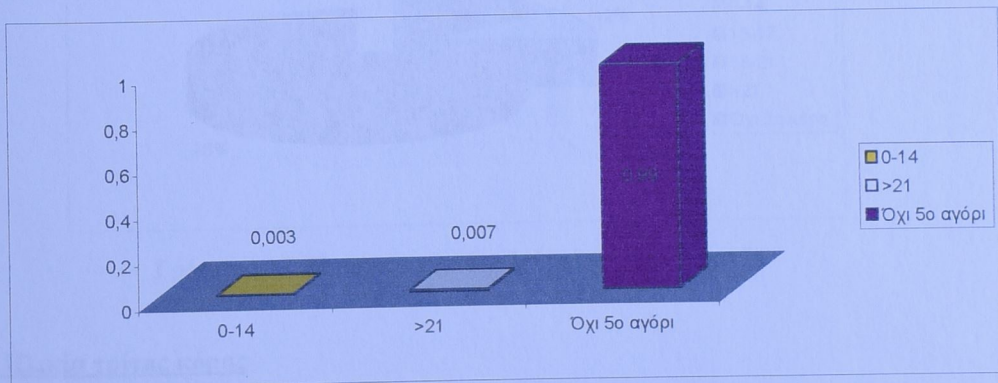
Το 2,3% έχει ηλικία 0-14, το 1,3 έχει ηλικία μεγαλύτερη των 21, ενώ το υπόλοιπο 96,3 δεν έχει τέταρτο αγόρι.

Γράφημα 13: Ποσοστά ηλικίας τετάρτου υιού (n=11)

14. Ηλικία πέμπτου υιού

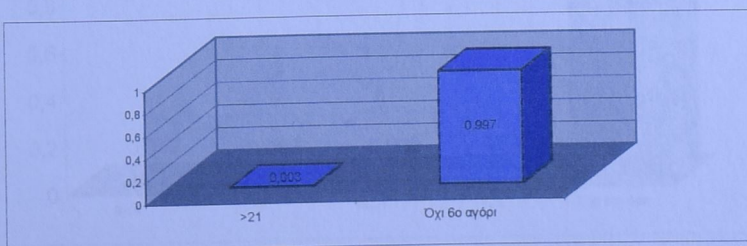
Το 0,3% ανήκει στην ηλικία 0-14, ενώ το 0,7% είναι μεγαλύτερα από 21. Το 99% δεν έχουν πέμπτο αγόρι.

Γράφημα 14: Ποσοστά ηλικίας πέμπτου υιού (n=3)

15. Ηλικία έκτου υιού

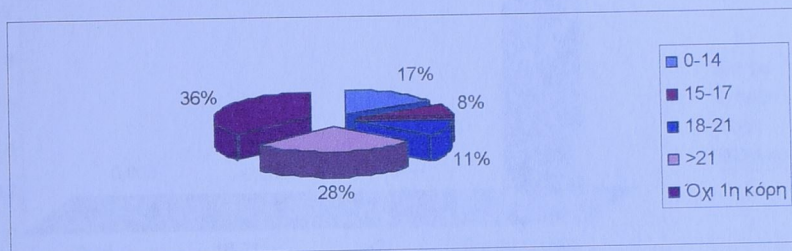
Το 0,3% είναι μεγαλύτερα από 21. Το υπόλοιπο 99,7% δεν έχει έκτο αγόρι.

Γράφημα 15: Ποσοστά ηλικίας έκτου υιού (n=1)

16. Ηλικία πρώτης κόρης

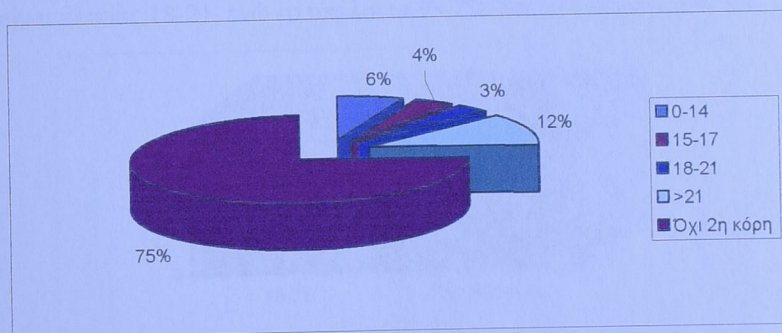
Το 17% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων έχουν ηλικία 0-14. Το 7,7% είναι ηλικίας 15-17, το 11% είναι 18-21, το 28% μεγαλύτερα του 21 και το 36,3% δεν έχει κόρη.

Γράφημα 16: Ποσοστά ηλικίας πρώτης κόρης (191)

17. Ηλικία δεύτερης κόρης

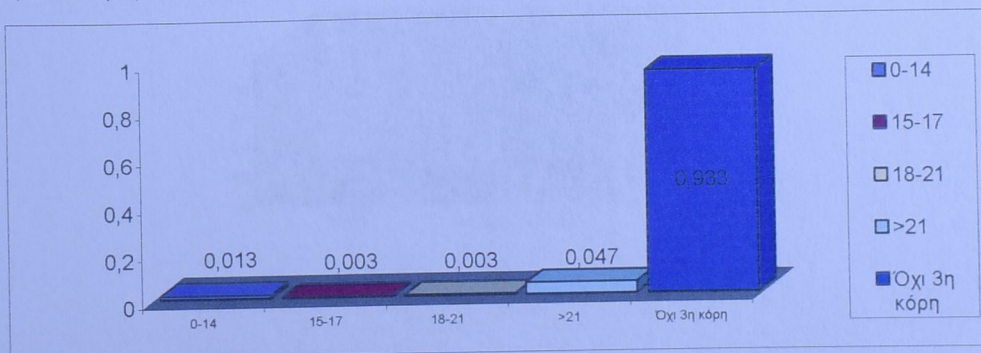
Το 6,3% έχει ηλικία 0-14, το 4% 15-17, το 3,3% 18-21 και το 12% είναι μεγαλύτερες από 21. Το άλλο 74,3% δεν έχει δεύτερο κορίτσι.

Γράφημα 17: Ποσοστά ηλικίας δεύτερης κόρης (n=77)

18. Ηλικία τρίτης κόρης

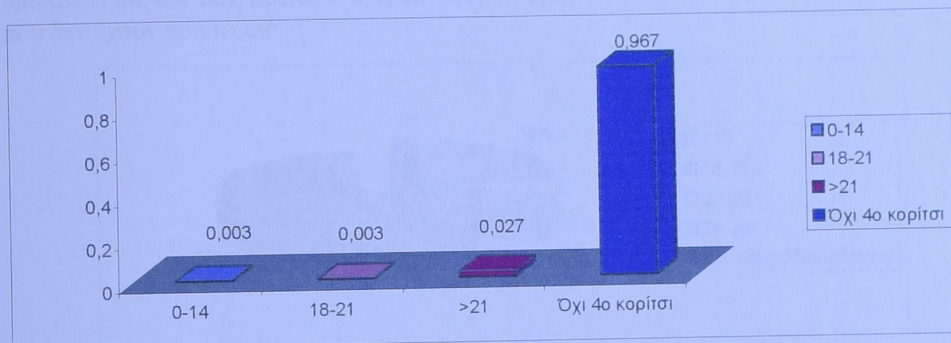
Το 1,3% είναι στην ηλικία μεταξύ 0-14, από 0,3 έχουν οι ηλικίες 15-17 και 18-21, ενώ 4,7 είναι μεγαλύτερες από 21. Το υπόλοιπο 93,3% δεν έχουν τρίτο κορίτσι.

Γράφημα 18: Ποσοστά ηλικίας τρίτης κόρης (n=20)

19. Ηλικία τέταρτης κόρης

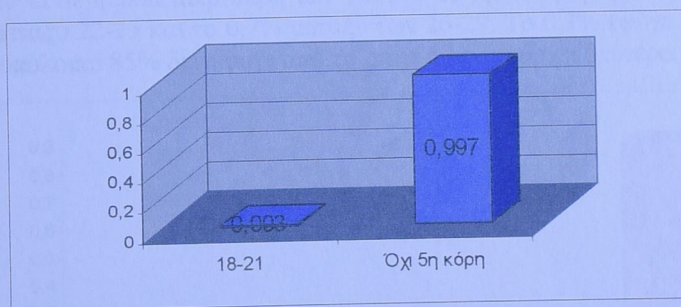
Το 0,3% έχει ηλικία 0-14, όπως και ένα άλλο 0,3% 18-21. Το 2,7% είναι μεγαλύτερες των 21 και το υπόλοιπο 96,7% δεν έχει τέταρτο κορίτσι.

Γράφημα 19: Ποσοστά ηλικίας τέταρτης κόρης (n=10)

20. Ηλικία πέμπτης κόρης

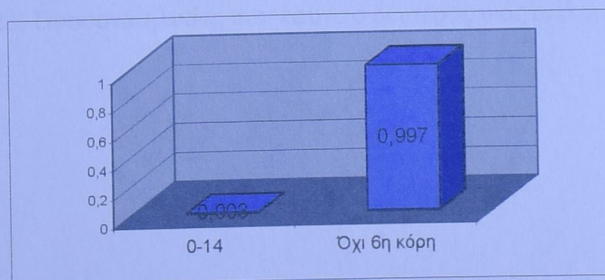
Το 0,3% είναι ηλικίας 18-21, ενώ το υπόλοιπο 99,7% δεν έχει πέμπτο κορίτσι.

Γράφημα 20: Ποσοστά ηλικίας πέμπτης κόρης (n=1)

21. Ηλικία έκτης κόρης

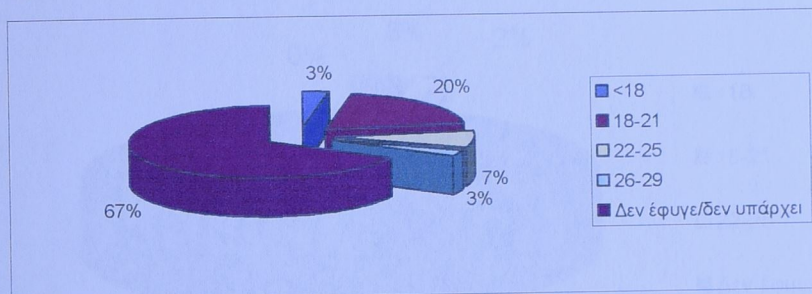
Το 0,3% είναι ηλικίας 0-14, ενώ το άλλο 99,7% δεν έχει έκτο κορίτσι.

Γράφημα 21: Ποσοστό ηλικίας έκτης κόρης (n=1)

22. Ηλικία που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι

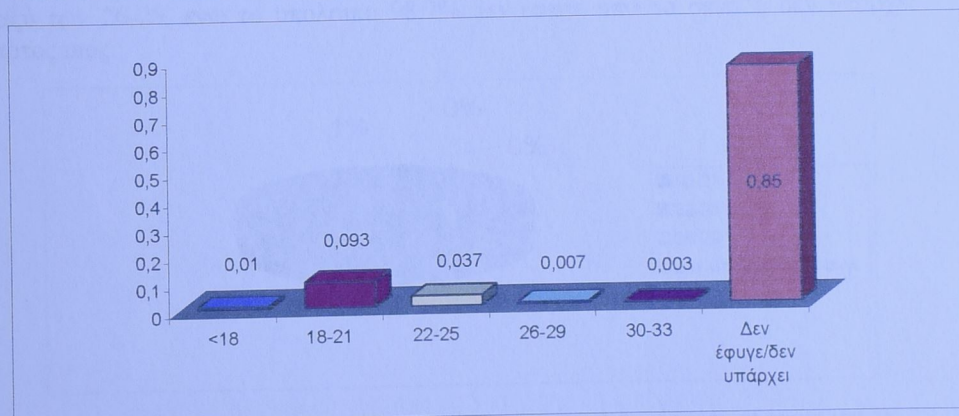
Το 3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18 ετών, ενώ το 20,7% έφυγε μεταξύ των 18-21. Το 7,7% έφυγε μεταξύ των 22-25 και το 0,3% έφυγε μεταξύ των 26-29. Το υπόλοιπο 68,4% των πρώτων αγοριών δεν έφυγαν από το σπίτι ή είναι από αυτούς που δεν έχουν πρώτο υιό.

Γράφημα 22: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι (n=95)

23. Ηλικία που έφυγε ο δεύτερος υιός από το σπίτι

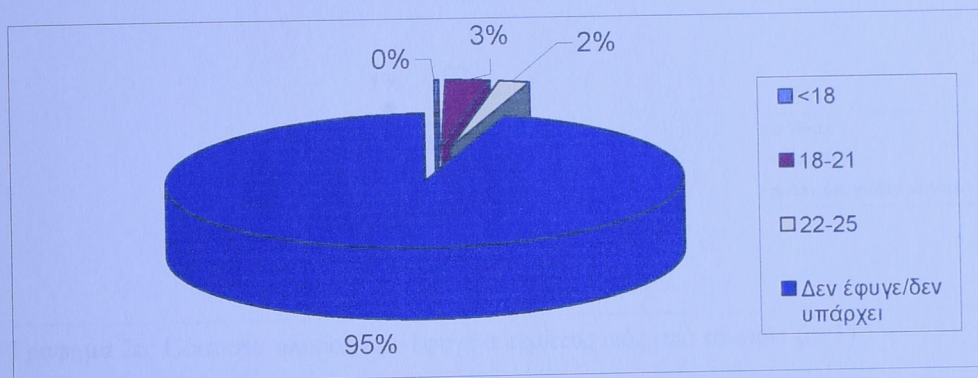
Το 1% έχει φύγει σε ηλικία μικρότερη των 18, ενώ το 9,3% έφυγε μεταξύ 18-21. Το 3,7% έφυγε μεταξύ 22-25 και το 0,7% μεταξύ των 26-29. Το 0,3% έφυγε μεταξύ των 30-33 και το υπόλοιπο 85% δεν έφυγε από το σπίτι ή δεν υπάρχει δεύτερο αγόρι.

Γράφημα 23: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο δεύτερος υιός από το σπίτι (n=45)

24. Ηλικία που έφυγε ο τρίτος υιός από το σπίτι

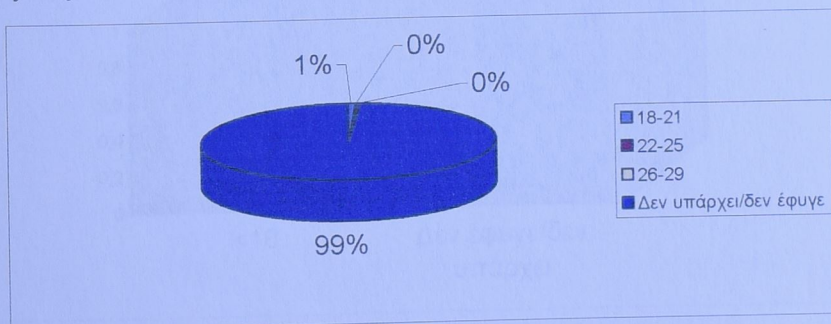
Το 0,3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18, ενώ το 2,7% έφυγε μεταξύ 18-21. Το 2% έφυγε μεταξύ 22-25 και το υπόλοιπο 95% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει τρίτο αγόρι.

Γράφημα 24: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο τρίτος υιός από το σπίτι (n=15)

25. Ηλικία που έφυγε ο τέταρτος υιός από το σπίτι

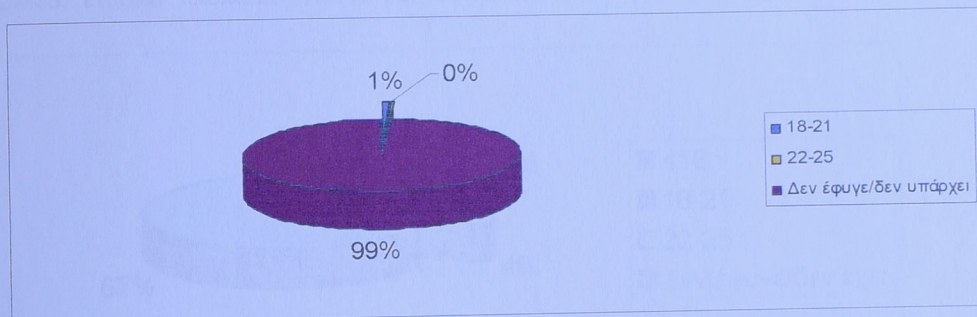
Το 0,7% έφυγε μεταξύ 18-21, ενώ το 0,3% μεταξύ των 22-25. Άλλο ένα 0,3% έφυγε μεταξύ των 26-29, ενώ το υπόλοιπο 98,7% δεν έφυγε από το σπίτι ή δεν υπάρχει τέταρτος υιός.

Γράφημα 25: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο τέταρτος υιός από το σπίτι (n=4)

26. Ηλικία που έφυγε ο πέμπτος υιός από το σπίτι

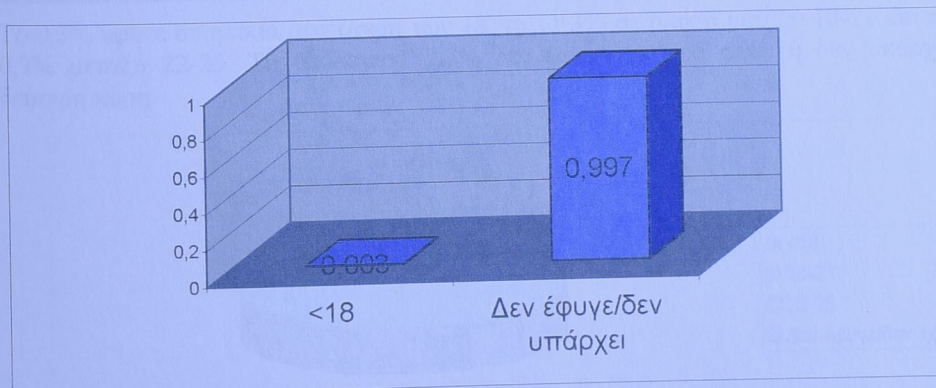
Το 0,7% έφυγε μεταξύ των 18-21, ενώ το 0,3% έφυγε στα 22-25. Το 99% δεν έφυγε καθόλου ή δεν υπάρχει πέμπτος υιός.

Γράφημα 26: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο πέμπτος υιός από το σπίτι (n=3)

27. Ηλικία που έφυγε ο έκτος υιός από το σπίτι

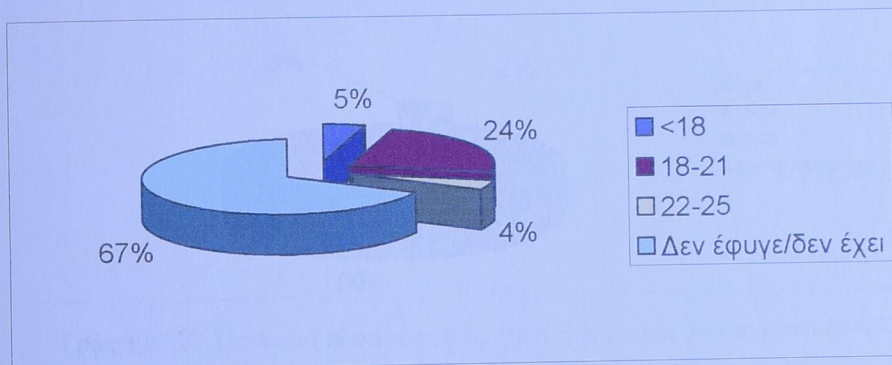
Το 0,3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18, ενώ το υπόλοιπο 99,7% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει έκτο αγόρι.

Γράφημα 27: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε ο έκτος υιός από το σπίτι (n=1)

28. Ηλικία που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι

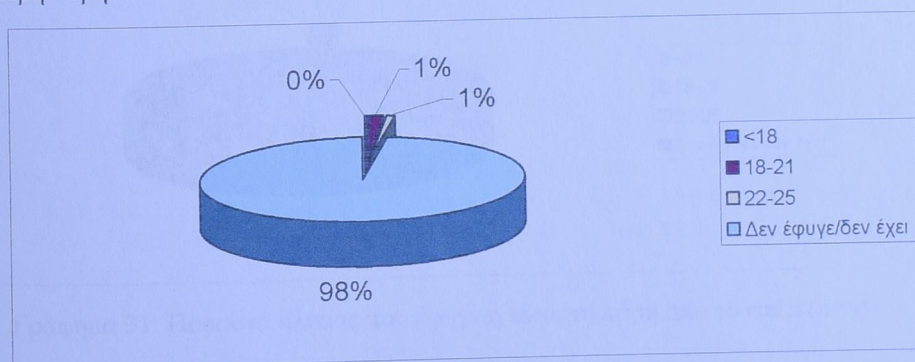
Το 4,7% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων έφυγαν από το σπίτι σε ηλικία μικρότερη των 18, ενώ το 24% έφυγε μεταξύ των 18-21. Το υπόλοιπο 4% έφυγε στα 22-25, ενώ το υπόλοιπο 67,3% δεν έφυγε καθόλου ή δεν υπάρχει πρώτη κόρη.

Γράφημα 28: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι (n=98)

29. Ηλικία που έφυγε η δεύτερη κόρη από το σπίτι

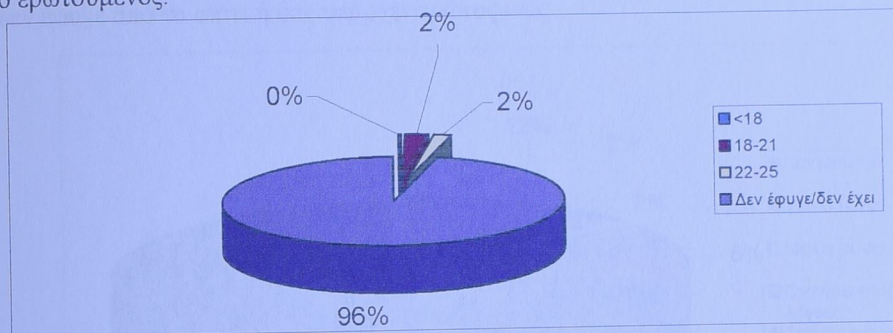
Το 0,3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18, το 11,3% σε ηλικία μεταξύ 18-21 και το 0,7% μεταξύ 22-25. Το υπόλοιπο 87,7% δεν έφυγε από το σπίτι ή δεν υπάρχει δεύτερη κόρη.

Γράφημα 29: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η δεύτερη κόρη από το σπίτι (n=37)

30. Ηλικία που έφυγε η τρίτη κόρη από το σπίτι

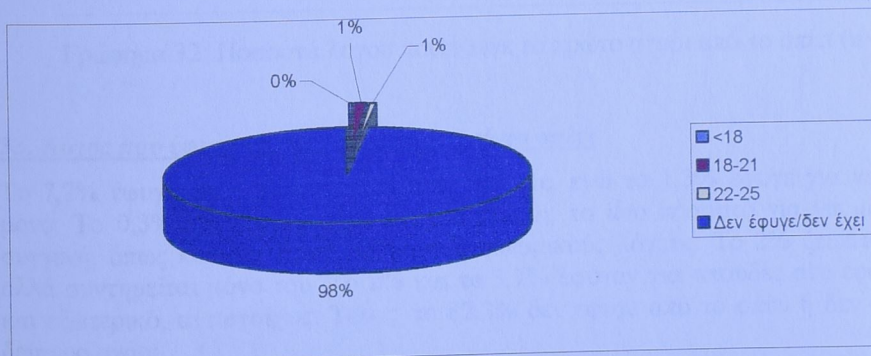
Το 0,3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18 ετών. Το 2,3% και το 1,7% έφυγαν, αντιστοίχως, σε ηλικία 18-21 και 22-25. Το 95,7% δεν έφυγε ή δεν έχει τρίτο κορίτσι ο ερωτούμενος.

Γράφημα 30: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η τρίτη κόρη από το σπίτι (n=13)

31. Ηλικία που έφυγε η τέταρτη κόρη από το σπίτι

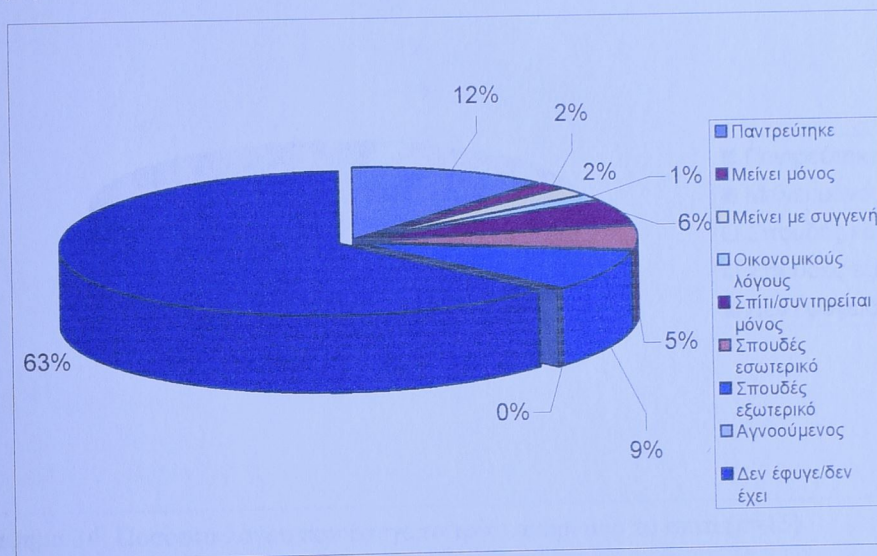
Το 0,3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18, το 1% μεταξύ 18-21 και το 0,7% σε ηλικία μεταξύ των 22-25. Τέλος, το 98% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει τέταρτο κορίτσι.

Γράφημα 31: Ποσοστά ηλικίας που έφυγε η τέταρτη κόρη από το σπίτι (n=6)

32. Λόγος που έφυγε το πρώτο αγόρι από το σπίτι

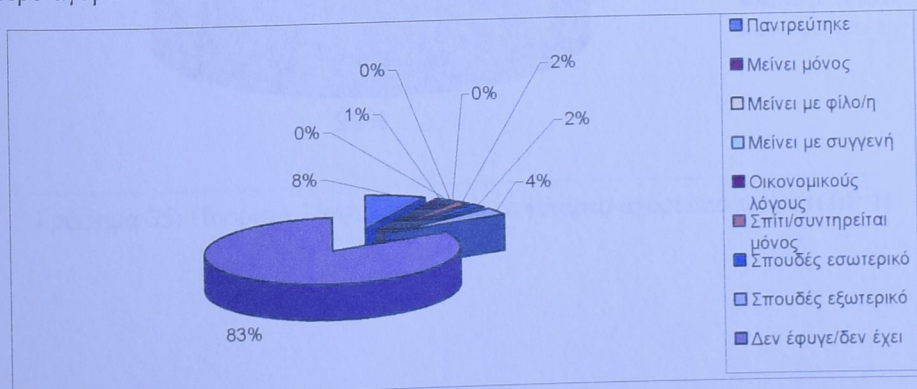
Το 11,7% έφυγε γιατί παντρεύτηκε, ενώ το 1,7% για να μείνει μόνος. Τα 2% μένει με κάποιο συγγενικό πρόσωπο, ενώ το 1,3% έφυγε για οικονομικούς λόγους. Το 5,7% μένουν στο σπίτι αλλά συντηρούνται μόνοι. Το 5,3% και το 9,3% έφυγαν για σπουδές στο εσωτερικό και εξωτερικό, αντιστοίχως. Το 0,3% είναι αγνοούμενοι και το 62,7% δεν έφυγε από το σπίτι ή δεν υπάρχει πρώτος υιός.

Γράφημα 32: Ποσοστά λόγου που έφυγε το πρώτο αγόρι από το σπίτι (n=112)

33. Λόγος που έφυγε το δεύτερο αγόρι από το σπίτι

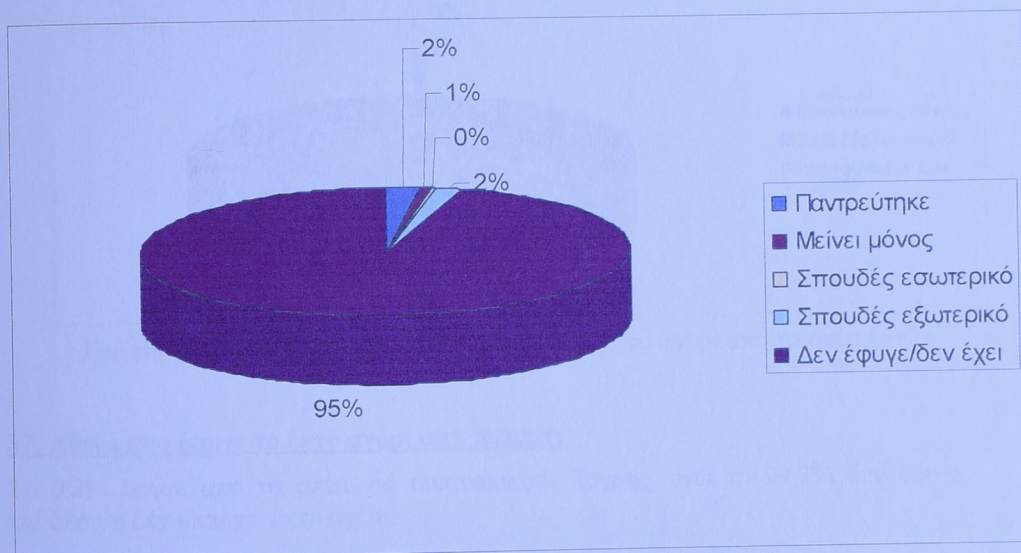
Το 7,7% έφυγε από το σπίτι γιατί παντρεύτηκε, ενώ το 1,3% έφυγε για να μείνει μόνο. Το 0,3% για να μείνει με κάποιο φίλο/η, το ίδιο ποσοστό για να μείνει με συγγενή, όπως και ένα άλλο 0,3% για οικονομικούς λόγους. Το 2% ζει στο σπίτι, αλλά συντηρείται μόνο του. Το 2% και το 3,7% έφυγαν για σπουδές στο εσωτερικό και εξωτερικό, αντιστοίχως. Τέλος, το 82,3% δεν έφυγε από το σπίτι ή δεν υπάρχει δεύτερο αγόρι.

Γράφημα 33: Ποσοστά λόγου που έφυγε το δεύτερο αγόρι από το σπίτι (n=53)

34. Λόγος που έφυγε το τρίτο αγόρι από το σπίτι

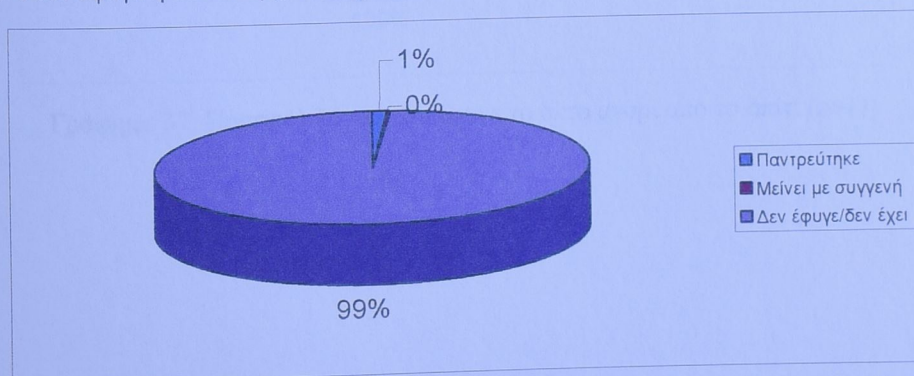
Το τρίτο αγόρι έφυγε από το σπίτι σε ποσοστό 2,3% γιατί παντρεύτηκε, το 0,7% για να μείνει μόνος, το 0,3% για σπουδές στο εσωτερικό, το 1,7% για σπουδές στο εξωτερικό και το 95% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει τρίτο αγόρι.

Γράφημα 34: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τρίτο αγόρι από το σπίτι (n=15)

35. Λόγος που έφυγε το τέταρτο αγόρι από το σπίτι

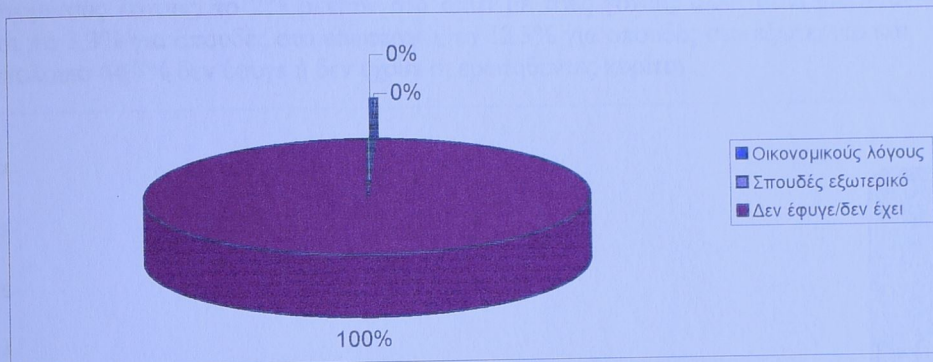
Το 1% έφυγε γιατί παντρεύτηκε, ενώ το 0,3% για να μείνει με συγγενή. Το υπόλοιπο 98,7% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει τέταρτο αγόρι.

Γράφημα 35: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τέταρτο αγόρι από το σπίτι (n=4)

36. Λόγος που έφυγε το πέμπτο αγόρι από το σπίτι

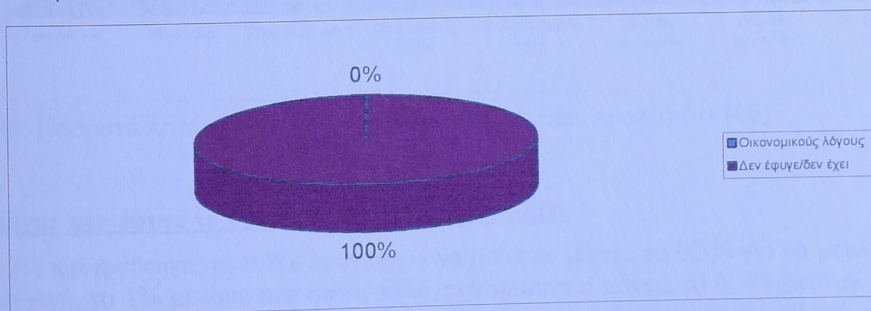
Το 0,3% έφυγε για οικονομικούς λόγους, όπως και το ίδιο ποσοστό για σπουδές στο εξωτερικό, ενώ το 99,3% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει πέμπτο αγόρι.

Γράφημα 36: Ποσοστά λόγου που έφυγε το πέμπτο αγόρι από το σπίτι (n=2)

37. Λόγος που έφυγε το έκτο αγόρι από το σπίτι

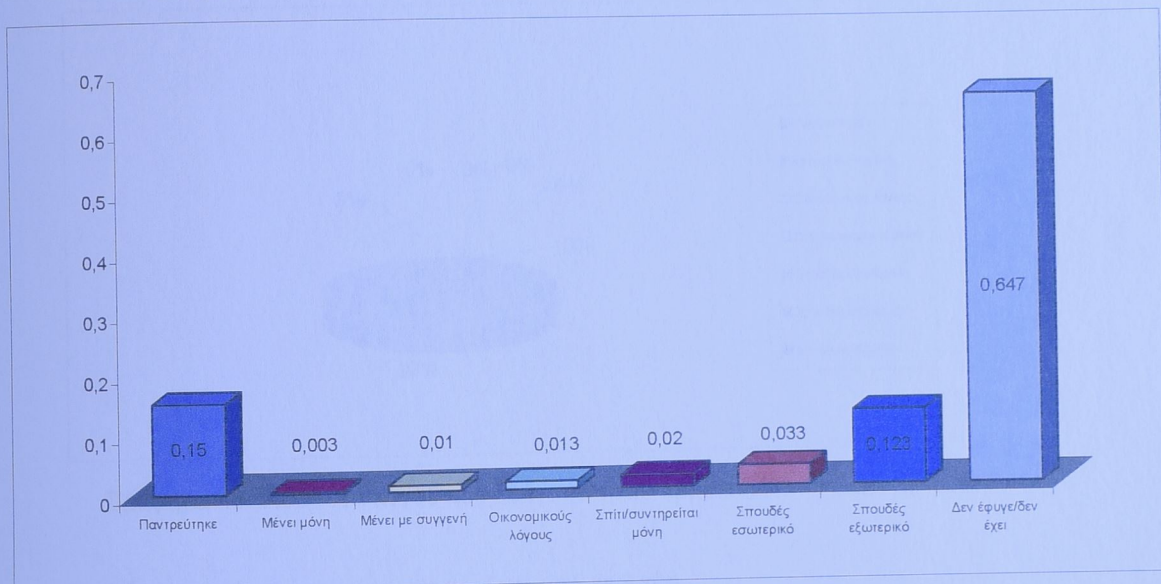
Το 0,3% έφυγε από το σπίτι για οικονομικούς λόγους, ενώ το 99,7% δεν έφυγε καθόλου ή δεν υπάρχει έκτο αγόρι.

Γράφημα 37: Ποσοστά λόγου που έφυγε το έκτο αγόρι από το σπίτι (n=1)

38. Λόγος που έφυγε το πρώτο κορίτσι από το σπίτι

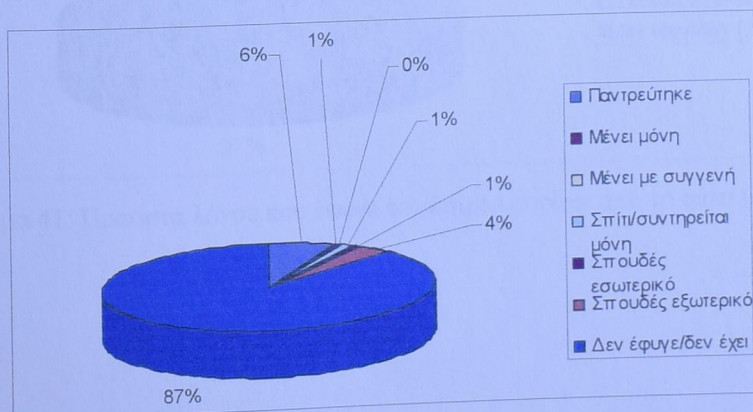
Το 15% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων, έφυγαν γιατί παντρεύτηκαν, το 0,3% για να μείνουν μόνες, το 1% για να μείνει με συγγενή, το 1,3% για οικονομικούς λόγους, το 2% μένουν στο σπίτι με τους γονείς, αλλά συντηρούνται μόνοι, το 3,3% για σπουδές στο εσωτερικό, το 12,3% για σπουδές στο εξωτερικό και το υπόλοιπο 64,7% δεν έφυγε ή δεν έχουν οι ερωτηθέντες κορίτσια.

Γράφημα 38: Ποσοστά λόγου που έφυγε το πρώτο κορίτσι από το σπίτι (n=106)

39. Λόγος που έφυγε το δεύτερο κορίτσι από το σπίτι

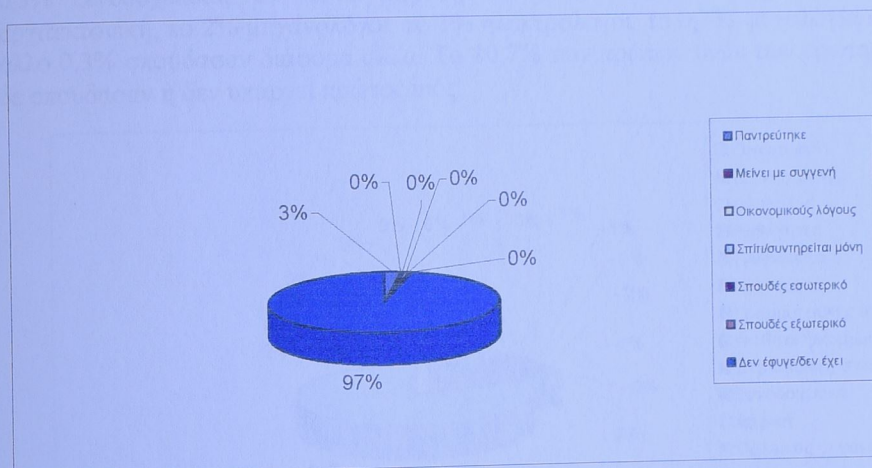
Το 6,3% παντρεύτηκε, το 0,7% έφυγαν για να μείνουν μόνες, το 0,3% για να μείνουν με συγγενή, το 1% μένουν στο σπίτι, αλλά συντηρούνται μόνες, το 0,7% έφυγαν για σπουδές στο εσωτερικό και το 3,7% για σπουδές στο εξωτερικό. Το 87,3% των δευτέρων κοριτσιών δεν έφυγαν καθόλου ή η ερωτηθέντες δεν έχουν δεύτερα κορίτσια.

Γράφημα 39: Ποσοστά λόγου που έφυγε το δεύτερο κορίτσι από το σπίτι (n=38)

40. Λόγος που έφυγε το τρίτο κορίτσι από το σπίτι

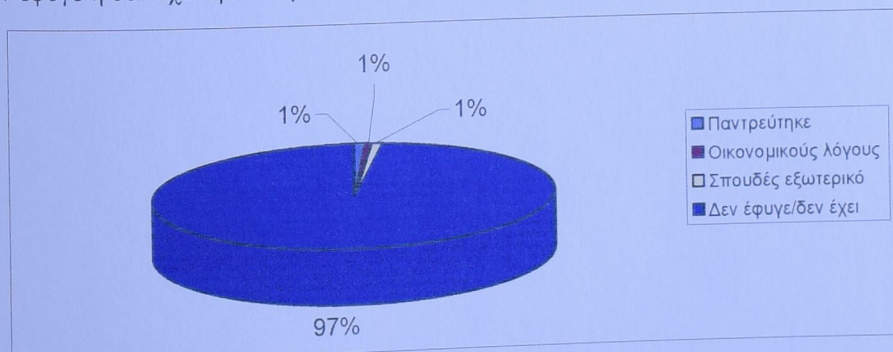
Τα 2,3% έφυγαν από το σπίτι γιατί παντρεύτηκαν. Από 0,3% για κάθε περίπτωση έφυγαν για να μείνουν με συγγενή, για οικονομικούς λόγους, μένουν στο σπίτι αλλά συντηρούνται μόνες, για σπουδές στο εσωτερικό, για σπουδές στο εξωτερικό και το υπόλοιπο 96% δεν έφυγε ή δεν υπάρχει τρίτο κορίτσι.

Γράφημα 40: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τρίτο κορίτσι από το σπίτι (n=12)

41. Λόγος που έφυγε το τέταρτο κορίτσι από το σπίτι

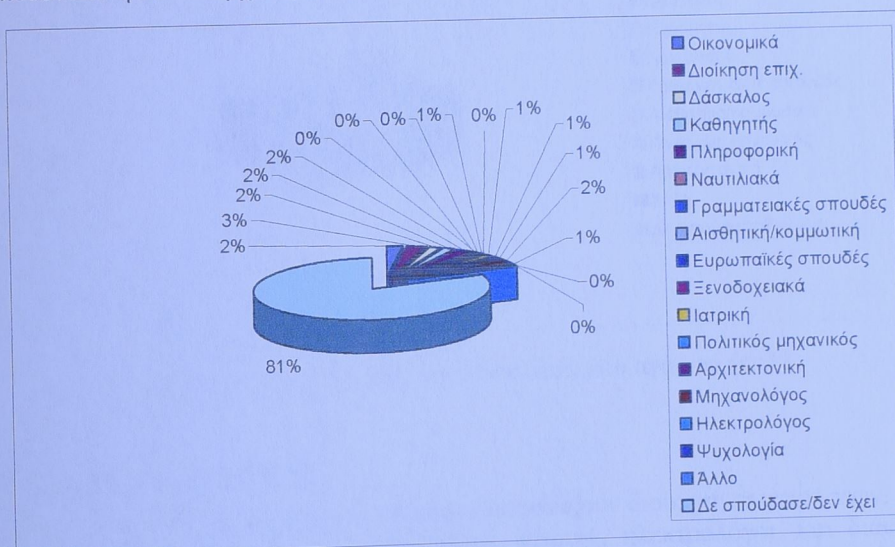
Το 0,7% έφυγε από το σπίτι γιατί παντρεύτηκε, όπως και το ίδιο ποσοστό έφυγε για οικονομικούς λόγους και άλλοι τόσοι για σπουδές στο εξωτερικό. Το υπόλοιπο 98% δεν έφυγε ή δεν έχει ερωτούμενος τέταρτη κόρη.

Γράφημα 41: Ποσοστά λόγου που έφυγε το τέταρτο κορίτσι από το σπίτι (n=6)

42. Σπουδές πρώτου αγοριού

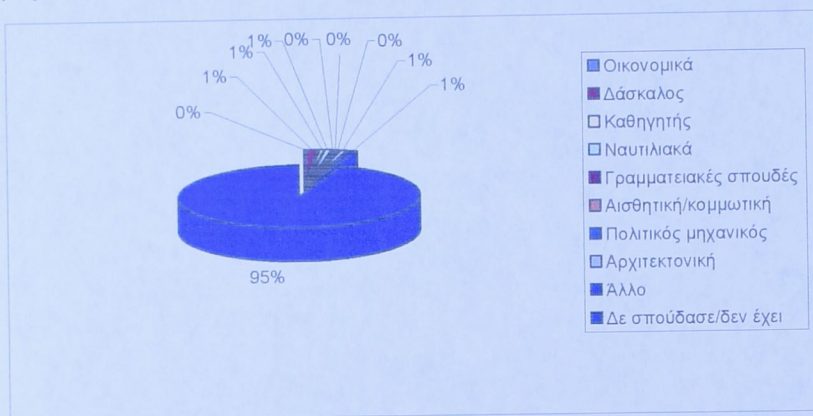
Το 2,3% των πρώτων υιών των ερωτηθέντων σπουδάζουν οικονομικά, το 2,7% διοίκηση επιχειρήσεων, το 1,7% δάσκαλοι, το 1,7% καθηγητές. Το 2,3% σπουδάζουν πληροφορική, το 0,3% ναυτιλιακά, όπως και το ίδιο ποσοστό γραμματειακές σπουδές και, επίσης, αισθητικοί-κομμωτικοί. Το 0,7% σπουδάζουν ευρωπαϊκές σπουδές, το 0,3% ξενοδοχειακά, το 1,3% ιατρική, το 0,7% πολιτικοί μηχανικοί, το 1% αρχιτεκτονική, το 2% μηχανολόγοι, το 1% ηλεκτρολόγοι, το 0,3% ψυχολογία και ένα άλλο 0,3% σπούδασαν διάφορα άλλα. Το 80,7% των πρώτων υιών των ερωτηθέντων δε σπούδασαν ή δεν υπάρχει πρώτος υιός.

Γράφημα 42: Ποσοστά σπουδών πρώτου αγοριού (n=58)

43. Σπουδές δευτέρου αγοριού

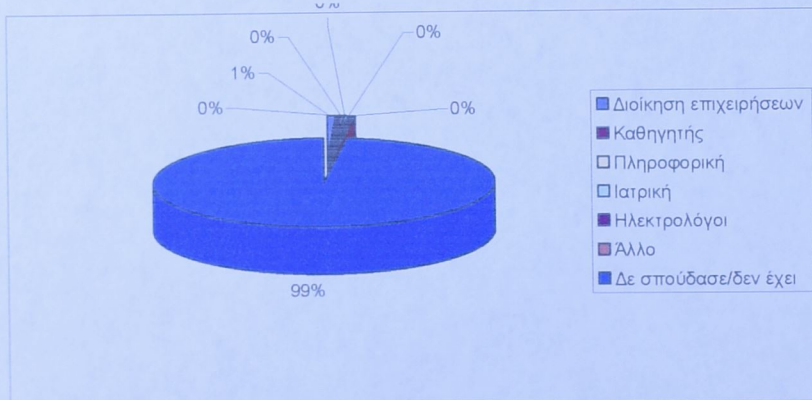
Το 0,3% των δευτέρων υιών των ερωτηθέντων σπούδασαν οικονομικά, το 1,3% δάσκαλοι, το 0,7% καθηγητές, το ίδιο ποσοστό ναυτιλιακά, το 0,3% γραμματειακές σπουδές, το ίδιο ποσοστό αισθητικοί-κομμωτικοί, όπως και πολιτικοί μηχανικοί, το 0,7% αρχιτέκτονες, το 1,3% διάφορα άλλα και το 94% δε σπούδασε ή δεν υπάρχει δεύτερος υιός.

Γράφημα 43: Ποσοστά σπουδών δευτέρου αγοριού (n=18)

44. Σπουδές τρίτου αγοριού

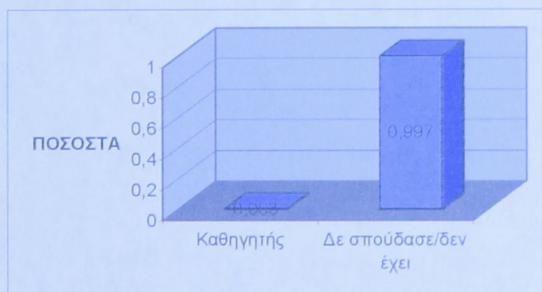
Το 0,7% των τρίτων υιών των ερωτηθέντων σπουδάζουν διοίκηση επιχειρήσεων, από 0,3% σπουδάζουν καθηγητής, πληροφορική, ιατρική, ηλεκτρολόγοι, και διάφορα άλλα. Το 97,7% δε σπούδασε ή δεν υπάρχει τρίτος υιός.

Γράφημα 44: Ποσοστά σπουδών τρίτου αγοριού (n=7)

45. Σπουδές πέμπτου αγοριού

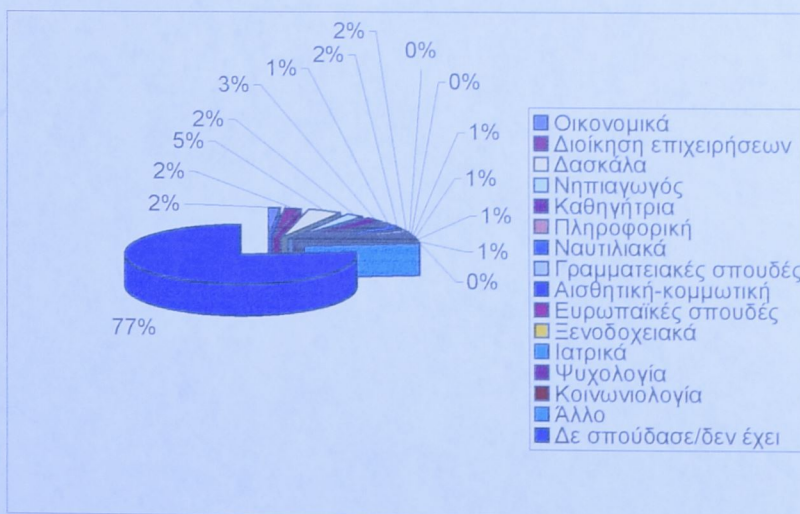
Το 0,3% των πέμπτων υιών των ερωτηθέντων σπούδασαν καθηγητές, ενώ το υπόλοιπο 99,7% δε σπούδασε ή δεν υπάρχει πέμπτος υιός.

Γράφημα 45: Ποσοστά σπουδών πέμπτου αγοριού (n=1)

46. Σπουδές πρώτου κοριτσιού

Το 1,7% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων σπούδασαν οικονομικά, το 2,3% διοίκηση επιχειρήσεων, το 4,7% δασκάλες, το 2,3% νηπιαγωγοί, το 3% καθηγήτριες, το 1% πληροφορική, το 2,3% ναυτιλιακά, το 1,7% γραμματειακές σπουδές, από 0,3% αισθητική-κομμωτική και ευρωπαϊκές σπουδές, το 1% ξενοδοχειακά, το 0,7% ιατρική, όπως και το ίδιο ποσοστό ψυχολογία, το 1% κοινωνιολογία, το 0,3% διάφορα άλλα και το 76,7% δε σπούδασαν ή δεν υπάρχει κορίτσι στην οικογένεια.

Γράφημα 46: Ποσοστά σπουδών πρώτου κοριτσιού (n=70)

47. Σπουδές δευτέρου κοριτσιού

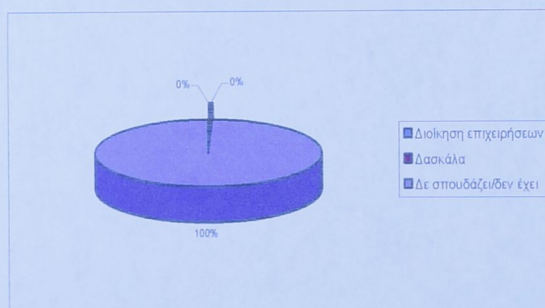
Το 1% των δευτέρων κοριτσιών των ερωτηθέντων σπουδάζουν δασκάλες, όπως και ένα άλλο 1% σπουδάζουν νηπιαγωγοί. Το 0,7% σπουδάζουν καθηγήτριες, το 0,3% πληροφορική και τι ίδιο ποσοστό γραμματειακές σπουδές. Ένα άλλο 0,3% σπουδάζουν διάφορα άλλα και το 96,3% δε σπούδασε ή δεν έχει δεύτερο κορίτσι ο ερωτούμενος.

Γράφημα 47: Ποσοστά σπουδών δευτέρου κοριτσιού (n=11)

48. Σπουδές τρίτου κοριτσιού

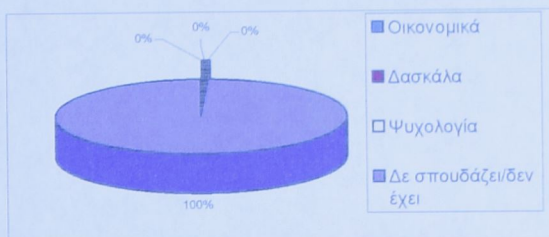
Το 0,3% σπουδάζουν διοίκηση επιχειρήσεων, όπως και το ίδιο ποσοστό σπουδάζουν δασκάλες. Το 99,3% δε σπουδάζουν ή δεν έχει τρίτο κορίτσι ο ερωτούμενος.

Γράφημα 48: Ποσοστά σπουδών τρίτου κοριτσιού (n=2)

49. Σπουδές τέταρτου κοριτσιού

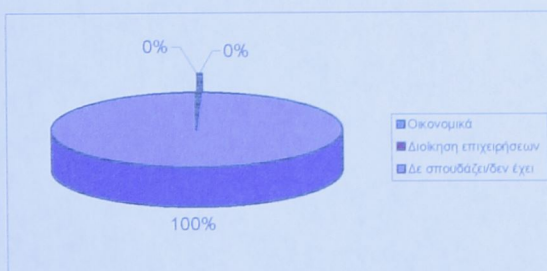
Το 0,3% των τρίτων κοριτσιών των ερωτηθέντων σπουδάζουν οικονομικά. Το ίδιο ποσοστό σπουδάζουν δασκάλες και, επίσης το ίδιο, ψυχολογία. Το 99% δε σπουδάζουν ή δεν έχουν τέταρτη κόρη οι ερωτηθέντες.

Γράφημα 49: Ποσοστά σπουδών τέταρτου κοριτσιού (n=3)

50. Σπουδές έκτου κοριτσιού

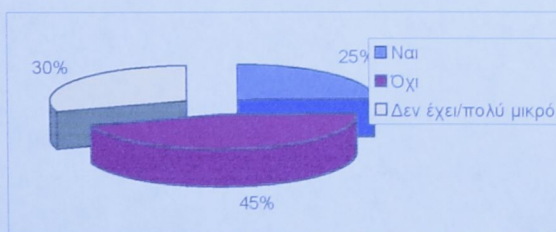
Το 0,3% των έκτων κοριτσιών των ερωτηθέντων σπουδάζουν οικονομικά, όπως και το ίδιο ποσοστό σπουδάζουν διοίκηση επιχειρήσεων. Το υπόλοιπο 99,3% δε σπουδάζει ή δεν έχει έκτη κόρη ο ερωτούμενος.

Γράφημα 50: Ποσοστά σπουδών έκτου κοριτσιού (n=2)

51. Εργάζεται ή όχι το πρώτο αγόρι

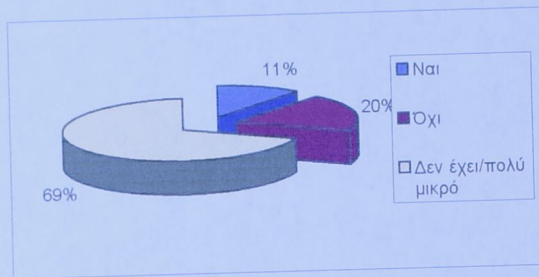
Το 24,7% του πρώτου υιού των ερωτηθέντων εργάζονται. Το 45,3% δεν εργάζονται και το υπόλοιπο 30% δεν υπάρχει πρώτος υιός ή είναι πολύ μικροί για να εργασθούν.

Γράφημα 51: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πρώτο αγόρι (n=210)

52. Εργάζεται ή όχι το δεύτερο αγόρι

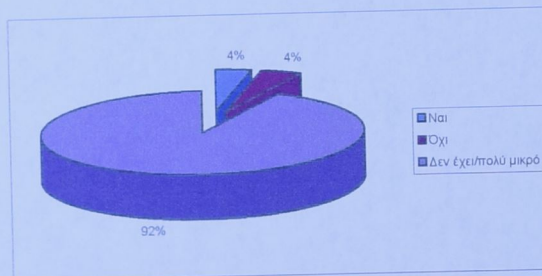
Το 11,3% των δευτέρων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται, ενώ το 19,7% δεν εργάζονται. Το υπόλοιπο 69% είτε δεν υπάρχει δεύτερο αγόρι είτε είναι πολύ μικρό για να εργασθούν.

Γράφημα 52: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το δεύτερο αγόρι (n=93)

53. Εργάζεται ή όχι το τρίτο αγόρι

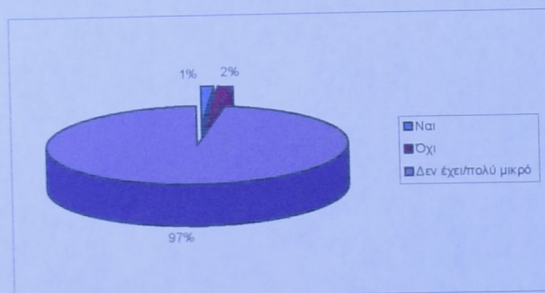
Το 3,7% των τρίτων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται και το 4% δεν εργάζονται. Το υπόλοιπο 92,3% είτε δεν υπάρχει τρίτο αγόρι, είτε είναι πολύ μικρό σε ηλικία για να εργασθούν.

Γράφημα 53: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το τρίτο αγόρι (n=23)

54. Εργάζεται ή όχι το τέταρτο αγόρι

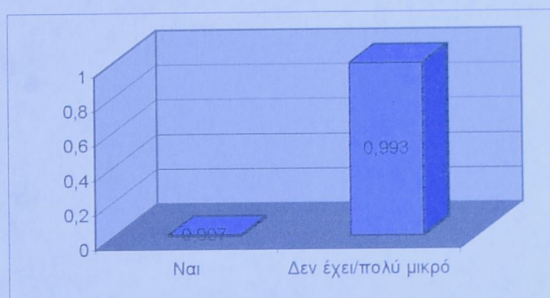
Το 1,3% των τετάρτων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται και το 1,7% δεν εργάζονται. Το υπόλοιπο 97% είτε δεν υπάρχει τέταρτο αγόρι, είτε είναι πολύ μικρό σε ηλικία για να εργασθούν.

Γράφημα 54: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το τέταρτο αγόρι (n=9)

55. Εργάζεται ή όχι το πέμπτο αγόρι

Το 0,7% των πέμπτων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται και το υπόλοιπο 99,3% είτε δεν υπάρχει πέμπτο αγόρι, είτε είναι πολύ μικρό για να εργασθεί.

Γράφημα 55: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πέμπτο αγόρι (n=2)

56. Εργάζεται ή όχι το έκτο αγόρι

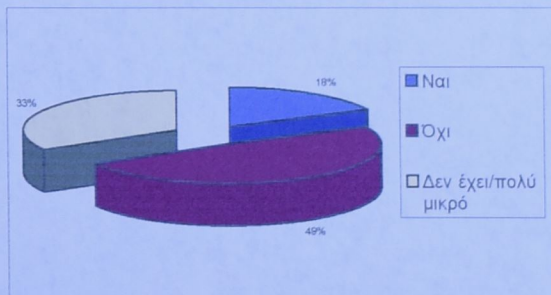
Το 0,3% των έκτων αγοριών εργάζονται. Το υπόλοιπο 99,7% είτε δεν υπάρχει έκτο αγόρι, είτε είναι πολύ μικρό για να εργάζεται.

Γράφημα 56: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το έκτο αγόρι (n=1)

57. Εργάζεται ή όχι το πρώτο κορίτσι

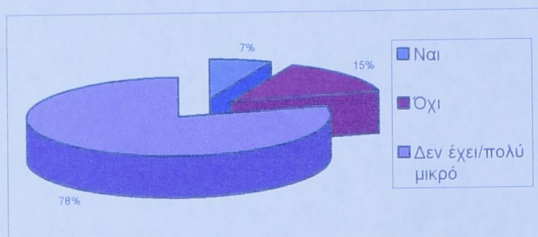
Το 17,7% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται. Το 49% δεν εργάζονται και το υπόλοιπο 33,3% δεν υπάρχει πρώτο κορίτσι ή είναι πολύ μικρές σε ηλικία για να εργάζονται.

Γράφημα 57: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πρώτο κορίτσι (n=200)

58. Εργάζεται ή όχι το δεύτερο κορίτσι

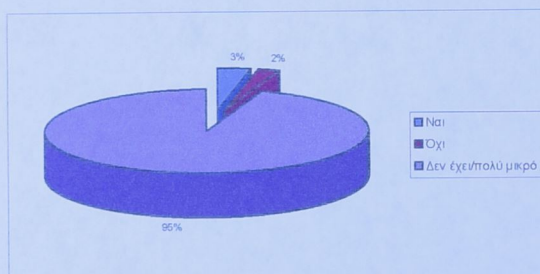
Το 6,7% των δευτέρων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται, το 14,7% δεν εργάζονται, ενώ το υπόλοιπο 78,7% δεν υπάρχει πρώτο κορίτσι ή είναι πολύ μικρές σε ηλικία για να εργάζονται.

Γράφημα 58: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το δεύτερο κορίτσι (n=64)

59. Εργάζεται ή όχι το τρίτο κορίτσι

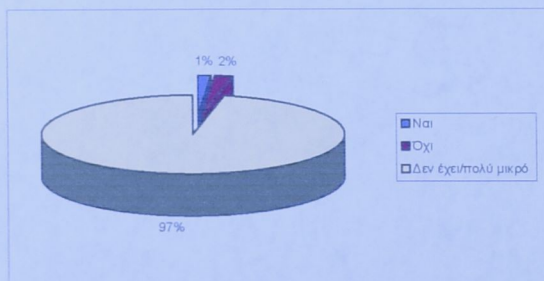
Το 3,3% των τρίτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται. Το 2,3% δεν εργάζονται και το υπόλοιπο 94,3% δεν υπάρχει τρίτο κορίτσι ή είναι πολύ μικρές σε ηλικία για να εργασθούν.

Γράφημα 59: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το τρίτο κορίτσι (n=17)

60. Εργάζεται ή όχι το τέταρτο κορίτσι

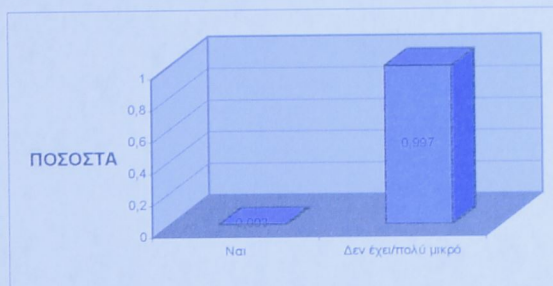
Το 1,3% των τετάρτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται. Το 2% δεν εργάζονται, ενώ το υπόλοιπο 96,7% δεν υπάρχει τέταρτο κορίτσι ή είναι πολύ μικρές για να εργασθούν.

Γράφημα 60: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το τέταρτο κορίτσι (n=10)

61. Εργάζεται ή όχι το πέμπτο κορίτσι

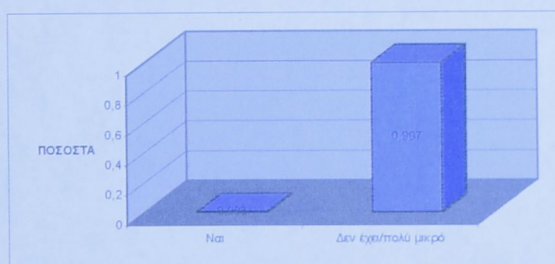
Το 0,3% των πέμπτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται, ενώ το υπόλοιπο 99,7% δεν υπάρχει πέμπτο κορίτσι ή είναι πολύ μικρής ηλικίας για να εργασθούν.

Γράφημα 61: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το πέμπτο κορίτσι (n=1)

62. Εργάζεται ή όχι το έκτο κορίτσι

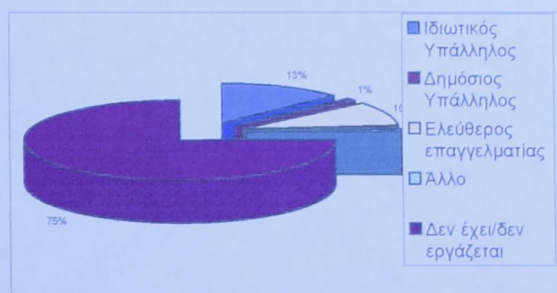
Το 0,3% των έκτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται. Το υπόλοιπο 99,7% δεν υπάρχει έκτο κορίτσι ή είναι πολύ μικρές για να εργασθούν.

Γράφημα 62: Ποσοστά για το αν εργάζεται ή όχι το έκτο κορίτσι (n=1)

63. Είδος εργασίας πρώτου αγοριού

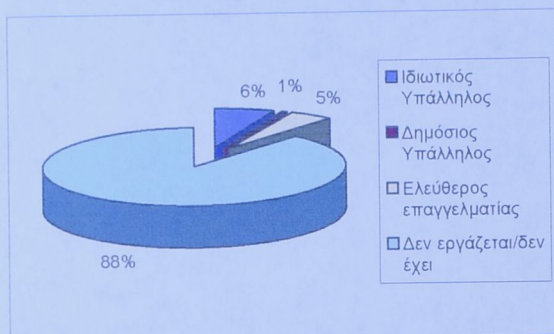
Το 12,7% των πρώτων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 1,3% ως δημόσιοι υπάλληλοι, το 9,7% ως ελεύθεροι επαγγελματίες, το 1% κάνουν κάποια άλλη εργασία και το 75,3% δεν εργάζονται ή δεν έχει υιό ο ερωτούμενος.

Γράφημα 63: Ποσοστά για το είδος εργασίας πρώτου αγοριού (n=74)

64. Είδος εργασίας δευτέρου αγοριού

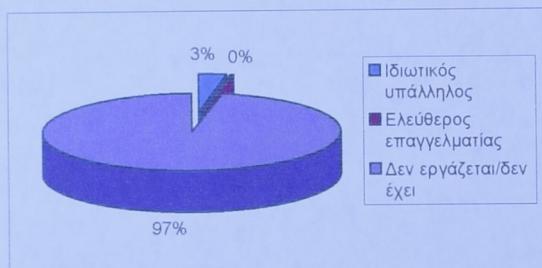
Το 6,3% Εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 0,7% ως δημόσιοι υπάλληλοι, το 4,7% ως ελεύθεροι επαγγελματίες και το 88,3% δεν εργάζονται ή δεν υπάρχει δεύτερο αγόρι.

Γράφημα 64: Ποσοστά για το είδος εργασίας δευτέρου αγοριού (n=35)

65. Είδος εργασίας τρίτου αγοριού

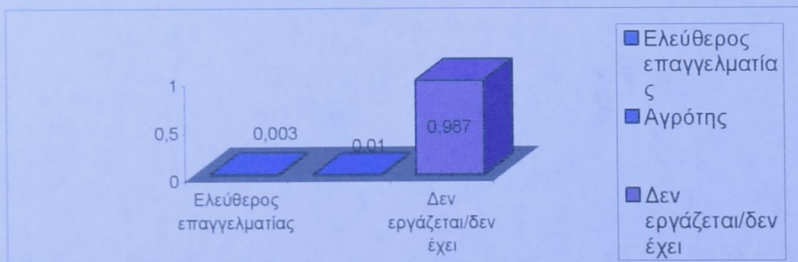
Το 3% των τρίτων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 0,3% ως ελεύθεροι επαγγελματίες και το 96,7% δεν εργάζονται ή δεν υπάρχει τρίτος υιός.

Γράφημα 65: Ποσοστά για το είδος εργασίας τρίτου αγοριού (n=10)

66. Είδος εργασίας τετάρτου αγοριού

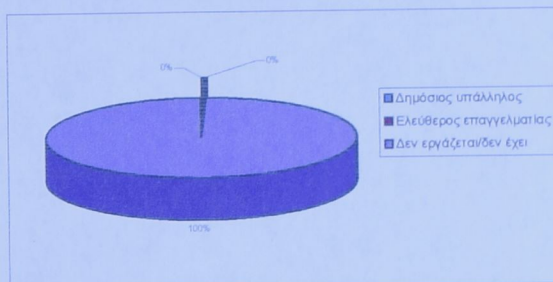
Το 1% εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, το 0,3% ως αγρότες και το 98,7% δεν εργάζονται ή δεν υπάρχει τέταρτος υιός.

Γράφημα 66: Ποσοστά για το είδος εργασίας τετάρτου αγοριού (n=4)

67. Είδος εργασίας πέμπτου αγοριού

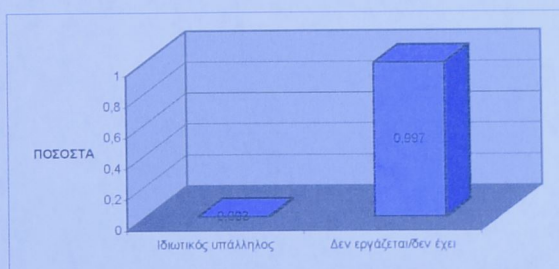
Το 0,3% εργάζονται ως δημόσιοι υπάλληλοι και με το ίδιο ποσοστό εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Το υπόλοιπο 99,3% δεν εργάζονται ή δεν έχουν πέμπτο υιό οι ερωτούμενοι.

Γράφημα 67: Ποσοστά για το είδος εργασίας πέμπτου αγοριού (n=2)

68. Είδος εργασίας έκτου αγοριού

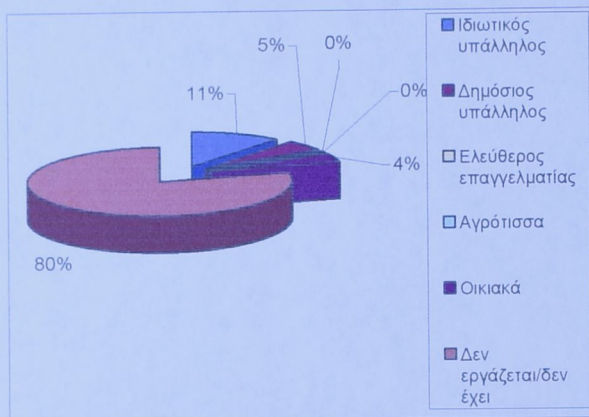
Το 0,3% εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι και το υπόλοιπο 99,7% δεν εργάζονται ή δεν έχει έκτο αγόρι ο ερωτούμενος.

Γράφημα 68: Ποσοστά για το είδος εργασίας έκτου αγοριού (n=1)

69. Είδος εργασίας πρώτου κοριτσιού

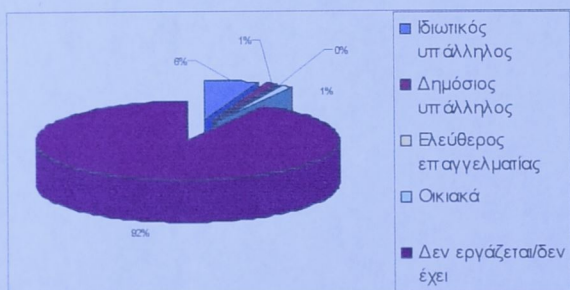
Το 11% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 5,3% ως δημόσιοι υπάλληλοι, Το 0,3% ως ελεύθεροι επαγγελματίες και το ίδιο ποσοστό ως αγρότισσες. Το 4,3% είναι οικοκυρές και το υπόλοιπο 78,% δεν εργάζονται ή δεν έχουν κόρη οι ερωτούμενοι.

Γράφημα 69: Ποσοστά για το είδος εργασίας πρώτου κοριτσιού (n=64)

70. Είδος εργασίας δευτέρου κοριτσιού

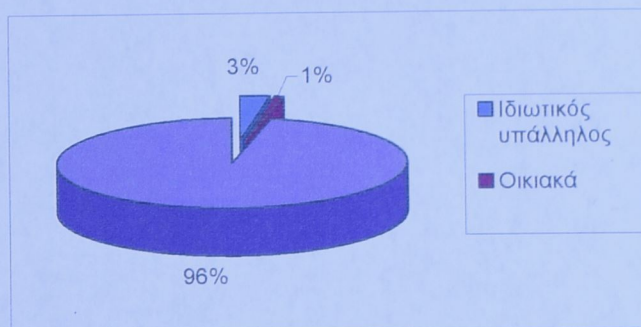
Το 5,7% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 1,3% δημόσιοι υπάλληλοι, το 0,3% ελεύθεροι επαγγελματίες, το 1% οικοκυρές και το υπόλοιπο 91,7% δεν εργάζονται ή δεν έχουν δεύτερη κόρη οι ερωτούμενοι.

Γράφημα 70: Ποσοστά για το είδος εργασίας δευτέρου κοριτσιού (n=25)

71. Είδος εργασίας τρίτου κοριτσιού

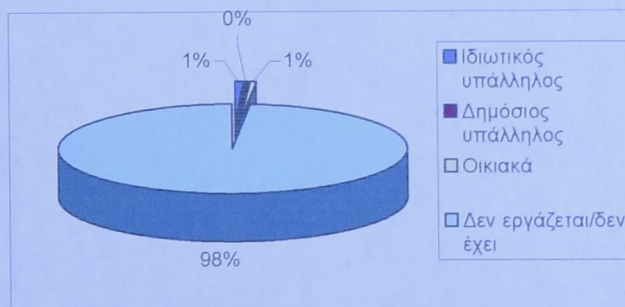
Το 2,7% των τρίτων κοριτσιών των ερωτηθέντων εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 1% είναι οικοκυρές και το υπόλοιπο 96,3% δεν εργάζονται ή δεν έχει τρίτο κορίτσι ο ερωτούμενος.

Γράφημα 71: Ποσοστά για το είδος εργασίας τρίτου κοριτσιού (n=11)

72. Είδος εργασίας τετάρτου κοριτσιού

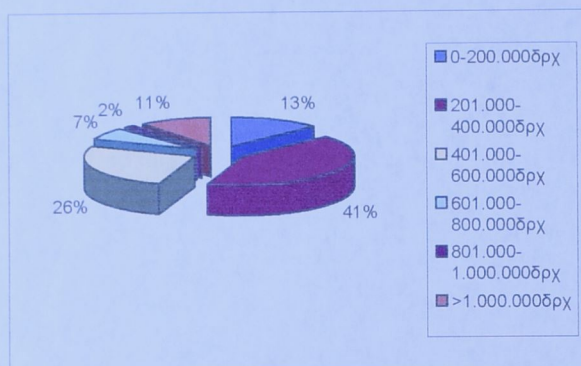
Το 0,7% εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 0,3% ως δημόσιοι υπάλληλοι, το 0,7% είναι οικοκυρές και το υπόλοιπο 98,3% δεν εργάζονται ή δεν έχει τέταρτη κόρη ο ερωτούμενος.

Γράφημα 72: Ποσοστά για το είδος εργασίας τετάρτου κοριτσιού (n=5)

73. Οικογενειακό εισόδημα

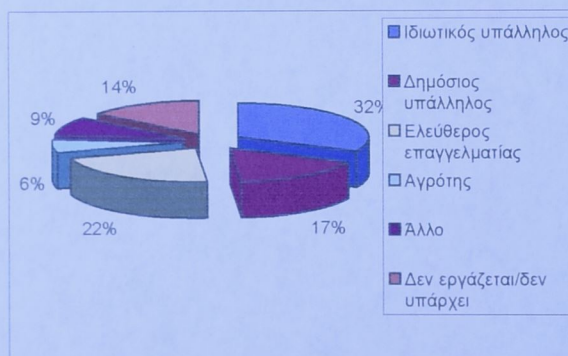
Το 13,4% των ερωτηθέντων έχουν οικογενειακό μισθό 0-200.000 δρχ., το 42% μεταξύ 201.000-400.000 δρχ., το 25,8% μεταξύ 401.000-600.000 δρχ., το 6,6% 601.000-800.000 δρχ., το 1,6% 801.000-1.000.000 δρχ. και το υπόλοιπο 10,6% παίρνουν πάνω από 1.000.000.

Γράφημα 73: Ποσοστά για το οικογενειακό εισόδημα (n=268)

74. Επάγγελμα ανδρός οικογένειας

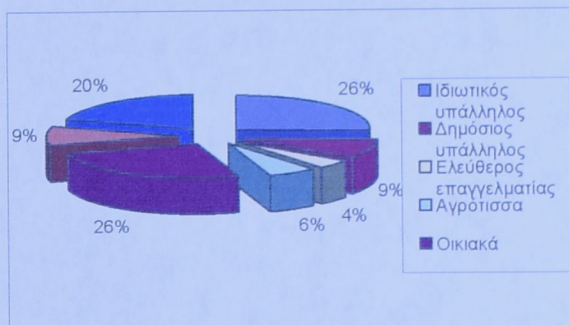
Το 32% των ανδρών είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 16,7% δημόσιοι υπάλληλοι, το 21,7% ελεύθεροι επαγγελματίες, το 6,3% αγρότες, το 9% διάφορα άλλα και το υπόλοιπο 14,3% ή δεν υπάρχει άνδρας στο σπίτι ή δεν εργάζεται.

Γράφημα 74: Ποσοστά για το επάγγελμα ανδρός οικογένειας (n=257)

75. Επάγγελμα γυναικός οικογένειας

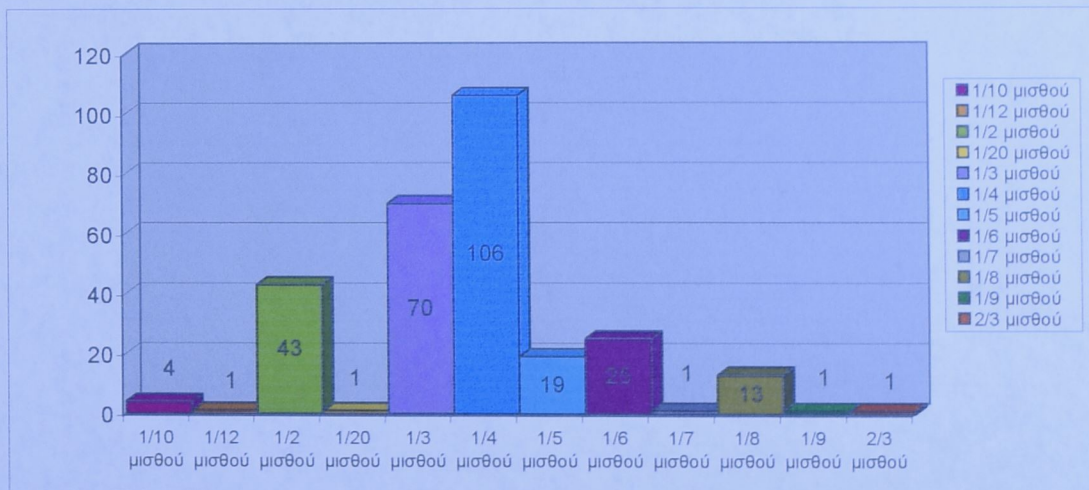
Το 25,7% των γυναικών είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 9,3% δημόσιοι υπάλληλοι, το 4,3% ελεύθεροι επαγγελματίες, το 5,7% αγρότισσες, το 25,7% οικοκυρές και το 9,3% κάνουν διάφορα άλλα επαγγέλματα. Στο υπόλοιπο 20% δεν υπάρχει γυναίκα.

Γράφημα 75: Ποσοστά για το επάγγελμα γυναικός οικογένειας (n=240)

76. Δαπάνη για φαγητό

Τα 4 άτομα από τους ερωτηθέντες ξοδεύουν το 1/10 του μισθού τους για φαγητό, 1 άτομο το 1/12, 43 άτομα 1/2 του μισθού, 1 άτομο το 1/20, 70 άτομα το 1/3, 106 άτομα το 1/4, 19 άτομα το 1/5, 25 άτομα το 1/6, 1 άτομο το 1/7, 13 άτομα το 1/8, 1 άτομο 1/9 και άλλο 1 άτομο τα 2/3 του μισθού. Τα 15 άτομα που υπολείπονται δεν έχουν έξοδα για φαγητό¹².

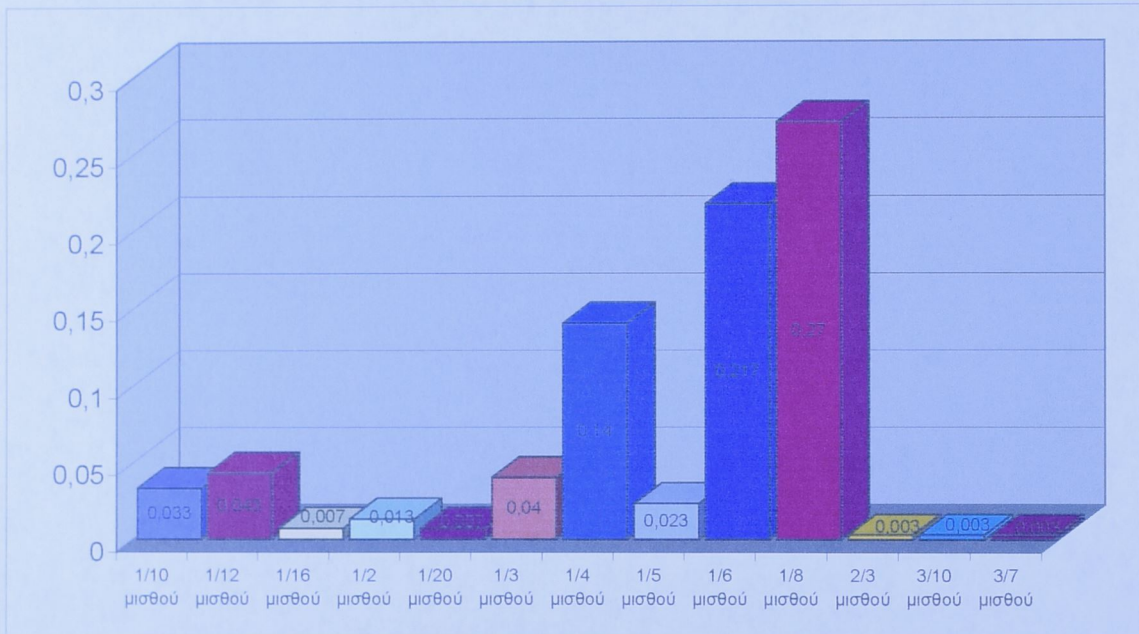

Γράφημα 76: Ποσοστά για δαπάνη φαγητού (n=300)

¹² Και στις επόμενες κατηγορίες εξόδων, υπάρχουν άτομα τα οποία δε δαπανούν καθόλου για το συγκεκριμένο έξοδο. Για παράδειγμα ένας φοιτητής που σπουδάζει στην Κύπρο δεν έχει έξοδα για φαγητό, γιατί το παίρνει από το σπίτι του. Γι' αυτό, λοιπόν, στις επόμενες κατηγορίες εξόδων, για να μη γίνεται κάθε φορά αναφορά, είναι τέτοιες περιπτώσεις.

77. Δαπάνη για ενδυμασία

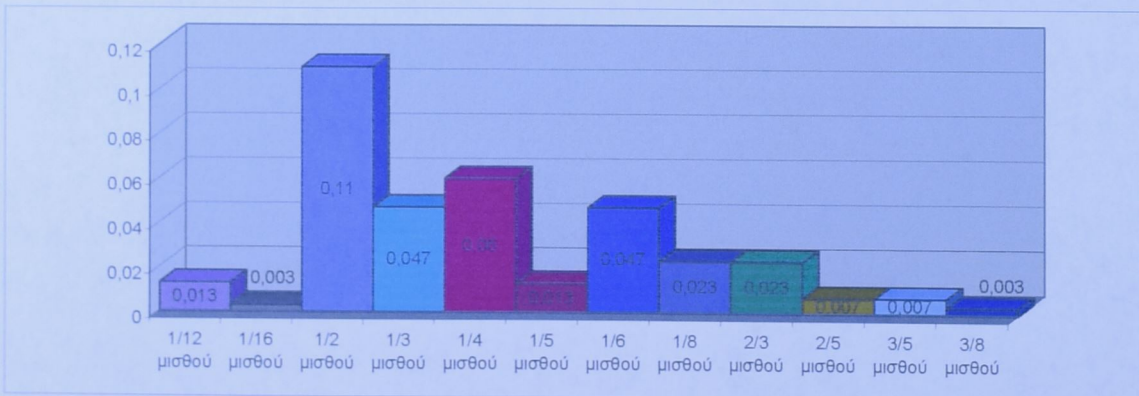
Το 0,033 των ερωτηθέντων ξοδεύουν το 1/10 του μισθού τους για ενδυμασία των ίδιων και της οικογένειάς τους, το 0,043 δίνουν το 1/12, το 0,007 δίνουν το 1/16, το 0,013 το 1/2, το 0,007 το 1/20, το 0,04 το 1/3, το 0,14 το 1/4, το 0,023 το 1/5. Ένα άλλο 0,217 των ερωτηθέντων ξοδεύουν το 1/6, το 0,27 το 1/8, το 0,003 δίνουν από 2/3, 3/10 και μία άλλη ομάδα τα 3/7 του μισθού τους.

Γράφημα 77: Ποσοστά για δαπάνη ενδυμασίας (n=300)

78. Δαπάνη για σπουδές

Το 0,013 των ερωτηθέντων ξοδεύουν το 1/12 του μισθού τους για ενδυμασία, το 0,003 το 1/16, το 0,11 το 1/2, το 0,047 το 1/3, το 0,06 το 1/4, το 0,06 το 1/4, το 0,013 το 1/5, το 0,047 το 1/6, το 0,023 από 1/8 και 2/3. Ένα άλλο 0,007 ξοδεύουν από 2/5 και το ίδιο ποσοστό τα 3/5. Ένα τελευταίο 0,003 ξοδεύουν τα 3/8 του μισθού τους.

Γράφημα 78: Ποσοστά για δαπάνη σπουδών (n=300)

79. Δαπάνη για διασκέδαση

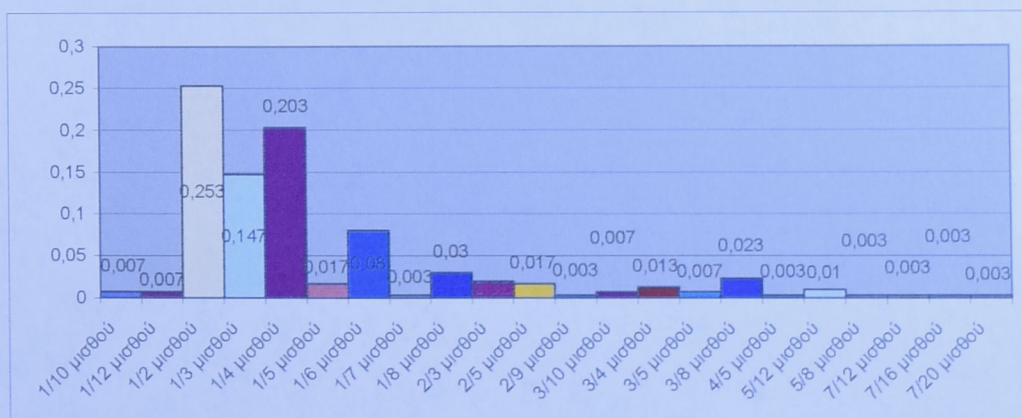
Το 0,007 των ερωτηθέντων ξοδεύουν το 1/10 του μισθού τους για τη διασκέδαση αυτών και της οικογένειάς τους. Το ίδιο ποσοστό ξοδεύει το 1/12 του μισθού τους και τα 3/10. Το 0,253 των ερωτηθέντων ξοδεύουν το 1/2, το 0,147 το 1/3, το 0,203 το 1/4, το 0,017 το 1/5, το 0,08 το 1/6, το 0,003 το 1/7, το 0,03 το 1/8, το 0,02 τα 2/3, το 0,017 τα 2/5 και το 0,003 τα 2/9.

Γράφημα 79: Ποσοστά για δαπάνη διασκέδασης (n=300)

80. Δαπάνη για άλλα έξοδα

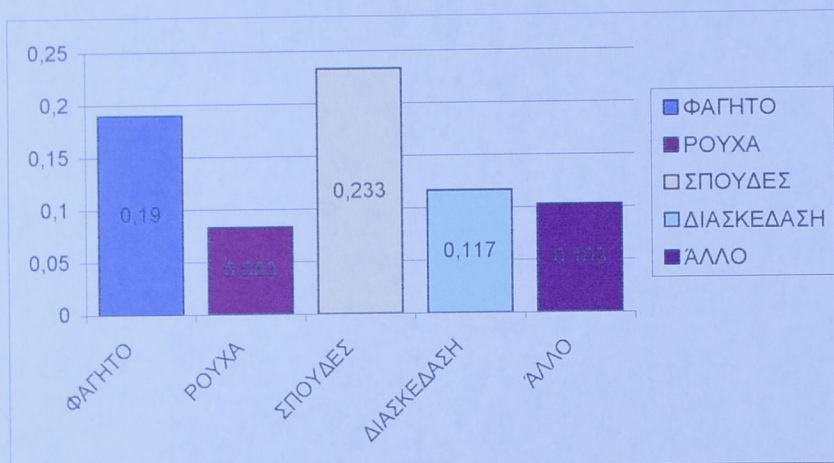
Για τα διάφορα άλλα έξοδα της οικογένειας των ερωτηθέντων παρουσιάζεται μία ποικιλία μικρών ποσοστών που ξοδεύονται.

Γράφημα 80: Ποσοστά για δαπάνη άλλων εξόδων (n=300)

81. Έξοδα που τα παιδιά των ερωτηθέντων θεωρούν πιο αναγκαία

Το 19% των παιδιών των ερωτηθέντων θεωρούν πιο σημαντικό έξοδο το φαγητό, το 8,3% τα ρούχα, το 23,2% τις σπουδές, το 11,7% τη διασκέδαση και το 10,3% διάφορα άλλα.

Γράφημα 81: Ποσοστά για έξοδα που τα παιδιά των ερωτηθέντων θεωρούν πιο αναγκαία (n=218)

4.3.2. Σχολιασμός

Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, δηλαδή το 42% έχει φτάσει μέχρι τη μέση εκπαίδευση. Ακολουθεί η στοιχειώδης εκπαίδευση, με ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 26% κι αυτό μπορεί να δικαιολογηθεί γιατί τα περισσότερα άτομα που έχουν ερωτηθεί είναι ηλικίας 36 έως 55. Και δικαιολογείται γιατί τα άτομα αυτά είναι άτομα που έζησαν σε μία περίοδο φτώχειας και πολέμου, όπου δεν είχαν τη δυνατότητα να σπουδάσουν. Για παρόμοιο λόγο αυτοί που έχουν κάνει μεταπτυχιακά αντιπροσωπεύουν το 3%. Ο θεσμός του μεταπτυχιακού έχει αναπτυχθεί στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια, γι' αυτό και οι περισσότεροι της μέσης ηλικίας, σε συνδυασμό με τα πιο πάνω δεν έκαναν επιπλέον σπουδές.

Τόπος διαμονής

Τα πιο μεγάλα ποσοστά των ερωτηθέντων αντιπροσωπεύουν τη Λεμεσό (43,3%) και τη Λευκωσία (30,7%) κι αυτό, γιατί η επιλογή των ερωτηθέντων έγινε με βάση τον πληθυσμό της κάθε πόλης. Οι πόλεις με τους πιο λίγους κατοίκους έχουν και τα πιο λίγα ερωτηματολόγια.

Χρόνια διαμονής

Το 42% των ερωτηθέντων μένουν στη συγκεκριμένη περιοχή για 21 έως 30 χρόνια. Αυτή η διάρκεια παραμονής των ερωτηθέντων εξηγείται με το γεγονός ότι οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες είναι πρόσφυγες του πολέμου (1974) και έμειναν στα σημερινά σπίτια τους για τα τελευταία 29 χρόνια. Για τον ίδιο λόγο μένουν στη συγκεκριμένη περιοχή από 71-80 χρόνια το λιγότερο ποσοστό των ερωτηθέντων (0,3%).

Οικογενειακή κατάσταση

Το 70% των ερωτηθέντων είναι παντρεμένοι, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 4,3% είναι διαζευγμένοι. Στην κυπριακή κοινωνία τα άτομα παντρεύονται σε μικρές ηλικίες σε σχέση με άλλες χώρες και ιδιαίτερα με την Ελλάδα. Γι' αυτό και οι ερωτηθέντες επειδή είχαν από ένα συγκεκριμένο όριο και πάνω (οι περισσότεροι), είναι παντρεμένοι.

Έχει/ δεν έχει παιδιά

Το 78% των ερωτηθέντων έχουν παιδιά κι αυτό γιατί και πάλι είναι μιας συγκεκριμένης ηλικίας τα άτομα αυτά όπου έχουν οικογένεια.

Αριθμός παιδιών

Το 28,7% των ερωτηθέντων έχουν δύο παιδιά. Φαίνεται ότι για περισσότερα παιδιά μειώνονται τα ποσοστά, ενώ σε παλαιότερες εποχές πολλές οικογένειες είχαν από 6

παιδιά και άνω. Κι αυτό γιατί ο κόσμος άρχισε να μορφώνεται και να σκέφτεται σοβαρότερα το θέμα της ανατροφής των παιδιών. Επίσης, οι γυναίκες, όπως και σε άλλες χώρες προσπαθούν όχι μόνο για το μητρικό και συζυγικό τους ρόλο, αλλά και για μία επιτυχημένη καριέρα.

Ηλικία που έφυγε ο πρώτος υιός του ερωτηθέντος από το σπίτι

Εδώ το 68,4% είναι το σύνολο των πρώτων υιών των ερωτηθέντων που δεν έφυγαν από το σπίτι σε συνδυασμό και με αυτούς που δεν έχουν υιό στην οικογένεια τους¹³. Το μεγαλύτερο ποσοστό έφυγε σε ηλικία μεταξύ των 18-21, με κυριότερο λόγο, όπως θα αναφερθεί και πιο κάτω, λόγω σπουδών, αλλά και λόγω γάμου. Επίσης, το 3% έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18. Ο λόγος στην πλειονότητα των περιπτώσεων αυτών είναι για να μείνουν με κάποιο συγγενή, ή με έναν από τους γονείς τους, αφού προέρχονται από διαλυμένες οικογένειες.

Ηλικία που έφυγαν οι υπόλοιποι υιοί του ερωτηθέντος από το σπίτι

Και για τους υπόλοιπους υιούς της οικογένειας του ερωτηθέντος, ισχύουν τα ίδια με τον πρώτο υιό, αλλά με διαφορετικά ποσοστά. Δηλαδή, οι περισσότεροι φεύγουν σε ηλικία μεταξύ 18-21 με κυριότερο λόγο τις σπουδές και το γάμο. Ενώ λιγότεροι, φεύγουν σε μεγαλύτερες ηλικίες. Όσο αυξάνεται η ηλικία, τόσο πιο μικρό γίνεται το ποσοστό.

Ηλικία που έφυγαν οι κόρες του ερωτηθέντος από το σπίτι

Δε γίνεται αναφορά για το κάθε κορίτσι ξεχωριστά, γιατί οι περισσότερες από όσες έφυγαν από το πατρικό τους σπίτι, έφυγαν σε ηλικία μεταξύ των 18 με 21, όπως και τα αγόρια. Μετά από αυτό το όριο, όσο αυξάνεται η ηλικία των κοριτσιών, τόσο λιγότερες φεύγουν. Αυτό δε σημαίνει ότι όσο μεγαλώνουν τόσο πιο πολύ μένουν με τους γονείς τους, αλλά έχουν φύγει σε μικρότερες ηλικίες.

Λόγος που έφυγε το πρώτο αγόρι του ερωτηθέντος από το σπίτι¹⁴

Ο κυριότερος λόγος που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι είναι οι σπουδές είτε στο εσωτερικό, είτε στο εξωτερικό, με αντίστοιχα ποσοστά 5,3% και 9,3%. Ο επόμενος κύριος λόγος που φεύγουν από το σπίτι είναι γιατί παντρεύτηκαν με ποσοστό 11,7%. Λιγότερο συχνόι λόγοι είναι οικονομικοί και για να μείνουν μόνοι έχοντας τη δικιά τους ανεξαρτησία. Από αυτά, όπως και από τα επόμενα που θα ακολουθήσουν, φαίνεται ότι ακόμη η Κύπρος δεν έχει ακολουθήσει την Ελλάδα ή άλλες ευρωπαϊκές

¹³ Αυτό θα ισχύει για όλες τις περιπτώσεις των παιδιών που έφυγαν από το σπίτι, είτε κοριτσιών είτε αγοριών. Δηλαδή ένα ποσοστό, το οποίο όχι για κάποιο συγκεκριμένο λόγο είναι και το μεγαλύτερο, αντιπροσωπεύει τους ερωτηθέντες που δεν έχουν το συγκεκριμένο γιο ή κόρη αναλόγως σε κάθε περίπτωση, ή κι μπορεί να μην έχει φύγει από το σπίτι, γιατί για παράδειγμα είναι πολύ μικρής ηλικίας.

¹⁴ Κι εδώ πάλι θα ισχύει το προηγούμενο. Δηλαδή, τα μεγαλύτερα ποσοστά είτε δεν έχουν το συγκεκριμένο παιδί, ή κι αν το έχουν, το παιδί δεν έφυγε από το σπίτι. Γι' αυτές τις περιπτώσεις δε θα γίνεται ειδική αναφορά.

χώρες που οι νέοι φεύγουν από τα σπίτια τους για οικονομικούς λόγους, είτε αποζητώντας την ελευθερία τους. Επίσης, αυτό συμβαίνει γιατί, λόγω του ότι πρόκειται για μία κλειστή κοινωνία, αυτοί που φεύγουν από τις οικογένειες τους χωρίς να παντρευτούν ή όχι για σπουδές, αντιμετωπίζονται από πολλούς αρνητικά. Ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξεως του 0,3% είναι αγνοούμενοι από το 1974.

Λόγοι που έφυγαν τα υπόλοιπα αγόρια του ερωτηθέντος από το σπίτι

Με διαφορετικά ποσοστά, αλλά με την ίδια σειρά εμφανίζονται οι λόγοι που έφυγαν από τα σπίτια τους οι υπόλοιποι υιοί της οικογένειας. Μερικοί από αυτούς, αλλά σε πολύ μικρά ποσοστά, έφυγαν για να μείνουν με κάποιο συγγενή ή φίλο/η, ή μένουν ακόμη στο σπίτι αλλά συντηρούνται μόνοι.

Λόγοι που έφυγαν οι κόρες του ερωτηθέντος από το σπίτι

Το 15% των πρώτων κοριτσιών των ερωτηθέντων έφυγαν από το σπίτι γιατί παντρεύτηκαν, ενώ το 15,6% έφυγαν για σπουδές είτε στο εσωτερικό, είτε στο εξωτερικό. Το λιγότερο ποσοστό έφυγαν για να μείνουν μόνες (0,3%), κι αυτό γιατί για τα κορίτσια είναι ακόμη πιο δύσκολο να μείνουν μόνες. Το ίδιο συμβαίνει και για τα υπόλοιπα κορίτσια, αλλά με διαφορετικά ποσοστά.

Σπουδές παιδιών των ερωτηθέντων

Εδώ, να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών στο σύνολο τους, αγοριών και κοριτσιών, σπουδάζουν οικονομικά, διοίκηση επιχειρήσεων, δάσκαλοι, καθηγητές και νηπιαγωγοί τα κορίτσια. Αυτό συμβαίνει λόγω της αντίληψης που έχουν οι Κύπριοι γι' αυτούς τους κλάδους. Τους δασκάλους και τους καθηγητές τους έχουν σε πολύ υψηλή θέση στην κοινωνία από τα πολύ παλαιά χρόνια. Εν τούτοις δεν παραλείπονται άλλες σπουδές όπως ναυτιλιακά, πληροφορική, μηχανολογία και άλλα.

Εργάζονται ή όχι οι υιοί των ερωτηθέντων

Ένα μεγάλο ποσοστό των υιών των ερωτηθέντων εργάζονται, αλλά ακόμη πιο μεγάλο δεν εργάζονται. Αν είναι μεγάλοι και έχουν τελειώσει με τις σπουδές και το στρατό, τότε εργάζονται. Οι περισσότεροι φοιτητές δεν εργάζονται.

Εργάζονται ή όχι οι κόρες των ερωτηθέντων

Το ίδιο ισχύει και για τις κόρες των ερωτηθέντων. Ένα ποσοστό από αυτές εργάζονται και είναι κυρίως αυτές που είναι παντρεμένες ή έχουν τελειώσει με τις σπουδές τους, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό δεν εργάζονται.

Είδος εργασίας πρώτου αγοριού

Το μεγαλύτερο ποσοστό (12,7%) των πρώτων υιών των ερωτηθέντων εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι, ενώ το 1,3% ως δημόσιοι υπάλληλοι. Αν και οι εργασίες στο δημόσιο προτιμούνται, εντούτοις παρατηρείται πολύ πιο μεγάλο ποσοστό στον ιδιωτικό τομέα. Αυτό, ίσως να συμβαίνει γιατί απαιτούνται πιο πολλές γνώσεις, κάποιο πτυχίο και γενικώς γιατί είναι πιο δύσκολο να εργασθείς ως δημόσιος υπάλληλος. Ένα πολύ σημαντικό ποσοστό εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Το 1% που αναφέρεται σε αυτούς που κάνουν κάποια άλλη εργασία, εννοούνται για παράδειγμα προπονητές, ποδοσφαιριστές και διάφορα άλλα τέτοια.

Είδος εργασίας υπολοίπων υιών των ερωτηθέντων

Τα ίδια ισχύουν και για τους υπόλοιπους με επιπλέον εμφάνιση του επαγγέλματος του αγρότη στον τέταρτο υιό. Δεν έχει σημασία ότι είναι στο τέταρτο αγόρι που εμφανίζεται, αλλά είναι τυχαίο. Στα χωριά, σε μερικές οικογένειες όπου οι γονείς είναι αγρότες τα παιδιά κάποιες φορές τους ακολουθούνε. Όμως, αυτές οι περιπτώσεις είναι μεμονωμένες.

Είδος εργασίας των κοριτσιών των ερωτηθέντων

Τα κορίτσια παρουσιάζουν κι αυτά τα μεγαλύτερα ποσοστά στον ιδιωτικό τομέα, ενώ ακολουθεί ο δημόσιος και μετά ένα αξιοσημείωτο ποσοστό εμφανίζονται ως οικοκυρές. Οικοκυρές είναι κυρίως οι γυναίκες μέσης ηλικίας, αφού όσο πάει μειώνονται οι γυναίκες αυτές.

Οικογενειακό εισόδημα

Οι περισσότερες οικογένειες, με ποσοστό 42%, έχουν εισόδημα μεταξύ 201.000-400.000 δρχ. Ένα άλλο 25% παίρνουν 401.000-600.00. Γενικά, η Κύπρος είναι μία χώρα μέσων καταστάσεων, χωρίς να υπάρχει ο υπερβολικά φτωχός, όπως στην Ελλάδα.

Επάγγελμα ανδρός οικογένειας

Όπως και τα αγόρια της οικογένειας, έτσι και οι πατεράδες, εργάζονται οι περισσότεροι στον ιδιωτικό τομέα. Μετά ακολουθούνε οι ελεύθεροι επαγγελματίες, όπου σε πολλές περιπτώσεις πρόκειται για οικογενειακές επιχειρήσεις. Πιο λίγοι εργάζονται στο δημόσιο και αγροτικό τομέα.

Επάγγελμα γυναίκας οικογένειας

Οι περισσότερες γυναίκες είναι οικοκυρές (25%). Δηλαδή μία στις τέσσερις γυναίκες ασχολούνται αποκλειστικά με το σπίτι και την οικογένεια τους. Όπως προαναφέρθηκε είναι γυναίκες μίας μεσαίας ή και μεγαλύτερης ηλικίας, όπου οι σύζυγοι τους σε πολλές περιπτώσεις δε δεχόντουσαν να εργασθούν.

4.4. ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

Πίνακας 39: Φύλο ερωτηθέντος συσχετιζόμενο με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Συνολικό μηνιαίο εισόδημα ερωτηθέντος	53,855	0,046	Δεν είναι σημαντικό

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι μεταξύ φύλου και συνολικού οικογενειακού εισοδήματος δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Το p-value είναι μικρότερο του 0,05, αλλά η διαφορά είναι πολύ μικρή. Άρα το φύλο του ερωτηθέντος δεν επηρεάζει το συνολικό μηνιαίο εισόδημα κατά πολύ.

Έχουμε γίνει κι άλλες συγκρίσεις του φύλου με άλλες μεταβλητές, αλλά δεν υπάρχει συσχέτιση, αφού το p-value ήτανε κατά πολύ μεγαλύτερο του 0,05. Αυτές είναι το μορφωτικό επίπεδο του ερωτηθέντος, η οικογενειακή κατάσταση και το αν έχει παιδιά ή όχι. Δηλαδή, το φύλο δεν είναι ένας παράγοντας που θα επηρεάσει τη μόρφωση, την οικογενειακή κατάσταση και το αν θα αποκτήσει παιδιά ο ερωτούμενος.

Πίνακας 40: Ηλικία ερωτηθέντος συσχετιζόμενη με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Μορφωτικό επίπεδο	169,185	0,000	Είναι σημαντικό
Οικογενειακή κατάσταση	202,002	0,000	Είναι σημαντικό
Έχει παιδιά ή όχι	151,020	0,000	Είναι σημαντικό
Αριθμός παιδιών	115,321	0,000	Είναι σημαντικό
Συνολικό μηνιαίο εισόδημα ερωτηθέντος	277,197	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ ηλικίας ερωτηθέντος και μορφωτικού επιπέδου, οικογενειακής κατάστασης, του αν έχει παιδιά ή όχι ο ερωτούμενος, αριθμού παιδιών και συνολικού μηνιαίου εισοδήματος του ερωτηθέντος υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση, αφού το p-value είναι κατά πολύ μικρότερο του 0,05.

Από περαιτέρω επεξεργασία που έχει γίνει φαίνεται ότι οι περισσότεροι αναλφάβητοι είναι ηλικίας 56 και άνω, ενώ μόνο στοιχειώδη εκπαίδευση έχουν κυρίως τα άτομα ηλικίας 46 μέχρι 55. Μέση εκπαίδευση έχουν κυρίως αυτοί που είναι μεταξύ 36 και

45. Ανώτερη έχουν παρακολουθήσει κυρίως τα άτομα που είναι μικρότερα των 35, όπως και μεταπτυχιακό (δες παράρτημα 1, πίνακα 1).

Επίσης, όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση τα περισσότερα άτομα ηλικίας 20-25 είναι άγαμοι. Τα περισσότερα άτομα ηλικίας 26-35 είναι έγγαμοι, ενώ 18 περιπτώσεις είναι άγαμοι. Στις 58 περιπτώσεις των ατόμων αυτών παρατηρούνται δύο διαζευγμένοι/ες. Εξήντα έξι άτομα ηλικίας 36 έως 45 είναι παντρεμένα, ενώ αυξάνονται οι περιπτώσεις των διαζυγίων. Οι περιπτώσεις όπου υπάρχουν χήροι/ες αυξάνονται μετά την ηλικία των 46 ετών. Το ποσοστό διαζυγίων συνολικά είναι στο 4,3%, ενώ οι έγγαμοι αποτελούν το 70% των ερωτηθέντων. (δες παράρτημα 1, πίνακα 2)

Όπως φαίνεται και η ηλικία είναι καθοριστικός παράγοντας για το αν ένα άτομο έχει παιδιά ή όχι. Όσο αυξάνεται η ηλικία, τόσο αυξάνεται και ο αριθμός των ατόμων που έχουν παιδιά. Σε μικρές ηλικίες το μεγαλύτερο ποσοστό (12,4%) από τους ερωτηθέντες δεν έχει παιδιά. (δες παράρτημα 1, πίνακα 3)

Η ηλικία του ερωτηθέντος έχει μεγάλη επίδραση στον αριθμό των παιδιών που έχει. Τα περισσότερα άτομα από αυτά που έχουν παιδιά έχουν 2 με 3 παιδιά και όσο μεγαλώνουν οι ηλικίες τόσο περισσότερα παιδιά έχουν. Άρα, λοιπόν, οι νέες γενιές αρκούνται σε λιγότερα παιδιά και από δω μπορεί να φανεί ότι υπάρχει μία υπογεννητικότητα. (δες παράρτημα 1, πίνακα 4)

Πίνακας 41: Τόπος διαμονής ερωτηθέντος συσχετιζόμενη με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Τόπος καταγωγής	315,775	0,000	Είναι σημαντικό
Ηλικία που έφυγε η πρώτη κόρη	15,552	0,049	Δεν είναι σημαντικό

Μεταξύ του τόπου διαμονής του ερωτηθέντος και του τόπου καταγωγής, υπάρχει μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Μεταξύ του τόπου διαμονής και της ηλικίας που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι υπάρχει μία ασήμαντη στατιστικά συσχέτιση, αφού το p-value πλησιάζει κατά πολύ το 0,05.

Όσοι κατάγονται από τις μη κατεχόμενες περιοχές κατά την πλειοψηφία τους, μένουν και σε αυτές. Όσοι κατάγονται από την Κερύνεια, Αμμόχωστο, Καρπασία και Μόρφου μένουν σε άλλες πόλεις, αφού αυτές οι περιοχές έχουν κατακτηθεί. (δες παράρτημα 1, πίνακα 5)

Έχουν γίνει και έλεγχοι του τόπου διαμονής με ηλικία που έφυγε το πρώτο, δεύτερο, τρίτο, τέταρτο, πέμπτο και έκτο αγόρι και δεύτερη, τρίτη, τέταρτη, πέμπτη και έκτη κόρη αλλά δεν υπάρχει στατιστικά συσχέτιση, αφού το p-value είναι κατά πολύ μεγαλύτερο του 0,05.

Πίνακας 42: Μορφωτικό επίπεδο ερωτηθέντος συσχετιζόμενο με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Οικογενειακή	95,810	0,000	Είναι σημαντικό

κατάσταση			
Έχει παιδιά ή όχι	84,456	0,000	Είναι σημαντικό
Αριθμός παιδιών	101,577	0,000	Είναι σημαντικό
Συνολικό μηνιαίο εισόδημα	288,246	0,000	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για φαγητό	118,256	0,000	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για ενδυμασία	102,750	0,002	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για διασκέδαση	108,014	0,001	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για άλλα	183,197	0,000	Είναι σημαντικό
Έξοδο που θεωρούν τα παιδιά πιο αναγκαίο	53,756	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ μορφωτικού επιπέδου και οικογενειακής κατάστασης, αν έχει παιδιά ή όχι ο ερωτούμενος, αριθμού παιδιών, συνολικού μηνιαίου εισοδήματος, ποσοστού που ξοδεύεται για φαγητό, για ενδυμασία, για διασκέδαση, για διάφορα άλλα και εξόδου που θεωρούν τα παιδιά πιο σημαντικό υπάρχει μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση.

Οι περισσότεροι αναλφάβητοι είναι έγγαμοι με ποσοστό 3,7%. Το μεγαλύτερο ποσοστό από τους ερωτηθέντες που έχουν παρακολουθήσει μόνο στοιχειώδη εκπαίδευση ανήκει και πάλι στους έγγαμους. Επίσης μέση και ανώτερη εκπαίδευση έχουν παρακολουθήσει κατά το μέγιστο ποσοστό οι έγγαμοι. Τέλος, ανώτατη και μεταπτυχιακά έχουν τελειώσει ή παρακολουθούν οι άγαμοι. Οι περισσότεροι διαζευγμένοι είναι αυτοί που έχουν τελειώσει μέση εκπαίδευση. Από αυτά, φαίνεται ότι στο γάμο προχωρούν πιο εύκολα όσοι έχουν παρακολουθήσει χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης. Επίσης, τα διαζύγια είναι αυξημένα σε αυτές τις περιπτώσεις, ενώ αντίθετα μειώνονται σε ανώτερα επίπεδα. (δες παράρτημα 1, πίνακα 6)

Τα άτομα που ανήκουν στην κατηγορία των αναλφάβητων, της στοιχειώδους εκπαίδευσης, της μέσης και της ανώτερης είναι αυτά που έχουν παιδιά. Αυτοί που ανήκουν στα πιο ψηλά επίπεδα εκπαίδευσης, δεν έχουν παιδιά. (δες παράρτημα 1, πίνακα 7)

Όσον αφορά τον αριθμό των παιδιών που έχουν οι ερωτούμενοι, 7 περιπτώσεις αναλφάβητων έχουν από 3 παιδιά, ενώ οι δύο περιπτώσεις που έχουν 9 και 10 παιδιά πάλι προέρχονται από τους αναλφάβητους. Επίσης, από 3 παιδιά, έχουν τα άτομα που τελειώσανε τη στοιχειώδη εκπαίδευση. Από 2 παιδιά έχουν 52 άτομα που τελειώσανε μέση, 9 ανώτατη και 4 μεταπτυχιακά. Φαίνεται, λοιπόν, ότι όσο πιο χαμηλή είναι η μόρφωση τόσο περισσότερα παιδιά έχει ο ερωτούμενος. (δες παράρτημα 1, πίνακα 8)

Πίνακας 43: Οικογενειακή κατάσταση ερωτηθέντος συσχετιζόμενη με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Έχει παιδιά ή όχι	231,652	0,000	Είναι σημαντικό
Αριθμός παιδιών	67,292	0,000	Είναι σημαντικό
Ηλικία που έφυγε ο πρώτος υιός	36,622	0,000	Είναι σημαντικό
Ηλικία που έφυγε ο δεύτερος υιός	18,259	0,019	Είναι σημαντικό
Ηλικία που έφυγε η δεύτερη κόρη	37,622	0,000	Είναι σημαντικό
Ηλικία που έφυγε η τρίτη κόρη	9,620	0,008	Είναι σημαντικό
Ηλικία που έφυγε η τέταρτη κόρη	6,000	0,050	Δεν είναι σημαντικό

Από τον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι υπάρχει μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της οικογενειακής κατάστασης και των υπολοίπων: αν έχει παιδιά ή όχι ο ερωτούμενος, αριθμό παιδιών, ηλικία που έφυγε ο πρώτος και δεύτερος υιός, ηλικία που έφυγε η δεύτερη και η Τρίτη κόρη. Μεταξύ οικογενειακής κατάστασης ερωτηθέντος και ηλικίας που έφυγε η τέταρτη κόρη δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση.

Από τα 300 άτομα που έχουν ερωτηθεί τα 200 είναι παντρεμένα με παιδιά. Παρατηρείται μία περίπτωση άγαμου ατόμου με παιδιά, 13 άτομα είναι διαζευγμένα με παιδιά και 20 άτομα που είναι χήροι/ες έχουν κι αυτά παιδιά. (δες πίνακα 9)

Πίνακας 44: Ηλικία που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Λόγος που έφυγε	88,673	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ της ηλικίας που έφυγε ο πρώτος υιός από το σπίτι σε σχέση με το λόγο που έφυγε υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Οι περισσότεροι που έφυγαν από το σπίτι τους σε ηλικία κάτω των 18, έφυγαν για να μείνουν με κάποιο φίλο/η τους. Κυριότερος λόγος που έφυγαν αυτοί που έχουν ηλικία 18-25 είναι για σπουδές στο εξωτερικό. Άλλες 14 περιπτώσεις μένουν στο σπίτι με τους γονείς αλλά συντηρούνται μόνοι, και άλλες 13 περιπτώσεις έφυγαν για να παντρευτούν. Ο κυριότερος λόγος στις επόμενες ηλικίες είναι ο γάμος. (δες παράρτημα 1, πίνακα 10)

Πίνακας 45: Ηλικία που έφυγε ο δεύτερος υιός από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Λόγος που έφυγε	73,450	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ ηλικίας που έφυγε ο δεύτερος υιός από το σπίτι σε σχέση με το λόγο που έφυγε υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Τα περισσότερα άτομα έχουν φύγει σε ηλικία μεταξύ 18-21 με κυριότερους λόγους τις σπουδές στο εξωτερικό και το γάμο. (δες παράρτημα 1, πίνακα 11)

Πίνακας 46: Ηλικία που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Λόγος που έφυγε	38,581	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ της ηλικίας που έφυγε η πρώτη κόρη από το σπίτι και του λόγου που έφυγε υπάρχει μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση, αφού το p-value είναι κατά πολύ μικρότερο του 0,05. Σε όλες τις ηλικίες ο κυριότερος λόγος που έφυγαν τα κορίτσια από τα σπίτια τους είναι ο γάμος. Μετά ακολουθούν οι σπουδές στο εξωτερικό και οι σπουδές στο εσωτερικό. (δες παράρτημα 1, πίνακα 12)

Πίνακας 47: Ηλικία που έφυγε η δεύτερη κόρη από το σπίτι σε σχέση με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Λόγος που έφυγε	36,559	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ ηλικίας που έφυγε η δεύτερη κόρη από το σπίτι και του λόγου που έφυγε υπάρχει μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση, αφού το p-value είναι μικρότερο του 0,05.

Πίνακας 48: Συσχέτιση συνολικού μηνιαίου εισοδήματος με άλλες μεταβλητές

Μεταβλητές	Pearson- χ^2	P-value	Significance
Δουλειά ανδρός	261,014	0,004	Είναι σημαντικό
Δουλειά γυναικός	349,421	0,001	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για φαγητό	324,158	0,009	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για ενδυμασία	498,783	0,000	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για διασκέδαση	586,179	0,000	Είναι σημαντικό
Ποσοστό που ξοδεύεται για διάφορα άλλα	987,364	0,000	Είναι σημαντικό

Μεταξύ συνολικού μηνιαίου εισοδήματος και δουλειάς ανδρός, δουλειάς γυναικός, ποσοστό που ξοδεύεται για φαγητό, για ενδυμασία, για διασκέδαση και για διάφορα

άλλα υπάρχει μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση, αφού το p-value σε πολλές περιπτώσεις είναι κατά πολύ μικρότερο από 0,05.

Έχουν γίνει και έλεγχοι για το κατά πόσον υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των αν σπουδάζει το πρώτο, δεύτερο, τρίτο, τέταρτο, πέμπτο, έκτο αγόρι με τα αντίστοιχα αν δουλεύουν παράλληλα το πρώτο, δεύτερο, τρίτο, τέταρτο, πέμπτο και έκτο αγόρι, αλλά δεν υπάρχει καμία στατιστικά σημαντική συσχέτιση. Ο ίδιος έλεγχος έχει γίνει για τα κορίτσια και πάλι δεν υπάρχει καμία συσχέτιση αφού τα p-value είναι μεγαλύτερα από 0,05.

4.5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Βλέποντας τα αποτελέσματα από την ανάλυση του μορφωτικού επιπέδου των ερωτηθέντων, προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι ερωτούμενοι. Με ποσοστό 42%, έχουν τελειώσει τη μέση εκπαίδευση. Ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 26%, έχουν παρακολουθήσει μόνο τη στοιχειώδη εκπαίδευση και αρκετοί δεν έχουν ολοκληρώσει ούτε αυτό το επίπεδο. Αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα περισσότερα ερωτούμενα άτομα είναι ηλικίας 36 έως 55, δικαιολογείται αφού τα άτομα της ηλικίας αυτής έζησαν σε μία περίοδο φτώχειας και πολέμου, όπου δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να προχωρήσουν σε ανώτερα επίπεδα. Να σημειωθεί ότι, σε προηγούμενες δεκαετίες, για να μεταβεί κάποιος από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο έπρεπε να δώσει εξετάσεις και να επιτύχει σε αυτές. Αυτό όμως σήμαινε χρόνο για διάβασμα, πράγμα το οποίο δε διέθεταν, αφού έπρεπε να δουλεύουν τα παιδιά της οικογένειας.

Όσον αφορά το θεσμό του μεταπτυχιακού, έχει αναπτυχθεί στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια, γι' αυτό και οι μεταπτυχιακοί είναι μόνο το 3%. Αν και με την πάροδο του χρόνου, θεωρείται όλο και πιο απαραίτητη η παρακολούθηση κάποιου μεταπτυχιακού. Ένα πρώτο πτυχίο προσπαθούν οι περισσότεροι να έχουν. Οι γονείς, οι οποίοι όπως εξηγήθηκε δεν είχαν οι ίδιοι τη δυνατότητα να προχωρήσουν, προσπαθούν να προωθήσουν τα παιδιά τους στις σπουδές. Έτσι, έχοντας οι περισσότεροι το πτυχίο, για να έχουν κάτι περισσότερο από τους υπόλοιπους οδηγούνται και στο μεταπτυχιακό.

Προχωρώντας στα χρόνια διαμονής των κατοίκων σε κάθε περιοχή, διαπιστώνεται ότι το 42% των ερωτούμενων μένουν εκεί από 21-30 χρόνια, κλείνοντας προς τα 30. Αυτή η διάρκεια παραμονής στην κάθε περιοχή έχει να κάνει με τον πόλεμο του 1974. Οι περισσότεροι από του ερωτηθέντες είναι πρόσφυγες από τον πόλεμο και μένουν στις σημερινές τους κατοικίες από τότε.

Επόμενο στοιχείο που φαίνεται από την έρευνα είναι ότι το 70% των ερωτηθέντων είναι παντρεμένοι. Στην κυπριακή κοινωνία τα άτομα παντρεύονται σε μικρές ηλικίες, τουλάχιστον η πλειοψηφία, με αποτέλεσμα το ποσοστό γαμηλιότητας σε μικρές ηλικίες να είναι μεγαλύτερο από πολλές ευρωπαϊκές χώρες και ιδιαίτερα σε σχέση με την Ελλάδα. Όταν τελειώσει κάποιος το σχολείο και δεν έχει σκοπό να σπουδάσει, επόμενος στόχος του, και αυτού και της οικογένειας είναι να παντρευτεί. Επίσης, μετά τις σπουδές, αφού έχει ολοκληρωθεί και αυτός ο κύκλος ζωής του ατόμου, επόμενο στάδιο είναι ο γάμος. Σε πολλές περιπτώσεις, παρατηρείται και το φαινόμενο του προξενιού. Δηλαδή, μεγαλύτερα άτομα που γνωρίζουν ένα «καλό» παιδί και ένα «καλό» κορίτσι, προσπαθούν να τα παντρέψουν. Φυσικά, όλα αυτά σταδιακά μειώνονται, αλλά δεν παύουν να υπάρχουν. Αυτό συμβαίνει γιατί, η κοινωνία της Κύπρου είναι μία μικρή και κλειστή κοινωνία, η οποία δίνει ακόμη σημασία στην τιμή, στα ήθη και έθιμα.

Φυσικά, το ποσοστό γαμηλιότητας παρουσιάζεται τόσο ψηλό, όπως και το ποσοστό του αν έχουν παιδιά ή όχι οι ερωτούμενοι, 78%, γιατί οι περισσότεροι ερωτούμενοι,

όπως προαναφέρθηκε, είναι ηλικίας 36 έως 55. Δηλαδή, μία ηλικία στην οποία είναι το φυσιολογικό να είναι παντρεμένοι και να έχουν παιδιά.

Ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 4,3% δηλώνουν ότι είναι διαζευγμένοι. Είναι φυσικά ένα πολύ χαμηλό ποσοστό σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά δεν παύει να υπάρχει. Τα πιο σημαντικά αίτια είναι, όπως προαναφέρθηκε, οι πολύ μικρές ηλικίες στις οποίες πραγματοποιούνται οι γάμοι, όπου τα άτομα ακόμη δεν έχουν ωριμάσει, με αποτέλεσμα να μην επιλέγουν το/τη σύντροφό τους με τα κατάλληλα κριτήρια.

Άλλος λόγος, ο οποίος συνδέεται με τον προηγούμενο, είναι ο οικονομικός παράγοντας. Ακόμη τα ίδια τα άτομα, λόγω του νεαρού της ηλικίας τους, δεν έχουν δημιουργηθεί ή δεν έχουν αποκατασταθεί επαγγελματικά και εξακολουθούν να στηρίζονται στους γονείς τους. Αποτέλεσμα, όταν αργότερα βλέπουν ότι δε μπορούν να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, ξεκινάνε οι καυγάδες και στο τέλος, χωρίζουν. Συχνή αιτία είναι η επέμβαση των γονέων μεταξύ του ανδρικού και κυρίως από την πλευρά του γαμπρού.

Άλλη σημαντική αιτία για τα διαζύγια είναι ο τουρισμός που έρχεται στο κυπριακό νησί. Έχει επηρεασθεί ο κυπριακός λαός από ξενόφερτα στοιχεία, με αποτέλεσμα την εξάπλωση της πορνείας, της απιστίας τόσο από τους άνδρες, όσο και από τις γυναίκες.

Ευτυχώς, τα περισσότερα διαζύγια πραγματοποιούνται σε ζευγάρια που δεν έχουν αποκτήσει ακόμη παιδιά. Όσο περισσότερα είναι τα παιδιά, τόσο μικραίνει και ο αριθμός των διαζυγίων. Αυτό είναι ένα θετικό στοιχείο για την κυπριακή κοινωνία.

Όσον αφορά τον αριθμό των παιδιών που υπάρχουν σε κάθε οικογένεια, είναι κυρίως δύο, με ποσοστό 28,7%. Φαίνεται ότι για μεγαλύτερο αριθμό παιδιών στην κάθε οικογένεια μειώνονται τα ποσοστά, ενώ σε παλαιότερες εποχές οι περισσότερες οικογένειες είχαν από 6 παιδιά και άνω. Τα θετικά από αυτή την αλλαγή στον αριθμό των παιδιών είναι ότι, τα παιδιά μεγαλώνουν σε ένα καλύτερο περιβάλλον από ότι σε προηγούμενες γενεές. Λόγω φτώχειας και μειωμένης μόρφωσης, από τη μία έκαναν πολλά παιδιά και από την άλλη δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να τα αναθρέψουν. Επίσης, οι γυναίκες τώρα, δεν ενδιαφέρονται πλέον μόνο για το αν θα είναι καλές μητέρες και σύζυγοι, αλλά τις νοιάζει και η επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Το τελευταίο αυτό με τις γυναίκες, θεωρείται αιτία για την υπογεννητικότητα που υπάρχει στο νησί¹⁵. Μπαίνοντας στην αγορά εργασίας, η γυναίκα ανεξαρτητοποιείται και παύει να ενδιαφέρεται μόνο για την οικογένειά της. Ο παραδοσιακός της ρόλος ως μητέρα-σύζυγος έχει αλλάξει. Θέλει να ανέλθει επαγγελματικά και να πετύχει τους δικούς της στόχους, με αποτέλεσμα την αύξηση των ευθυνών της ως γυναίκα, μητέρα και σύζυγος. Ανημπορη να αντεπεξέλθει σε όλα αυτά αποφασίζει να παραμερίσει κάτι από όλα και έτσι καθυστερεί το γάμο ή τη γέννηση παιδιών ή μειώνει τον αριθμό των παιδιών που θα ήθελε να αποκτήσει.

¹⁵ Το συνολικό ποσοστό γονιμότητας είναι πιο χαμηλό από το 2,10 που χρειάζεται για να εξασφαλισθεί η αναπλήρωση του πληθυσμού, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο

Άλλα αίτια για την υπογεννητικότητα στην Κύπρο είναι η αλλαγή των αντιλήψεων, τα διαζύγια, οι μέθοδοι αντισύλληψης, οι εκτρώσεις, η στείρωση, το υψηλό κόστος ανατροφής του παιδιού, η ανεργία, το στεγαστικό πρόβλημα, τα πρότυπα οικογένειας που διαφημίζονται συνεχώς και τέλος η μετανάστευση που ακολούθησε κυρίως, μετά τον πόλεμο του 1974.

Αποτέλεσμα είναι η Κύπρος να γίνει σταδιακά μία χώρα ηλικιωμένων, μία χώρα όπου οι Τούρκοι θα είναι περισσότεροι από τους Κύπριους, μια και αυτοί έχουν αυξημένα ποσοστά γεννητικότητας.

Τώρα, αναφορικά με την ηλικία που φεύγουν τα παιδιά των ερωτούμενων από το σπίτι τους, να σημειωθεί ότι ένα μικρό ποσοστό, αγοριών και κοριτσιών φεύγουν.

Οι περισσότεροι από τους πρώτους υιούς που έφυγαν από το σπίτι τους, έφυγαν κυρίως σε ηλικία μεταξύ των 18 και 21 (20,7%), όπως και ένα μικρότερο ποσοστό μεταξύ 22 και 25 (0,3%). Ένα μικρό, αλλά σημαντικό ποσοστό για την κυπριακή οικογένεια, έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18(3%). Το 64,8% είναι το σύνολο των πρώτων υιών των ερωτηθέντων που δεν έφυγαν από το σπίτι σε συνδυασμό και με αυτούς που δεν έχουν υιό στην οικογένεια τους.

Και για τους υπόλοιπους υιούς των ερωτηθέντων, ισχύουν τα ίδια συμπεράσματα με τον πρώτο υιό, αλλά με διαφορετικά ποσοστά. Δηλαδή, οι πιο πολλοί φεύγουν μεταξύ 18 και 21.

Ο κυριότερος λόγος που φεύγουν τα αγόρια από τα σπίτια τους είναι ο γάμος, με ποσοστό 11,7%, για τον πρώτο υιό, 7,7% για το δεύτερο υιό, 2,3% για τον τρίτο υιό, 1% για τον τέταρτο υιό. Ακολουθούν οι σπουδές στο εξωτερικό, το γεγονός ότι μένουν στο σπίτι, αλλά συντηρούνται μόνοι και οι σπουδές στο εσωτερικό. Ένα πολύ μικρό ποσοστό, ελάχιστο, έφυγαν για να ζήσουν μόνοι τους. Άρα, και πάλι φαίνεται ότι οι νέοι της Κύπρου ζουν σε μία ακόμη παραδοσιακή οικογένεια, αφού δεν την εγκαταλείπουν, εκτός για τους πιο πάνω λόγους που αναφέρθηκαν.

Η ηλικία που φεύγουν τα περισσότερα κορίτσια από τα σπίτια τους, για όσες φεύγουν, είναι κατά την πλειοψηφία τους μεταξύ των 18 και 21, 24% για την πρώτη κόρη. Ένα μικρό, αλλά σημαντικό ποσοστό φεύγει σε ηλικία μικρότερη των 18 και σε ηλικία μεταξύ των 22-25. Γενικώς, τόσο τα κορίτσια, όσο και τα αγόρια της Κύπρου δεν εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη, όπως γίνεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θέμα το οποίο έχει αναλυθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Όμως, δεν είναι μόνο το ότι δε θέλουν να φύγουν, αλλά το ότι δε χρειάζεται. Για παράδειγμα, οι αποστάσεις στην Κύπρο είναι πολύ μικρές, που αν κάποιος βρει δουλειά σε κάποια πόλη εκτός της οικογενειακής του κατοικίας, δε χρειάζεται να μετακινηθεί.

Ο κυριότερος λόγος που φεύγουν τα κορίτσια από το σπίτι στην Κύπρο είναι, γιατί παντρεύονται, με ποσοστό για την πρώτη κόρη 15% . Οι δύο επόμενοι και κύριοι λόγοι είναι οι σπουδές στο εξωτερικό και εσωτερικό, αλλά όταν τελειώσουν απ' αυτές πάλι επιστρέφουν στο πατρικό τους σπίτι. Κάποιοι άλλοι λόγοι που φεύγουν τα κορίτσια, αλλά σε πολύ μικρό βαθμό είναι για να μείνουν με κάποιο συγγενή ή για οικονομικούς λόγους. Να σημειωθεί και πάλι ότι αυτές οι περιπτώσεις είναι ελάχιστες. Στα κορίτσια δεν παρατηρείται καθόλου η εγκατάλειψη του σπιτιού για να μείνουν με κάποιο φίλο ή φίλη τους.

Από τα πιο πάνω, φαίνεται πως τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια, ο κυριότερος λόγος που εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη είναι ο γάμος. Ακόμη και τότε, σε πολλές περιπτώσεις κτίζουν τα νέα τους σπίτια κοντά σε αυτά των γονέων τους. Μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι αυτό είναι αρνητικό στοιχείο, το ότι δε φεύγουν δηλαδή οι νέοι από τα σπίτια τους και να αναζητήσουν την ανεξαρτησία τους. Αντίθετα, όμως, είναι ένα θετικό στοιχείο, γιατί φαίνεται ότι ακόμη ισχύει η παράδοση της οικογένειας στην Κύπρο.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η πλειοψηφία των παιδιών ζουν στο σπίτι με τους γονείς τους, μέχρι την ηλικία των 15. Από κει και πέρα αρχίζουν να υπάρχουν διάφορες παρεκκλίσεις για την κάθε χώρα. Υπάρχει μία σημαντική διαφορά μεταξύ του Βόρειου και του Νότιου τμήματος της Ευρώπης σχετικά με το θέμα αυτό. Για παράδειγμα, περισσότεροι από 40% των Ιταλών ανδρών ηλικίας 30 ετών ζουν στο πατρικό τους σπίτι, ενώ 10% των Δανών ανδρών της ίδιας ηλικίας εξακολουθούν να μένουν με τους δικούς τους. Οι βόρειες ευρωπαϊκές χώρες έχουν το χαμηλότερο ποσοστό παιδιών που μένουν με τους γονείς τους.

Στη Φινλανδία, άνδρες ηλικίας 30 ετών σε ποσοστό 7% ζουν με τους γονείς τους, ενώ το αντίστοιχο για τις Φινλανδέζες γυναίκες είναι 1%. Σχεδόν σε κάθε ηλικία και σε κάθε χώρα οι άνδρες μένουν περισσότερο με τους γονείς τους, παρά οι γυναίκες που εγκαταλείπουν το πατρικό τους σπίτι πιο εύκολα.

Στην Ιταλία και σε άλλες νότιες ευρωπαϊκές χώρες, η εγκατάλειψη του σπιτιού αναβάλλεται αυξητικά από το 1983. Επίσης, υπάρχουν χώρες στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, όπως η Γαλλία, όπου η εγκατάλειψη του σπιτιού παρουσιάζεται αυξητικά καθυστερημένη.

Ζώντας μόνος/η είναι πολύ πιο διαδεδομένο στις βόρειες ευρωπαϊκές χώρες παρά στις νότιες. Στις κεντρικές, δυτικές και βόρειες ευρωπαϊκές χώρες, ένα μεγάλο ποσοστό των νεαρών ατόμων ζουν μόνοι τους για κάποιο χρονικό διάστημα, τη στιγμή όπου σχεδόν κανείς νέος δε ζει μόνος στο νότιο τμήμα της Ευρώπης. Σε ηλικία 20 ετών, ένας στους δέκα άνδρες στη Δανία ζει μόνος, ενώ στην Ιταλία ένας στους εκατό. Αυτή η προσωρινή φάση μοναξιάς οδηγεί στην κορύφωση των ποσοστών των ατόμων που ζουν μόνοι στην ηλικία των 20 με 30 ετών.

Σταδιακά, τα ποσοστά των νέων ατόμων που ζουν μόνοι, έχουν αυξηθεί σημαντικά σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Στις νότιες ευρωπαϊκές χώρες οι αυξήσεις αυτές ήταν πολύ πιο μικρές σε σχέση με την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη.

Στις περισσότερες δυτικές χώρες, ο μέσος όρος ηλικίας που φεύγουν τα παιδιά από το σπίτι τους έχει αυξηθεί, με κυριότερο λόγο το γάμο. Όπως στις Βόρειες, έτσι και στις Νότιες χώρες φεύγουν περισσότερο οι γυναίκες.

Άρα λοιπόν, η Κύπρος πλησιάζει πιο πολύ προς τα νότια ευρωπαϊκά πρότυπα, όπου οι νέοι δε φεύγουν τόσο πολύ από τα σπίτια τους, όσο τα παιδιά των βόρειων ευρωπαϊκών χωρών. Αντίθετα με την Κύπρο, στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, τόσο βόρειες, όσο και νότιες, οι γυναίκες είναι αυτές που εγκαταλείπουν πιο εύκολα την οικογενειακή τους στέγη. Στις δυτικές ευρωπαϊκές χώρες, ο κύριος λόγος που φεύγουν, αν και φεύγουν σε μικρές ηλικίες είναι ο γάμος.

Με εξαίρεση τη Φινλανδία και τη Σουηδία και επιπλέον τη Λιθουανία για τις γυναίκες, τα περισσότερα άτομα φεύγουν από το σπίτι τους μετά το τέλος των

σπουδών τους. Κατά τη διάρκεια των σπουδών σχεδόν κανείς δε φεύγει από το οικογενειακό του σπίτι. Από τη Φινλανδία φεύγουν τα περισσότερα άτομα πριν από τις σπουδές τους, τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες. Στην Πολωνία, Βέλγιο και Ουγγαρία φεύγουν οι λιγότεροι άνδρες πριν από τις σπουδές τους, ενώ για τις γυναίκες η μειοψηφία ανήκει στο Βέλγιο. Αντίθετα, μετά τις σπουδές τους στις πιο πάνω χώρες φεύγουν τα μεγαλύτερα ποσοστά, δηλαδή στην Πολωνία, Βέλγιο και Ουγγαρία. Στις γυναίκες προστίθενται η Ιταλία και η Ισπανία. Στην Κύπρο και άνδρες και γυναίκες, στις περισσότερες περιπτώσεις σπουδαστών, φεύγουν από τα σπίτια τους, αλλά μετά το τέλος των σπουδών τους, ξαναγυρνάνε στο οικογενειακό τους σπίτι.

Όσον αφορά τις σπουδές των Κυπρίων, τα περισσότερα αγόρια σπουδάζουν διοίκηση επιχειρήσεων και οικονομικά, με διαφορετικά ποσοστά για το κάθε αγόρι, και κυρίως στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, του οποίου αυτοί οι κλάδοι θεωρούνται πολύ υψηλού επιπέδου. Φυσικά, δε σπουδάζουν μόνο αυτά, αλλά υπάρχει μία ποικιλία σε όλους τους κλάδους σπουδών με επόμενους στις προτιμήσεις τους την πληροφορική, μηχανολογία, παιδαγωγική (δάσκαλοι και καθηγητές).

Τα περισσότερα κορίτσια προτιμούν το επάγγελμα της δασκάλας και της καθηγήτριας, γιατί τα δύο αυτά επαγγέλματα και ειδικότερα το πρώτο, από τα πολύ παλιά χρόνια, βρίσκονται σε πολύ υψηλή θέση στην υπόληψη του κυπριακού λαού. Οι επόμενες τους προτιμήσεις, στις οποίες σημειώνονται μεγάλα ποσοστά, είναι νηπιαγωγοί, διοίκηση επιχειρήσεων και ναυτιλιακά.

Τέλος, όσον αφορά το είδος εργασίας τα αγόρια, όπως και οι άνδρες της οικογένειας (πατέρας), ακούν το επάγγελμα κυρίως του ιδιωτικού υπαλλήλου ή είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Δυστυχώς, ένα πολύ μικρό ποσοστό νέων, σχεδόν καθόλου, ασχολούνται με τον αγροτικό τομέα. Στα χωριά, σε μερικές οικογένειες όπου οι γονείς είναι αγρότες, τα παιδιά κάποιες φορές τους ακολουθούνε. Οι περισσότεροι από τους ελεύθερους επαγγελματίες εργάζονται σε δικές τους δουλειές, ή άλλες συγγενικές. Πρόκειται, κυρίως για οικογενειακές δουλειές, οι οποίες συνεχίζονται από γενεά σε γενεά.

Τα δε κορίτσια (συμπεριλαμβάνονται και οι μητέρες), κι αυτά κυρίως ασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα, με μικρότερα ποσοστά στους υπόλοιπους τομείς. Σημαντικό ποσοστό από αυτές είναι οικοκυρές, ενώ πολύ μικρό ποσοστό είναι αγρότισσες. Ενώ σε διάφορες άλλες χώρες οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους εργάζονται, στην Κύπρο πολλές είναι οικοκυρές. Αυτό είναι ένα άλλο σημείο από το οποίο φαίνεται ότι εξακολουθεί να υπάρχει η παραδοσιακή μορφή οικογένειας στην Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το νησί της Κύπρου τοποθετημένο σε πλεονεκτική γεωγραφική θέση, μεταξύ τριών ηπείρων, Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, από τα πανάρχαια χρόνια, αποτέλεσε το μήλον της έριδος για πολλούς λαούς. Τούρκοι, Άραβες, Ρωμαίοι, Άγγλοι, Βενετοί και πολλοί άλλοι προσπάθησαν να την κατακτήσουν, με αποτέλεσμα, σήμερα οι Τούρκοι να κατέχουν τη μισή Κύπρο και οι Άγγλοι να έχουν δύο βάσεις σε αυτή.

Το σύνολο του πληθυσμού στην ελεύθερη Κύπρο είναι 686.000 κάτοικοι κι από τη μελέτη που έγινε για τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του κυπριακού πληθυσμού, φαίνεται ότι προσεγγίζουν τις ευρωπαϊκές χώρες.

Στον οικονομικό τομέα η Κύπρος θεωρείται μία από τις πιο επιτυχημένες ανεπτυγμένες χώρες. Διεθνώς, η Κύπρος κατατάσσεται στη ψηλότερη κατηγορία των χωρών με μεσαίο κατά κεφαλή εισόδημα και αναγνωρίζεται σαν οικονομία που εκμεταλλεύτηκε σωστά τις ευκαιρίες, που κατά καιρούς παρουσιάστηκαν.

Η κυπριακή οικογένεια επηρεαζόμενη από τη βιομηχανοποίηση, τη σύγχρονη τεχνολογία, την ανάπτυξη της μηχανοποίησης της γεωργίας, την ταχεία ανάπτυξη των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, τη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου, το Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, τις ξένες επιδράσεις από τον τουρισμό, τον υλισμό και την ανταγωνιστικότητα έφθασε στη μορφή που βρίσκεται σήμερα.

Γενικά, παρατηρείται μία χαλάρωση στο θεσμό της οικογένειας στην Κύπρο, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει ένα πιο φιλελεύθερο χαρακτήρα. Λόγω αυτής της φιλελευθεροποίησης, όμως, προέκυψαν το πρόβλημα της υπογεννητικότητας, η αύξηση των διαζυγίων, η ύπαρξη άγαμων γονέων και μονογονεϊκών οικογενειών, η διαφοροποίηση των γονεϊκών ρόλων, η κακομεταχείριση των παιδιών και τέλος, η εμφάνιση διαφόρων σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων. Τα προβλήματα αυτά είναι ναρκωτικά, AIDS, βία, εγκληματικότητα και διάφορα άλλα.

Σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης, η Κύπρος βρίσκεται σε καλύτερη θέση, αλλά τα ποσοστά των προβλημάτων αυτών που παρουσιάζονται στην κυπριακή κοινωνία, δεν παύουν να είναι σημαντικά.

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να εξετάσει σε ποια ηλικία και για ποιους λόγους οι νέοι της Κύπρου εγκαταλείπουν την οικογενειακή στέγη. Για να αποδειχθεί κατά πόσον ισχύει αυτή η υπόθεση, έγινε μία έρευνα για διάφορα θέματα που αφορούν την κυπριακή οικογένεια, των οποίων τα αποτελέσματα, δίνονται πιο κάτω.

Όσον αφορά τον αριθμό παιδιών που έχουν οι περισσότερες οικογένειες, αντιστοιχεί στα δύο παιδιά, μέσο όρο. Όσο πιο ηλικιωμένα είναι τα άτομα, τόσο περισσότερα παιδιά έχουν, αφού σε προηγούμενα χρόνια οι άνθρωποι δεν ήταν μορφωμένοι και έτσι οδηγούντο στην απόκτηση περισσότερων παιδιών. Τα πιο νέα άτομα, λόγω μορφώσεως

και άλλων παραγόντων, προτιμούν να παραμένουν σε μικρότερο αριθμό παιδιών.

Αναφορικά με τη μόρφωση, οι πιο ηλικιωμένοι κυρίως είναι αυτοί που έχουν παραμείνει στα χαμηλότερα επίπεδα, ενώ τα πιο νεαρά άτομα είναι αυτά που έχουν παρακολουθήσει ανώτερες και ανώτατες σπουδές. Αυτό, γιατί, παλαιότερα οι άνθρωποι ήταν φτωχότεροι και όλοι πάλευαν για να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα για τη διαβίωση αυτών και των παιδιών τους. Μετά ακολούθησε ο πόλεμος, όπου δεν είχαν περιθώρια για σπουδές, αφού μέλημα όλων ήταν να φροντίσουν για τη διαβίωση τους και την έναρξη της ζωής τους ξανά από την αρχή. Τέλος, αυτοί οι γονείς, οι οποίοι δε μπόρεσαν να σπουδάσουν οι ίδιοι, θέλησαν να τα καταφέρουν με τα παιδιά τους. Θέλησαν να τους προσφέρουν όσα οι ίδιοι στερήθηκαν, για να έχουν μία καλύτερη ζωή οι απόγονοί τους.

Ένα άλλο θέμα που έχει ερευνηθεί σε αυτή την εργασία είναι το θέμα των διαζυγίων. Σε σχέση με τους έγγαμους ερωτηθέντες, οι διαζευγμένοι είναι ένα μικρό ποσοστό. Όμως αυτό το ποσοστό δεν παύει να είναι αυξημένο, σε σχέση με προηγούμενα έτη. Οι περισσότεροι διαζευγμένοι είναι αυτοί που έχουν τελειώσει μέση εκπαίδευση.

Στο γάμο προχωρούν πιο εύκολα όσοι έχουν παρακολουθήσει χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης. Επίσης, ο αριθμός των διαζυγίων είναι αυξημένος σε αυτές τις περιπτώσεις, ενώ αντίθετα μειώνονται σε ανώτερα επίπεδα.

Αναφορικά με το οικογενειακό εισόδημα των ερωτηθέντων οι περισσότεροι αμείβονται από 201,000 μέχρι 400,000 δρχ., και από 401,000 μέχρι 600,000 δρχ.. Ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων παίρνουν κάτω από 200,000 δρχ. , αλλά γενικώς οι μισθοί, κατά την πλειοψηφία τους, είναι υψηλοί στην Κύπρο.

Αυτός ο μισθός ξοδεύεται ανάμεσα σε διάφορα ποσοστά εξόδων, όπως, το $\frac{1}{4}$ δίδεται για φαγητό, το $\frac{1}{8}$ για ενδυμασία, το $\frac{1}{2}$ για σπουδές, το $\frac{1}{2}$ για διασκέδαση και άλλο $\frac{1}{2}$ για διάφορα άλλα. Αν αθροιστούνε τα πιο πάνω ποσά, ξεπερνούν το συνολικό εισόδημα των ερωτηθέντων. Κάποιος, μπορεί να ξοδεύει το $\frac{1}{2}$ του μισθού του για σπουδές, για παράδειγμα, και να ξοδεύει λιγότερο στα υπόλοιπα έξοδα. Άλλοι για να καλύψουν τις ανάγκες τους έχουν κάνει δάνεια. Στα διάφορα άλλα έξοδα περιλαμβάνονται και οι δόσεις για την εξόφληση αυτών των δανείων.

Σε ερώτηση που έγινε στα παιδιά των ερωτηθέντων ποιο έξοδο θεωρούν πιο αναγκαίο, απάντησαν κατά την πλειοψηφία τους οι σπουδές, χωρίς φυσικά να εννοείται ότι τα υπόλοιπα έξοδα δεν είναι σημαντικά και απαραίτητα.

Τώρα, αναφορικά με την ηλικία που φεύγουν τα παιδιά των ερωτούμενων από το σπίτι τους, να σημειωθεί ότι ένα μικρό ποσοστό, αγοριών και κοριτσιών, εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη, χωρίς να υπάρχει ουσιαστικός λόγος.

Οι περισσότεροι από τους πρώτους υιούς που έφυγαν από το σπίτι τους, έφυγαν κυρίως σε ηλικία μεταξύ των 18 και 21, όπως και ένα μικρότερο ποσοστό μεταξύ 22 και 25. Ένα μικρό, αλλά σημαντικό ποσοστό για την κυπριακή οικογένεια, έφυγε σε ηλικία μικρότερη των 18. Τα ίδια ισχύουν και για τους υπόλοιπους υιούς που έχουνε φύγει από τα σπίτια τους.

Ο κυριότερος λόγος που φεύγουν τα αγόρια από τα σπίτια τους είναι ο γάμος. Ακολουθούνε οι σπουδές στο εξωτερικό, το γεγονός ότι μένουν στο σπίτι, αλλά

συντηρούνται μόνοι και οι σπουδές στο εσωτερικό. Ένα πολύ μικρό ποσοστό, ελάχιστο, έφυγαν για να ζήσουν μόνοι τους. Άρα, και πάλι φαίνεται ότι οι νέοι της Κύπρου ζουν σε μία ακόμη παραδοσιακή οικογένεια, αφού δεν την εγκαταλείπουν, εκτός για τους πιο πάνω λόγους που αναφέρθηκαν.

Η ηλικία που φεύγουν τα περισσότερα κορίτσια από τα σπίτια τους, για όσες φεύγουν, είναι κατά την πλειοψηφία τους μεταξύ των 18 και 21. Ένα μικρό, αλλά σημαντικό ποσοστό φεύγει σε ηλικία μικρότερη των 18 και σε ηλικία μεταξύ των 22-25. Γενικώς, τόσο τα κορίτσια, όσο και τα αγόρια της Κύπρου δεν εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη, όπως γίνεται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θέμα το οποίο έχει αναλυθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Όμως, δεν είναι μόνο το ότι δε θέλουν να φύγουν, αλλά το ότι δε χρειάζεται. Για παράδειγμα, οι αποστάσεις στην Κύπρο είναι πολύ μικρές, που αν κάποιος βρει δουλειά σε κάποια πόλη εκτός της οικογενειακής του κατοικίας, δε χρειάζεται να μετακινηθεί.

Ο κυριότερος λόγος που φεύγουν τα κορίτσια από το σπίτι στην Κύπρο είναι γιατί παντρεύονται. Οι δύο επόμενοι και κύριοι λόγοι είναι οι σπουδές στο εξωτερικό και εσωτερικό, αλλά όταν τελειώσουν απ' αυτές πάλι επιστρέφουν στο πατρικό τους σπίτι. Κάποιοι άλλοι λόγοι που φεύγουν τα κορίτσια, αλλά σε πολύ μικρό βαθμό είναι για να μείνουν με κάποιο συγγενή ή για οικονομικούς λόγους. Να σημειωθεί και πάλι ότι αυτές οι περιπτώσεις είναι ελάχιστες. Στα κορίτσια δεν παρατηρείται καθόλου η εγκατάλειψη του σπιτιού για να μείνουν με κάποιο φίλο ή φίλη τους.

Από τα πιο πάνω, φαίνεται πως τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια, ο κυριότερος λόγος που εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη είναι ο γάμος. Ακόμη και τότε, σε πολλές περιπτώσεις κτίζουν τα νέα τους σπίτια κοντά σε αυτά των γονέων τους. Μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι αυτό είναι αρνητικό στοιχείο, το ότι δε φεύγουν δηλαδή οι νέοι από τα σπίτια τους και να αναζητήσουν την ανεξαρτησία τους. Άλλοι μπορεί να ισχυριστούν το αντίθετο, ότι, δηλαδή, είναι ένα θετικό στοιχείο, γιατί φαίνεται ότι ακόμη ισχύει η παράδοση της οικογένειας στην Κύπρο.

Όσον αφορά τις σπουδές των Κυπρίων, τα περισσότερα αγόρια σπουδάζουν διοίκηση επιχειρήσεων και οικονομικά, και κυρίως στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, του οποίου αυτοί οι κλάδοι θεωρούνται πολύ υψηλού επιπέδου. Φυσικά, δε σπουδάζουν μόνο αυτά, αλλά υπάρχει μία ποικιλία σε όλους τους κλάδους σπουδών, με επόμενους στις προτιμήσεις τους την πληροφορική, μηχανολογία, παιδαγωγική (δάσκαλοι και καθηγητές).

Τα περισσότερα κορίτσια προτιμούν το επάγγελμα της δασκάλας και της καθηγήτριας, γιατί τα δύο αυτά επαγγέλματα και ειδικότερα το πρώτο, από τα πολύ παλιά χρόνια, βρίσκονται σε πολύ υψηλή θέση στην υπόληψη του κυπριακού λαού. Οι επόμενες τους προτιμήσεις, στις οποίες σημειώνονται μεγάλα ποσοστά, είναι νηπιαγωγοί, διοίκηση επιχειρήσεων και ναυτιλιακά.

Τέλος, όσον αφορά το είδος εργασίας τα αγόρια, όπως και οι άνδρες της οικογένειας (πατέρας), ακούν το επάγγελμα κυρίως του ιδιωτικού υπαλλήλου ή είναι ελεύθεροι επαγγελματίες. Δυστυχώς, ένα πολύ μικρό ποσοστό νέων, σχεδόν καθόλου, ασχολούνται με τον αγροτικό τομέα. Οι περισσότεροι από τους ελεύθερους επαγγελματίες εργάζονται σε δικές τους δουλειές, ή άλλες συγγενικές. Πρόκειται, κυρίως για οικογενειακές δουλειές, οι οποίες συνεχίζονται από γενεά σε γενεά.

Τα δε κορίτσια (συμπεριλαμβάνονται και οι μητέρες), κι αυτά κυρίως ασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα, με μικρότερα ποσοστά στους υπόλοιπους τομείς. Σημαντικό ποσοστό από αυτές είναι οικοκυρές, ενώ πολύ μικρό ποσοστό είναι αγρότισσες. Ενώ σε διάφορες άλλες χώρες οι γυναίκες στην πλειοψηφία τους εργάζονται, στην Κύπρο πολλές είναι οικοκυρές. Αυτό είναι ένα άλλο σημείο από το οποίο φαίνεται ότι εξακολουθεί να υπάρχει η παραδοσιακή μορφή οικογένειας στην Κύπρο.

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι η κυπριακή οικογένεια είναι πιο κοντά στα πρότυπα των νότιων ευρωπαϊκών οικογενειών, όπου τα ποσοστά των νέων που εγκαταλείπουν τα σπίτια τους είναι μικρότερα από των βόρειων. Όμως, και πάλι τα ποσοστά της Κύπρου είναι πολύ πιο μικρά, σε σχέση με τα ποσοστά της Νότιας Ευρώπης.

Ουσιαστικά, από την παρούσα εργασία, διαφαίνεται ότι οι νέοι της Κύπρου δεν εγκαταλείπουν εύκολα την οικογενειακή τους στέγη, παρά μόνο αν πρόκειται για γάμο ή για σπουδές. Αν πρόκειται για γάμο, πολλές είναι οι περιπτώσεις που ακόμη και τότε τα νεαρά ζευγάρια διαμένουν με τους γονείς τους για ένα χρονικό διάστημα. Αν πρόκειται για σπουδές, όταν ολοκληρωθούν αυτές και πάλι θα γυρίσουν στην οικογενειακή τους στέγη.

Από τη μία οπτική γωνία, αυτό μπορεί να θεωρηθεί ένα θετικό στοιχείο για την κυπριακή κοινωνία. Φαίνεται ότι υπάρχει μία ουσιαστική σχέση μεταξύ γονιών και παιδιών, που δε μπορούν εύκολα οι τελευταίοι να αποχωρισθούν την οικογένεια τους. Επίσης, παρατηρείται ότι οι νέοι της Κύπρου δεν έχουν εγκαταλείψει τις αξίες στις οποίες πίστευαν οι παλαιότερες γενεές. Εξακολουθούν να πιστεύουν σε αξίες όπως τη θρησκεία, που θέλει την οικογένεια μαζί, την οικογένεια και το γάμο. Είναι η οικογένεια «πάντα» μαζί, ασχέτως με τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζει κατά καιρούς. Μπορούν οι γονείς με αυτό τον τρόπο να έχουν από κοντά τα παιδιά τους και να τα ελέγξουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Όμως, υπάρχει και η αντίθετη άποψη, η οποία παρουσιάζει το γεγονός ότι οι Κύπριοι νέοι δε φεύγουν από τα σπίτια τους, να είναι ένα αρνητικό στοιχείο για την κυπριακή κοινωνία. Αυτά τα παιδιά τα οποία τελειώνουν με τη στρατιωτική τους θητεία, με τις σχολικές τους υποχρεώσεις, με τις πανεπιστημιακές τους ευθύνες, είναι ανεξήγητο να μην επιζητάνε την ανεξαρτησία τους. Το φυσιολογικό θα ήταν, αφού τελείωναν με τα πιο πάνω να έμεναν στη δική τους στέγη και σταδιακά να δουν αν μπορούν να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να ζήσουν μόνοι τους.

Αυτός ο νέος ο οποίος στηρίζεται ακόμη στους γονείς του και είτε φοβάται, είτε δε θέλει να αναλάβει τις ευθύνες του, πως είναι δυνατόν σε μετέπειτα στάδια να αναλάβει να φτιάξει και να συντηρεί τη δικιά του οικογένεια. Να ένας, λοιπόν, λόγος που όπως προαναφέρθηκε οδηγεί σε διαζύγια.

Στην πραγματικότητα, πέραν της ανεξαρτησίας, ο Κύπριος νέος ή η Κύπρια νέα, δεν το βλέπει ότι χρειάζεται να μείνει μόνος/η, αφού οι αποστάσεις είναι τόσο κοντινές που δε χρειάζεται η οποιαδήποτε μετακόμιση.

Επίσης, το βλέπουν και από άποψη οικονομικής σκοπιάς, τόσο οι γονείς όσο και οι νέοι. Οι γονείς θέλοντας να βοηθήσουν τα παιδιά τους, τα παροτρύνουν να μείνουν μαζί τους για να μην επιβαρύνονται με οικονομικά έξοδα, τα οποία αν μένουν με τους γονείς τους τα αποφεύγουν. Οι δε νέοι, άλλοι θέλοντας να κάνουν κάποιες οικονομίες

και άλλοι «να ζήσουν τη ζωή τους», όπως πολύ χαρακτηριστικά λένε, προκειμένου να αποφύγουν κάποια έξοδα, μένουν στην οικογενειακή τους στέγη.

Οι λίγες περιπτώσεις που παρατηρήθηκαν στην παρούσα εργασία, που μένουν μόνοι/ες τους είναι παιδιά όπου ένας από τους δύο γονείς ή και οι δύο πέθαναν, είτε είναι διαζευγμένοι, ή ερχόμενοι από τις χώρες όπου σπούδαζαν, έμαθαν σε ένα άλλο τρόπο ζωής και δε μπορούν να μείνουν ξανά με τους γονείς τους. Κάποιες άλλες περιπτώσεις είναι νέοι οι οποίοι μένουν στα χωριά και θέλοντας να αλλάξουν τη ζωή τους, φεύγουν και μένουν στις πόλεις.

Όσο, όμως, οι νέοι μένουν με τους γονείς και εξαρτώνται από αυτούς, θα επεμβαίνουν στη ζωή τους, μπορεί και χωρίς να το καταλαβαίνουν, και να μην τους αφήνουν ποτέ να βρουν ή να κάνουν αυτό που θέλουν.

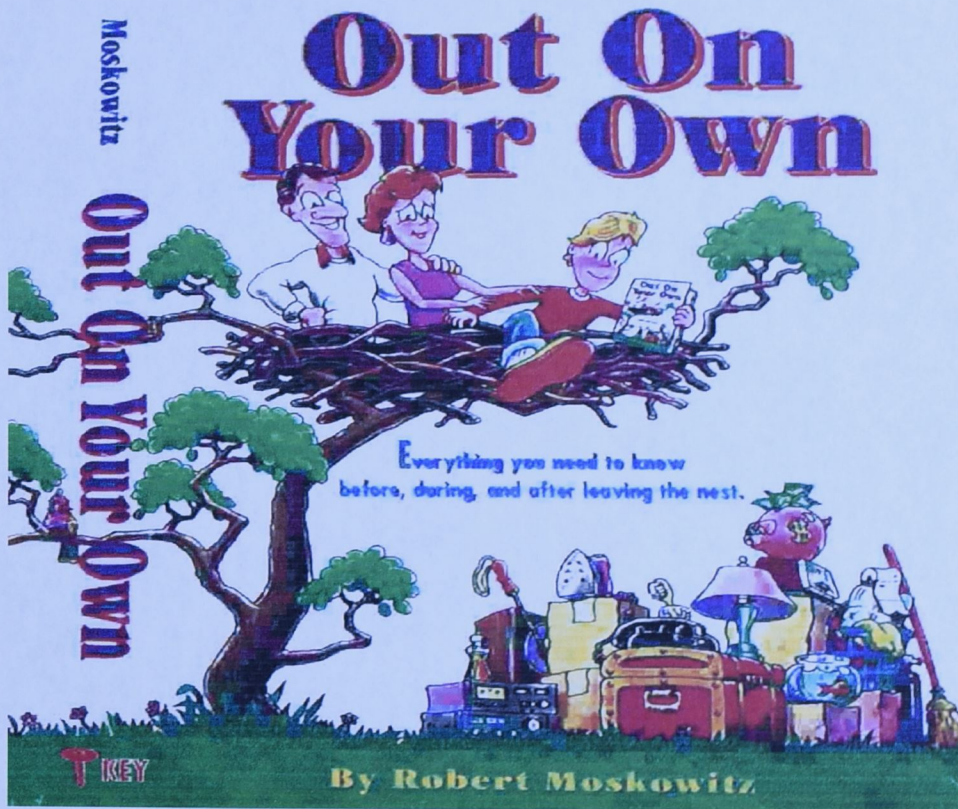
Ίσως, τα παιδιά αν αποφασίσουν να φύγουν από την οικογενειακή τους στέγη, με παράλληλη βοήθεια από τους γονείς τους, είτε οικονομική, είτε ψυχολογική, να ανεξαρτητοποιηθούν και να δοκιμασθούν στο πως είναι να αυτοσυντηρούνται. Θα είναι μία δοκιμασία του εαυτού τους, που αν την ξεπεράσουν, τότε θα μπορέσουν να προχωρήσουν και στο επόμενο στάδιο της ζωής τους την οικογένεια. Επίσης, οι ίδιοι οι γονείς να μπορούσαν να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να μείνουν μόνοι τους, μετά από κάποια ηλικία, ότι τα παιδιά τους δεν είναι πλέον μικρά παιδάκια, αλλά ώριμοι άνδρες και γυναίκες, όπου για τους πιο πάνω λόγους, καλό θα ήταν να τους ενθαρρύνουν να μείνουν λίγο μόνοι τους.

Η μετακόμιση αυτή να γίνεται σε μίαν ώριμη ηλικία, όπου τα άτομα θα είναι έτοιμα να αντιμετωπίσουν τις ευθύνες τους, και να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στις νέες συνθήκες ζωής τους.

Οι νέοι της Κύπρου, αν δεν υπάρχει κάποιος βασικός λόγος, που είναι ο γάμος και οι σπουδές, δεν εγκαταλείπουν την οικογενειακή τους στέγη και αυτό, όπως διαπιστώθηκε και στην πιο πάνω ανάλυση, άλλοι το θεωρούν πλεονέκτημα και άλλοι μειονέκτημα.

Σε μία μελλοντική μελέτη, ίσως ερευνηθεί ποια είναι η πιο κατάλληλη ηλικία που θα μπορούσε ένα νέο άτομο να εγκαταλείψει την οικογενειακή του στέγη. Ή ποιες είναι οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην ευρύτερη κοινωνία εάν συμβεί αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α.ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Άμαντος, Κ. (1997). *Σύντομος Ιστορία της Κύπρου*. Κύπρος: Αυτοέκδοση
- Αποστολόπουλος, Κ. (1998). *Ειδικά θέματα Κοινωνιολογίας της Οικογένειας*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Αποστολόπουλος, Κ. (1998). *Μαθήματα Κοινωνιολογίας της Οικογένειας*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Αριστείδου, Δ. & Οικονόμου, Α. (1998). *Αστική και αγροτική οικογένεια στην Κύπρο*. Αθήνα: Πτυχιακή Εργασία
- Βέλτσος, Γ. (1979). *Οικογένεια και φαντασιακές σχέσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
- Γαβριηλίδου, Σ. & Παπαδοπούλου, Α. (1998). *Ο σύγχρονος γονεϊκός ρόλος στην Κύπρο σε αντιπαράβολή με τον αντίστοιχο παραδοσιακό. Εξωτερικές επιδράσεις: θετικά και αρνητικά στοιχεία*. Αθήνα: Πτυχιακή Εργασία
- Γραϊκός, Κ. (1980). *Ιστορία της Κύπρου*. Κύπρος: Αυτοέκδοση
- Γραϊκός, Κ. (1982). *Ιστορία της Κύπρου*. Κύπρος: Αυτοέκδοση
- Δημητριάδος, Χ. (1996). *Ναρκωτικά*. Λευκωσία: Εκδόσεις Ορθόδοξος ζωή
- Εθνική Επιτροπή Δ.Ε.Π. Κύπρου. (1982). *Η δομή της κυπριακής οικογένειας και η θέση του εφήβου σ' αυτή*. Λευκωσία: Έρευνα
- Ζαχαρόπουλος, Ι. (1998). *Ιστορία της Κύπρου*. Αθήνα: Αυτοέκδοση
- Ιωαννίδου, Κ.Ε. (1999). *Η Οικογένεια, Μία κριτική εισαγωγή στην έρευνα της οικογένειας και στην προβληματική της κοινωνικοποιητικής της λειτουργίας*. Αθήνα: Αυτοέκδοση
- Καραγιώργης, Β. (1999). *Ο πολιτισμός της προϊστορικής Κύπρου*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών
- Κογκίδου, Δ. (1995). *Μονογονεϊκές οικογένειες – Πραγματικότητα - Προοπτική- Κοινωνική Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέα Σύνορα-Α.Α. Λιβάνη
- Κογκίδου, Δ. (1997). *Νέα μοντέλα οικογενειακής οργάνωσης*. Θεσσαλονίκη: Πρακτικά Δημερίδας 15-16 Μαρτίου 1996
- Κούλλη, Α. (1997). *Κύπρος*. Λευκωσία: Έκδοση Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών

- Κυριακούσης, Α. (1998). *Στατιστικές μέθοδοι*. Αθήνα: Σ. Αθανασόπουλος-Σ. Παπαδάμης & ΣΙΑ Ε.Ε.
- Κωνσταντινίδη, Α. (1981). *Οι γονείς μπροστά στα εφηβικά προβλήματα*. Λευκωσία: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου
- Μαρκαντώνης, Ι.Σ.. & Ρήγα, Α.Β.. (1991). *Οικογένεια-Μητρότητα-Αναδοχή*. Αθήνα: Εκδόσεις Δέσποινα Δ. Μαυρομμάτη
- Μεντώνη, Α. & Κωνσταντίνου, Ε. (1998). *Το δημογραφικό πρόβλημα της Κύπρου*. Αθήνα: Πτυχιακή Εργασία
- Μυριάνθεως, Ι. (1966). *Περί των αρχαίων Κυπρίων*. Κύπρος: Καραβία
- Ντήτριχ, Χ. (1973). *Η σεξουαλική καταπίεση σαν μέσο της πολιτικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκουρος
- Οικονόμου, Χρ. (1998). *Οι νέοι μπροστά στο γενετήσιο πρόβλημα*. Λευκωσία: Εκδόσεις Ο Λύχνος
- Ορθόδοξος ζωή. (1996). *Ναρκωτικά*. Λευκωσία: Τυπογραφία Κώνος ΛΤΔ
- Παγκάκης, Γ. (2000). *Στοιχεία μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
- Παγκύπρια Ένωση Ελλήνων Θεολόγων. (2000). *Οι νέοι μπροστά στο γενετήσιο πρόβλημα*. Λευκωσία-Κύπρος: Ο Λύχνος
- Παντελής, Σ. (1986). *Νέα Ιστορία της Κύπρου*. Αθήνα: Φλώρος
- Παπαγεωργίου, Γ. (1995). *Κύπρος από την προϊστορία στους νεότερους χρόνους*. Κύπρος: ΠΠΚ
- Παπαδοπούλου, Α. (1980). *Η κακοποίηση των παιδιών στο σπίτι*. Λευκωσία: Επιθεωρητής Δημοσίας Εκπαίδευσης
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. (2000). *Δημογραφική έκθεση*. Λευκωσία: Κυβερνητικό Τυπογραφείο Λευκωσίας
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. (2000). *Εγκληματολογική Στατιστική*. Λευκωσία: Κυβερνητικό Τυπογραφείο Λευκωσίας
- Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. (2000). *Εργατιστικές Στατιστικές*. Λευκωσία: Κυβερνητικό Τυπογραφείο Λευκωσίας

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου. (2000). *Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών*. Λευκωσία: Κυβερνητικό Τυπογραφείο Λευκωσίας

Συλλογικό έργο. (1994). *Μαρτυρίες από την Κύπρο*. Αθήνα: Δωδώνη

Τενεκίδης, Γ. & Κρανιδιώτης, Γ. (1981). *Κύπρος Ιστορία Προβλήματα και Αγώνες του λαού της*. Αθήνα: Εστία

Τσαούσης, Γ.Δ. (1991). *Η κοινωνία μας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg

Τσερμιάς, Π. (2001). *Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας*. Αθήνα: LIBRO

Τσίτουρα, Σ. (1993). *Τα παιδιά του διαζυγίου*. Αθήνα: Αυτοέκδοση

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (1985). *Οι αποφάσεις των παιδιών για το μέλλον τους και ο ρόλος της οικογένειας*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων

Χρηστέα-Δουμάνη, Μ. (1989). *Η Ελληνίδα Μητέρα άλλοτε και τώρα*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος

Χριστοφίδης, Χ. (1995). *Σε ποιες αξίες πιστεύουν οι νέοι της Κύπρου σήμερα*. Κύπρος: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Aassve, A., Billari, F. & Mazzucco, S. (2001). *Leaving Home Ain't Easy*. Germany: Max Planck Institute for Demographic Research

Billari, F., Philipov, D and Baizan P (2001) *Leaving home in Europe: the experience of cohorts born around 1960* Germany, Max Planck Institute for Demographic Research

Blanco, A. & Kluge, J. (2002). *Why not stay home? Determinants of nest-leaving behavior in Germany and Spain*. England: UC Berkeley Center for Labor Economics

Blanco, A. & Kluge, J. (2002). *Why not stay home? Nest-leaving behavior in Western Europe*. England: UC Berkeley and Universidad del Pais Vasco Bilbao

Epland, J. (1996). *The combination of survey data and register data the case of Norway*. Norway: Statistics Norway

European Commission. (2001). *Final Report of a mission to Greece*. Dublin: Health and Consumer Protection

Garneiro, I. (1993). *"Late-Stayers": who are they? – The home leaving process in Brazil and Denmark*. Denmark: Danish Center for Demographic Research

Ghidoni, M. (2001). *Determinants of young Europeans' decision to leave the parental household*. London: University College of London

Giannelli, G. & Monfardini, C. (2001). *Joint Decisions on household membership and human capital accumulation of youths, The role of expected earnings and local markets*. Italy: Centre for Household, Income, Labour and Demographic Economics

Iacovou, M. (2001). *Leaving home in the European Union*. University of Essex: ISER

Iacovou, M. (1998). *Young People in Europe: Two models of household formation*. University of Essex: ISER (Institute for Social and Economic Research)

Iacovou, M. & Berthoud, R. (2001). *Young People's Lives: a map of Europe*. University of Essex: ISER

Irazoqui, M. (2000). *Leaving the Nest in Two Different European Contexts. Introduction of a Research on Housing and Nest Leaving*. Amsterdam: Centre for the Metropolitan Environment

Melville, K. (1983). *Marriage and Family Today*. N.York: Random House

Silvester, S. (1990). *Eurokids*. England: Alto

Γ. INTERNET

Ελλάδα. URL: <http://www.hri.org> [24th October 2002]

Eurokids: The single youth of the single market. URL: <http://www.google.gr> [15th November 2002]

Η αξία της συνεργασίας των δύο γονιών στην αγωγή των παιδιών τους. URL: <http://www.users.otenet.gr/~styliant/parents.htm> [12 September 2002]

Η ευρω-έκθεση. URL: <http://www.hri.org/E/1998/98-09-05.dir/keimena/greece/greece3.htm> [24th October 2002]

Η κλεμμένη παιδικότητα. URL: <http://www.startpoint.gr/page.aspx?id=973> [2nd October 2002]

Household scenarios for the European union. URL: http://www.unece.org/stats/documents/1999/05/projections/7_e.html [22nd October 2002]

Καλωσορίσατε στην περιφέρεια 25 Ελλάς-Θυγατέρες της Πηνελόπης. URL: <http://www.daughtersofpenelope.com> [10th February 2002]

Leaving the Nest in Two Different European Contexts. URL: <http://www.google.gr> [13th September 2002]

Nest leaving. URL: <http://www.google.com> [3rd October 2002]

Νέοι άνθρωποι σε μεταβαλλόμενες κοινωνίες. URL: <http://www.unicef.gr/reports/easteuro.htm> [2nd October 2002]

News release. URL: <http://czso.vse.cz/eng/eurostat/nr/190701/eu772001.htm> [24th October 2002]

News of the Max Planck Institute for Demographic Research. URL: <http://www.demogr.mpg.de/news/2000.htm> [2nd October 2002]

Ο μύθος της μονογαμίας. URL: <http://www.startpoint.gr> [2nd October 2002]

Population and fertility. URL: <http://www.scb.se/eng/omsch/eu/befolkning.asp> [24th October 2002]

The combination of survey data and register data the case of Norway. URL: <http://www.lisproject.org/links/canberra/canberrareport/norway.htm> [22nd October 2002]

Ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη οικογένεια, URL: <http://www.users.otenet.gr/~styliant/woman.htm> [12th September 2002]

Δ. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Asberg, P. (1999). Housing Decisions of Young Swedish Adults. *Journal of Housing Economics*, vol. 8, no. 2, pp. 116-143

Buck, Nick, Jacqueline, Scott. (1993). She's leaving home: but why? An analysis of young people leaving the parental home. *Journal of Marriage and the Family*, vol. 55, pp. 863-874

De Jong, (1991). The effect of parental resources. *Journal of European Sociological Review*, vol. 7, no. 1, pp. 55-71

Ermisch, J. (1997). Parental support for human capital investment by young adults. *Institute for Labour Research working paper*, vol. 10, pp. 1-24

Ermisch, John, Pamela Di Salvo, (1997). The Economic Determinants of Young People's Household Formation. *Economica*, vol. 64, no. 256, pp. 627-644

Ermisch, John F. (1999). Prices, Parents, and Young People's Household Formation. *Journal of Urban Economics*, vol. 45, no. 1, pp. 47-71

Euro stat, (1996). The European Community Household Panel (ECHP): Survey methodology and implementation. *Office for the Publications of the European Communities*, vol. 1

Gianelli, G.C. & Monfardini, C. (2000). A nest or a Golden Cage: family co residence and human capital investment decisions of young adults. *International Journal of Manpower*, vol. 21, no. 3/4, pp. 227-245

Haurin, R. (1997). Home or Alone: The Costs of Independent Living for Youth. *Social Science Research*, vol. 26, no. 2, pp. 135-152

Kerchoff, C. (1992). Leaving the parental home. *The Sociological Quarterly*, vol. 33, no. 2, pp. 281-301

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ
2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ

Πίνακας 49: Συσχέτιση ηλικίας και μορφωτικού επιπέδου

	Αναλ- φάβητος	Στοι- χειώδης	Μέση	Ανώ- τερη	Ανώ- τατη	Μεταπτυ- χιακό	Σύνολο κατά σειρά
20-25	1 0,3%	3 1,0%	9 3,0%	9 3,0%	21 7,0%	1 0,3%	44 14,7%
26-35	1 3%	4 1,3%	28 9,3%	12 4,0%	8 2,7%	5 1,7%	58 19,3%
36-45	1 3%	12 4,0%	49 16,3%	5 1,7%	7 2,3%	1 0,3%	75 25,0%
46-55	4 1,3%	41 13,7%	35 11,7%	2 0,7%	6 2,0%	2 0,7%	90 30,0%
56<	9 3,0%	18 6,0%	5 1,7%	1 0,3%			33 11,0%
Σύνολο κατά στήλη	16 5,3%	78 26,0%	126 42,0%	29 9,7%	42 14,0%	9 3,0%	300 100,0%

Πίνακας 50: Συσχέτιση ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης του ερωτηθέντος

	Άγαμος	Έγγαμος	Διαζευγμένος	Χήρος	Σύνολο κατά γραμμή
20-25	37 12,3%	6 2,0%	1 0,3%		44 14,7%
26-35	18 6,0%	37 12,3%	2 0,7%	1 0,3%	58 19,3%
36-45		66 22,0%	7 2,3%	2 0,7%	75 25,0%
46-55	1 0,3%	77 25,7%	3 1,0%	9 3,0%	90 30,0%
>56		24 8,0%		9 3,0%	33 11,0%
Σύνολο	56	210	13	21	300

κατά στήλη	18,7%	70,0%	4,3%	7,0%	100,0%
-----------------------	-------	-------	------	------	--------

Πίνακας 51: Συσχέτιση ηλικίας με το αν έχει παιδιά ή όχι ο ερωτούμενος

	Ναι	Όχι	Σύνολο κατά γραμμή
20-25	7 2,3%	37 12,4%	44 14,7%
26-35	35 11,7%	22 7,4%	57 19,1%
36-45	73 24,4%	2 0,7%	75 25,1%
46-55	88 29,4%	2 0,7%	90 30,1%
>56	31 10,4%	2 0,7%	33 11,0%
Σύνολο κατά στήλη	234 78,3%	65 21,7%	300 100,0%

Πίνακας 52: Συσχέτιση ηλικίας και αριθμού παιδιών των ερωτηθέντων

	1 παιδί	2 παιδιά	3 παιδιά	4 παιδιά	5 παιδιά	6 παιδιά	7 παιδιά	9 παιδιά	10 παιδιά	Σύνολο κατά γραμμή
20-25	6 2,5%	1 0,4%								7 3,0%
26-35	12 5,1%	16 6,8%	6 2,5%	1 0,4%						35 14,8%
36-45	4 1,7%	37 15,7%	20 8,5%	10 4,2%	2 0,8%	1 0,4%				74 31,4%
46-55	8 3,4%	27 11,4%	34 14,4%	12 5,1%	6 2,5%		1 0,4%			88 37,3%
>56		5 2,1%	12 5,1%	6 2,5%	1 0,4%	3 1,3%	3 1,3%	1 0,4%	1 0,4%	32 13,6%
Σύνολο κατά στήλη	30 12,7%	86 36,4%	72 30,5%	29 12,3%	9 3,8%	4 1,7%	4 1,7%	1 0,4%	1 0,4%	236 100,0%

Πίνακας 53: Συσχέτιση τόπου διαμονής και τόπου καταγωγής των ερωτηθέντων

	Λευκωσία	Λεμε- σός	Λάρ- νακα	Αμμό- χωστος	Πάφος	Κερύ- νεια	Άλλο	Καρ- πασία	Μόρ- φου	Σύνολο κατά γραμμή
Λευκωσία	32 10,7%	17 5,7%	5 1,7%	4 1,3%	8 2,7%	10 3,3%	10 3,3%	6 2,0%		92 30,7%
Λεμεσός	3 1,0%	60 20,0%	1 0,3%	20 6,7%	1 0,3%	34 11,3%	1 0,3%	6 2,0%	4 1,3%	130 43,3%
Λάρνακα	1 0,3%	1 0,3%	11 3,7%	8 2,7%	1 0,3%	1 0,3%	1 0,3%	1 0,3%	2 0,7%	27 9,0%
Αμμόχω- στος	1 0,3%			6 2,0%		2 0,7%		1 0,3%		10 3,3%
Πάφος		2 0,7%		3 1,0%	24 8,0%	7 2,3%	1 0,3%	1 0,3%	3 1,0%	41 13,7%
Σύνολο κατά στήλη	37 12,3%	80 26,7%	17 5,7%	41 13,7%	34 11,3%	54 18,0%	13 4,3%	15 5,0%	9 3,0%	300 100,0%

Πίνακας 54: Συσχέτιση μορφωτικού επιπέδου και οικογενειακής κατάστασης των ερωτηθέντων

	Άγαμος	Έγγαμος	Διαζευγ- μένος	Χήρος	Σύνολο κατά γραμμή
Αναλφάβητος/η	1 0,3%	11 3,7%		4 1,3%	16 5,3%
Στοιχειώδης εκπαίδευση	3 1,0%	65 21,7%	2 0,7%	8 2,7%	78 26,0%
Μέση εκπαίδευση	11 3,7%	98 32,7%	8 2,7%	9 3,0%	126 42,0%
Ανώτερη εκπαίδευση	11 3,7%	16 5,3%	2 0,7%		29 9,7%
Ανώτατη εκπαίδευση	25 8,3%	16 5,3%	1 0,3%		42 14,0%
Μεταπτυχιακές σπουδές	5 1,7%	4 1,3%			9 3,0%

Σύνολο κατά στήλη	56 18,7%	210 70,0%	13 4,3%	21 7,0%	300 100,0%
------------------------------	-------------	--------------	------------	------------	---------------

Πίνακας 55: Συσχέτιση μορφωτικού επιπέδου και το αν έχουν παιδιά ή όχι οι ερωτούμενοι

	Ναι	Όχι	Σύνολο κατά γραμμή
Αναλφάβητος	14 4,7%	2 0,7%	16 5,4%
Στοιχειώδης εκπαίδευση	73 24,4%	5 1,7%	78 26,1%
Μέση εκπαίδευση	113 37,8%	13 4,3%	126 42,1%
Ανώτερη εκπαίδευση	16 5,4%	12 4,0%	28 9,4%
Ανώτατη εκπαίδευση	14 4,7%	28 9,4%	42 14,0%
Μεταπτυχιακές σπουδές	4 1,3%	5 1,7%	9 3,0%
Σύνολο κατά στήλη	234 78,3%	65 21,7%	299 100,0%

Πίνακας 56: Συσχέτιση μορφωτικού επιπέδου ερωτηθέντος με τον αριθμό παιδιών που έχει

	1 παι δί	2 παιδιά	3 παιδιά	4 παιδιά	5 παιδιά	6 παιδιά	7 παιδιά	9 παιδιά	10 παιδιά	Σύν. κατά γρ.
Αναλφάβητος		1	7	2	1	1		1	1	14
Στοιχειώδης εκπαίδευση	6	16	26	14	6	2	4			74
Μέση εκπαίδευση	13	52	33	12	2	1				113
Ανώτερη εκπαίδευση	8	4	4							16
Ανώτατη εκπαίδευση	3	9	2	1						15
Μεταπτυχιακές Σπουδές		4								4

Σύνολο κατά στήλη	30	86	72	29	9	4	4	1	1	236
------------------------------	----	----	----	----	---	---	---	---	---	-----

Πίνακας 57: Συσχέτιση οικογενειακής κατάστασης και αν έχει παιδιά ή όχι ερωτούμενος

	Έχει παιδιά	Δεν έχει παιδιά	Σύνολο κατά γραμμή
Άγαμος	1	54	55
Έγγαμος	200	10	210
Διαζευγμένος	13		13
Χήρος	20	1	21
Σύνολο κατά στήλη	234	65	299

Πίνακας 58: Συσχέτιση ηλικίας και λόγου που έφυγε ο πρώτος υιός των ερωτηθέντων από το σπίτι, σε όσους υπάρχει πρώτος υιός και έχει φύγει από το σπίτι

	Γάμος	Μείνει μόνος	Μείνει με φίλο/η	Μείνει με συγγενή	Οικονομικούς λόγους	Ζει στο σπίτι/συντηρείται μόνος	Σπου- δές εσω- τερικό	Σπου- δές εξω- τερικό	Σύνολο κατά σειρά
<18	1 1,1%	1 1,1%	5 5,3%	2 2,1%					9 9,6%
18-21	13 13,8%	2 2,1%	1 1,1%	2 2,1%	1 1,1%	14 14,9%	27 28,7%	1 1,1%	61 64,9%
22-25	19 20,2%	2 2,1%			1 1,1%		1 1,1%		23 24,5%
26-29	1 1,1%								1 1,1%
Σύνολο κατά στήλη	34 36,2%	5 5,3%	6 6,4%	4 4,3%	2 2,1%	14 14,9%	28 29,8%	1 1,1%	94 100,0%

Πίνακας 59: Συσχέτιση ηλικίας και λόγου που έφυγε ο δεύτερος υιός των ερωτηθέντων από το σπίτι, σε όσους υπάρχει δεύτερος υιός και έχει φύγει από το σπίτι

	Γάμος	Μείνει μόνος	Μείνει με φίλο/η	Μείνει με συγγενή	Οικονομικούς λόγους	Ζει στο σπίτι/συντηρείται μόνος	Σπουδές εσωτερικό	Σπουδές εξωτερικό	Σύνολο κατά σειρά
<18		1 2,2%		1 2,2%	1 2,2%				3 6,7%
18-21	9 20,0%	2 4,4%				1 2,2%	6 13,3%	10 22,2%	28 62,2%
22-25	11 24,4%								11 24,4%
26-29	1 2,2%		1 2,2%						2 4,4%
30-33	1 2,2%								1 2,2%
Σύνολο κατά στήλη	22	3 6,7%	1 2,2%	1 2,2%	1 2,2%	1 2,2%	6 13,3%	10 22,2%	45 100,0%

Πίνακας 60: Συσχέτιση ηλικίας και λόγου που έφυγε ο τέταρτος υιός των ερωτηθέντων από το σπίτι, σε όσους υπάρχει τέταρτος υιός και έχει φύγει από το σπίτι

	Γάμος	Μένει μόνη	Μένει με συγγενή	Οικονομικούς λόγους	Σπίτι/συντηρείται μόνη	Σπουδές εσωτερικό	Σπουδές εξωτερικό	Σύνολο κατά γραμμή
<18	6 6,2%	1 1,0%	2 2,1%	1 1,0%	1 1,0%		3 3,1%	14 14,4%
18-21	26 26,8%		1 1,0%	3 3,1%		10 10,3%	31 32,0%	71 73,2%
22-25	12 12,4%							12 12,4%
Σύνολο κατά στήλη	44 45,4%	1 1,0%	3 3,1%	4 4,1%	1 1,0%	10 10,3%	34 35,1%	97 100,0%

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Φύλο

- ☐ Άνδρας ☐ Γυναίκα

2. Η ηλικία σας είναι

- ☐ 20-25
☐ 26-35
☐ 36-45
☐ 46-55
☐ 56 και άνω

3. Μορφωτικό επίπεδο

- ☐ Αναλφάβητος
☐ Στοιχειώδης εκπαίδευση (δημοτικό)
☐ Μέση εκπαίδευση (γυμνάσιο, λύκειο)
☐ Ανώτερη εκπαίδευση (κολλέγιο, ΤΕΙ)
☐ Ανώτατη εκπαίδευση (ΑΕΙ)
☐ Μεταπτυχιακές Σπουδές

4. Τόπος διαμονής

5. Χρόνια που μένετε εδώ

6. Τόπος καταγωγής

7. Οικογενειακή κατάσταση

- ☐ Άγαμος
☐ Έγγαμος
☐ Διαζευγμένος
☐ Χήρος

8. Έχετε παιδιά;

- ☐ Ναι
☐ Όχι

9. Αν ναι, πόσα;

10. Ηλικία παιδιών

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
0-14												
15-17												
18-21												
>21												

11. Αν δε μένουν μαζί σας σε τι ηλικία έφυγαν από το σπίτι

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
<18												
18-21												
22-25												
26-29												
30-33												
34-37												
>37												

12. Για ποιο λόγο έφυγαν

- ☐ Παντρεύτηκαν
- ☐ Για να μείνουν μόνοι
- ☐ Για να μείνουν με κάποιο φίλο/η
- ☐ Για να μείνουν με συγγενή
- ☐ Για οικονομικούς λόγους (βρήκαν δουλειά αλλού)
- ☐ Ζουν στο σπίτι, αλλά συντηρούνται μόνοι
- ☐ Για σπουδές στο εσωτερικό
- ☐ Για σπουδές στο εξωτερικό

13. Αν σπουδάζουν τα παιδιά, τί σπουδάζουν;

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
Οικονομικά												
Διοίκηση												
επιχειρήσεων												
Δάσκαλος/α												
Νηπιαγωγός												
Καθηγητής/τρια												
Πληροφορική												
Ναυτιλιακά												
Γραμματειακές												
σπουδές												
Αισθητική/κομμωτική												
Ευρωπαϊκές σπουδές												
Α.Ξ.Ι.Κ.												
(Ξενοδοχειακά)												
Ιατρική												
Πολιτικός Μηχανικός												
Αρχιτέκτονας												
Μηχανολόγος												
Ηλεκτρολόγος												
Ψυχολογία												
Κοινωνιολογία												
Άλλο												

14. Τα παιδιά σας δουλεύουν;

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
Ναι												
Όχι												

15. Αν δουλεύουν τι δουλειά κάνουν;

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	K1	K2	K3	K4	K5	K6
Ιδιωτικός/η υπάλληλος												
Δημόσιος υπάλληλος												
Ελεύθερος επαγγελματίας												
Αγρότης												
Οικιακά												
Άλλο												

16. Συνολικό μηνιαίο εισόδημα

17. Κύρια Απασχόληση

- Ιδιωτικός Υπάλληλος
- Δημόσιος Υπάλληλος
- Ελεύθερος επαγγελματίας
- Αγρότης
- Οικιακά
- Άλλο

Άνδρα

Γυναίκας

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Προσδιορίστε

.....

.....

18. Αναλόγως του οικογενειακού σας εισοδήματος, τι ποσοστό δίνετε για τα πιο κάτω έξοδα;

- ☐ Φαγητό
- ☐ Ρούχα
- ☐ Σπουδές παιδιών
- ☐ Διασκέδαση
- ☐ Άλλα

19. Τα παιδιά ποιο έξοδο θεωρούν πιο αναγκαίο;

- ☐ Φαγητό
- ☐ Ρούχα
- ☐ Σπουδές
- ☐ Διασκέδαση
- ☐ Άλλο

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΤΥ ΧΡΙ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΪΨΗΣ ΤΗΣ...

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ Θ.

11700

9954

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

★ 1 1 7 0 0 ★